

Õppeasutus **Pärnumaa Kutsehariduskeskus**
Õppeasutuse kood **70006369**

Aadress **Niidupargi tn 8/12, 80047 Pärnu**
Telefon/Faks **(+372) 442 7888/(+372) 442 7889**
e-post **parnumaa@hariduskeskus.ee**

Õppekavarühm

Transporditeenuste õppekavarühm

ISCED 97 liigituse järgi

Õppekava

Logistika klienditeenindaja

nimetus eesti keeles

Customer Service Assistant for Logistic's Companies

nimetus inglise keeles

Kutseõppeliik **411 - kutsekeskharidusõpe**

Õppekava maht õppenädalates **120**

Õppekeel **eesti**

Kinnitan

Riina Mürsepp /allkirjastatud digitaalselt/

kooli direktori nimi, allkiri

Käskkirja number 97 Kuupäev 08.02.2012

pitsat

Kooskõlastatud

Kooli õppenõukogu

1.1-7/2, 01.02.2012

Protokolli number, kuupäev

Kooli nõukogu

1, 08.02.2012

Protokolli number, kuupäev

Kontaktisik

Küllli Šorin, Kutseõpetaja /allkirjastatud digitaalselt/

telefon: .....; e-post: .....; faks: .....

Registreeritud Eesti Hariduse Infosüsteemis: .....

Õppekava kood: .....

Sisukord

I Üldosa	4
Koostamise alus.....	4
Eesmärgid ja ülesanded.....	4
Nõuded õpingute alustamiseks.....	4
Õppekava struktuur.....	5
Praktikakorraldus.....	8
Valikõpingute valiku võimalused ja tingimused.....	9
Üldised hindamise põhimõtted.....	9
Nõuded õpingute lõpetamiseks.....	10
Väljastatavad dokumendid.....	11
Lõpueksami läbiviimise juhend.....	11
Koostajad.....	12
II Üld- ja põhiõpingud	13
2.1 Sissejuhatus erialasse.....	13
2.2 Majanduse ja ettevõtluse alused.....	15
2.3 Tööseadusandluse alused.....	17
2.4 Töö- ja keskkonnaohutus.....	19
2.4.1 Esmaabi.....	19
2.4.2 Tööohutus ja tervishoid.....	19
2.4.3 Keskkonnahoid ja jäätmekäitlus.....	19
2.5 Arvutiõpe ja asjaajamine.....	21
2.5.1 Arvutiõpe.....	21
2.5.2 Asjaajamine.....	21
2.6 Suhtlemine ja organisatsiooni käitumine.....	23
2.6.1 Suhtlemine.....	23
2.6.2 Organisatsioonikäitumine.....	23
2.7 Erialane võõrkeel.....	25
2.8 Logistika alused.....	27
2.9 Laonduse alused.....	28
2.10 Turunduse alused.....	30
2.11 Veokorralduse alused.....	32
2.12 Tollindus.....	34
2.13 Raamatupidamise alused.....	36
2.14 Pakendid ja pakkimine.....	37
2.15 Lao tehnoloogiad.....	39
2.16 Infotehnoloogia kasutamine laos.....	41
2.17 Laotöö toimingud ja operatsioonid.....	43
2.18 Logistika.....	45
2.19 Klienditeenindus logistikas.....	47
2.19.1 Klienditeeninduse alused.....	47
2.19.2 Klienditeenindus.....	47
2.19.3 Müügitöö.....	48
2.20 Laoteenused.....	50
III Üldharidusained	52
3.1 Eesti keel.....	52
3.2 Kirjandus.....	54
3.3 Inglise keel.....	57

3.4 Vene keel.....	62
3.5 Matemaatika.....	63
3.6 Füüsika.....	68
3.7 Keemia.....	70
3.8 Geograafia.....	73
3.9 Bioloogia.....	75
3.10 Ajalugu.....	78
3.11 Inimeseõpetus.....	79
3.12 Ühiskonnaõpetus.....	82
3.13 Muusika.....	83
3.14 Kunst.....	84
3.15 Kehaline kasvatus.....	86
IV Valikõpingud.....	90
4.1 Tõstukite ehitus, hooldus ja juhtimine.....	90
4.2 Kaubanduslikud seadmed.....	91
4.3 Kõnetehnika.....	92
4.4 Soome keel.....	93
4.5 Kaubaõpetus.....	94
4.6 Ettevalmistus kutseksamiks.....	95
4.7 Karjääriõpetus.....	96
4.8 Personalijuhtimise alused.....	97
4.9 Hügieeni- ja puhtuseõpe.....	98
4.10 Erialane vene keel.....	99
V Praktika.....	100
5.1 Praktika I.....	100
5.2 Praktika II.....	101
5.3 Praktika III.....	102
VI LISAD.....	104
LISA 1 Õppebaas.....	104
LISA 2: Õppekavaga seonduva õppebaasi kirjeldus.....	105
LISA 3: Lõpueksami läbiviimise juhend.....	106
LISA 4: Õppekavaga seotud õpetajad.....	108
LISA 5: LOK-12 tabel.....	110

I Üldosa

Koostamise alus

Pärnumaa Kutsehariduskeskuse Logistika klienditeenindaja õppekava koostamise aluseks on logistika erialade riiklik õppekava, mis on kinnitatud EV haridus- ja teadusministri 22. jaanuari 2009.a määrusega nr 10.

Eesmärgid ja ülesanded

Õppekava eesmärk on kujundada isiksus, kellel on teadmised, oskused, vilumused ja hoiakud töötamiseks logistika valdkonnas ning eeldused ja soov õpingute jätkamiseks ja elukestvaks õppeks.

Nõuded õpingute alustamiseks

Logistika klienditeenindaja (kutsekeskharidusõpe) erialale võivad õppima asuda isikud, kes on omandanud põhihariduse ja kelle tervislik seisund võimaldab kutsealal õppida ning töötada.

Õppekava struktuur

Jrk nr	Moodulite/üldharidusainete nimetused	Kogu maht (õn)	Maht (õn) 1. õppeaastal			Maht (õn) 2. õppeaastal			Maht (õn) 3. õppeaastal		
			Audi-toorne ja prakti-line töö	Praktika	Kokku	Audi-toorne ja prakti-line töö	Praktika	Kokku	Audi-toorne ja prakti-line töö	Praktika	Kokku
I	Üld- ja põhiõpingud	49	18		18	14		14	17		17
1	Sissejuhatus erialasse	1	1		1						
2	Majanduse ja ettevõtluse alused	2				2		2			
3	Tööseadusandluse alused	1							1		1
4	Töö-ja keskkonnaohutus	2	2		2						
5	Arvutiõpe ja asjaajamine	3	2		2	1		1			
6	Suhtlemine ja organisatsiooni käitumine	3	2		2	1		1			
7	Erialane võõrkeel	2				1		1	1		1
8	Logistika alused	2	2		2						
9	Laonduse alused	1	1		1						
10	Turunduse alused	3				1		1	2		2
11	Veokorralduse alused	2	1		1	1		1			
12	Tollindus	1							1		1
13	Raamatupidamise alused	1							1		1
14	Pakendid ja pakkimine	2	1		1	1		1			
15	Lao tehnoloogiad	3	2		2				1		1

16	Infotehnoloogia kasutamine laos	3	1		1	1		1	1		1
17	Laotöö toimingud ja operatsioonid	5	3		3	1		1	1		1
18	Logistika	3				1		1	2		2
19	Klienditeenindus logistikas	4				1		1	3		3
20	Laoteenused	5				2		2	3		3
II	Üldharidusained	40	15		15	15		15	10		10
1	Eesti keel	4	1		1	2		2	1		1
2	Kirjandus	3	1		1	1		1	1		1
3	Inglise keel	6	2		2	2		2	2		2
4	Vene keel	2	1		1	1		1			
5	Matemaatika	6	2		2	2		2	2		2
6	Füüsika	3	2		2	1		1			
7	Keemia	2	1		1	1		1			
8	Geograafia	1	1		1						
9	Bioloogia	3				1		1	2		2
10	Ajalugu	3	1		1	2		2			
11	Inimeseõpetus	1	1		1						
12	Ühiskonnaõpetus	1							1		1
13	Muusika	1				1		1			
14	Kunst	1	1		1						

15	Kehaline kasvatus	3	1		1	1		1	1		1
III	Valikõpingud	11	3		3	3		3	5		5
1	Tõstukite ehitus, hooldus ja juhtimine										
2	Kõnetehnika										
3	Soome keel										
4	Kaubaõpetus										
5	Ettevalmistus kutseksamiks										
6	Kaubanduslikud seadmed										
7	Karjääriõpetus										
8	Personalijuhtimise alused										
9	Hügieeni- ja puhtuseõpe										
10	Erialane vene keel										
IV	Praktika	20		4	4		8	8		8	8
1	Praktika I	4		4	4						
2	Praktika II	8					8	8			
3	Praktika III	8								8	8

Praktikakorraldus

Logistika klienditeenindaja praktika maht on 20 õppenädalat. Ettevõttes toimuvad praktikad hõlmavad osaliselt põhiõpingute moodulite mahust järgnevalt:

- Infotehnoloogia kasutamine laos 1 õppenädal 4st õppenädalast on ettevõttepraktika.
- Laotöö toimingud ja operatsioonid 5 õppenädalat 10st on ettevõttepraktika.
- Logistika 1 õppenädal 4st õppenädalast on ettevõttepraktika.
- Klienditeenindus logistikas 1 õppenädal 5st õppenädalast on ettevõttepraktika.
- Laoteenused 5 õppenädalat 10st õppenädalast on ettevõttepraktika.

Täpsem kirjeldus Praktika mooduli all.

Praktika toimub logistika ettevõttes. Praktika käigus harjub õppija töökeskkonnaga, omandab ja arendab praktilisi oskusi, õpib tundma ettevõtte töö korraldamist, saab iseseisva töö korraldamise ja tegemise kogemusi teenindusülesannete lahendamisel ning klientide ja töökaaslastega suhtlemisel, arendab meeskonnatöö- ja koostöövalmidust reaalses töökeskkonnas, mõistab töö turvalisuse ja ohutuse tähtsust töökohal, vastutust tehtud tööde kvaliteedi ja töötulemuste osas, arendab valmisolekut asumaks tööle transporditeenuste ja logistika valdkonnas esmase juhina, arendab isiksuse omadusi ja kutseoskusi ning õpib kohanema tööelu muutustega.

Praktikal olles täidab õppija tööülesandeid järgmistel teemadel: ettevõtte töökorraldus ja -keskkond, pakendid ja pakkimine, laotöö toimingud ja operatsioonid, lisateenused, infotehnoloogia logistikas, laoarvestustarkvara, kaupade teisaldamise vahendid.

Praktika korraldus:

1. Kolmepoolsete (kool, ettevõtte, praktikant) koostöölepingute sõlmimine; ettevõttepoolsete juhendajate nõustamine praktika üldkorraldust ja sisu puudutavates küsimustes, õpilaste esmane instrueerimine; juhendamine praktika aruande ja päeviku koostamisega seotud küsimustes.
2. Praktikant töötab ettevõttepoolse juhendaja juhendamisel ja täidab juhendaja antud tööülesandeid näidates üles omapoolset huvitatust ja initsiatiivi; praktikant töötab praktika ajal võimalikult erinevates tööloikudes. Praktikal olles täidab õppija tööülesandeid järgmistel teemadel: ettevõtte töökorraldus ja -keskkond, pakendid ja pakkimine, laotöö toimingud ja operatsioonid, infotehnoloogia logistikas, laoarvestustarkvara, kaupade teisaldamisvahendid laos.
3. Praktikaaruande ja -päeviku koostamiseks vajalike andmete kogumine, praktikaaruande koostamine ja praktikapäeviku täitmine.
4. Praktikaaruande, -päeviku, juhendajapoolse hinnangu ja praktikandi enesehinnangu esitamine kooli; praktika avalik kaitsmine.

Praktika loetakse arvestatuks, kui õppija:

- on võtnud ettenähtud mahus osa ettevõtte igapäevatööst ning täitnud praktikandile antud tööülesanded;
- on nõuetekohaselt täitnud ja õigeaegselt esitanud praktikapäeviku ja hindamislehe;
- on nõuetekohaselt koostanud ja õigeaegselt esitanud praktikaaruande;
- on õigeaegselt kaitsnud praktikaaruande.

Praktikaprogrammi mittetäitnud, aruandele ja päevikule mitterahuldava hinnangu saanud või aruandes esitatud kaitsta mitte suutnud õppija praktikat ei loeta arvestatuks. Praktikaprogrammi mittetäitnud õppijal on võimalus oma praktikat teistkordselt samal aastal uuesti kaitsta juhul, kui ta on saanud praktikaettevõttest vähemalt rahuldava hinnangu. Kui õppija tegevust on praktikaettevõtte poolt hinnatud mitterahuldavaks, tuleb tal õpingute jätkamiseks praktika

uuesti sooritada.

Ettevõttepraktika planeeritakse õppetöö graafikuga õppeaastaks. Ettevõttepraktikale lubatakse õpilane, kellel ei ole võlgnevusi erialastes moodulites. Ettevõttepraktika aruanded säilitatakse kooli arhiivis.

Valikõpingute valiku võimalused ja tingimused

Valikõpingud võimaldavad lähtuvalt kooli võimalustest, spetsialiseerumise suunast ja õppija soovidest, omandada lisaoskusi või täiendada ennast eriala süvendavate oskustega.

Õppekavas on 10 valikõpingute moodulit 15 õppenädala ulatuses. Kohustuslik valikainete maht on 11 õn. Esimese õppeaasta valikainete moodulid on määratakse kooli poolt, alates teisest õppeaastast saab õppegrupp valida mooduleid vastavalt tunnijaotusplaanile.

Esimese õppeaasta valikained on Kaubanduslikud seadmed 1õn, Hügieeni- ja puhtuseõpe 1õn, Kõnetehnika 1õn.

Teisel õppeaastal saab õppija valida valikaineid kolme õppenädala ulatuses ja kolmandal viie õppenädala ulatuses.

Valitavad on:

Soome keel 2 õn,

Karjääriõpetus 1 õn,

Kaubaõpetus 3 õn,

Erialane vene keel 2 õn,

Personalijuhtimise alused 1 õn,

Tõstukite ehitus, hooldus ja juhtimine 2 õn,

Ettevalmistus kutseeksamik 1 õn - 3.kursusel.

Üldised hindamise põhimõtted

Hindamise alused

- Pärnumaa Kutsehariduskeskuse hindamise aluseks on kutseõppes kasutatav ühtne hindamissüsteem, mis tuleneb EV haridus- ja teadusministri 20. oktoobri 2009.a määrusest nr 69.
- Teadmiste ja oskuste hindamisel lähtutakse õpilasele kohaldatava riikliku õppekavaga ja selle alusel koostatud kooli õppekavaga nõutavatest teadmistest ja oskustest.
- Hindamise põhimõtted, tingimused ja kord sätestatakse kooli eriala õppekavas, arvestades põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses ning kutseõppes sätestatud hindamise korraldust ja õigusakte.
- Kui õpilasele on koostatud individuaalne õppegraafik/õppekava, arvestatakse hindamisel individuaalses õppegraafikus/õppekavas sätestatud erisusi.

Hindamise eesmärk on:

- tagasiside andmine õpilase õppeedukusest (õpitudemuste saavutamisest) ja õpilase arengu toetamine;
- õpilase enesehinnangu kujunemise suunamine ja toetamine edasise haridustee või töökoha valikul;
- õpilase innustamine ja suunamine sihikindlama õppimise eesmärgil;
- õpilase positiivse mina-pildi arengu toetamine kaasaegsete kutseoskustega töötajaks kujunemise protsessis;

- õpilase motiveerimine;
- õpetaja tegevuse suunamine õpilase individuaalse arengu ja õppe toetamisel.

Teadmiste ja oskuste hindamise korraldus

Õpilase teadmisi ja oskusi hinnatakse vastavalt eriala õppekavas sätestatud hindamise korrale. Hinnatakse erialamooduleid ja üldaineid. Praktiline töö hinnatakse nende moodulite osana, milles see sisaldub. Kui praktiline töö on eraldi moodul, hinnatakse see eraldi.

Õppeaine sissejuhataval tunnil teeb vastava mooduli/õppeaine õpetaja õpilastele teatavaks õppeaine nõutavad teadmised ja oskused, nende hindamise aja ja vormi, teadmiste kontrolli meetodid (test, kontrolltöö, hindeline arvestus, aineksam, lõpueksam jms). Õpetajal on õigus nõuda õpilase korral, kes on puudunud 50% ulatuses ainemahust, mooduli või õppeaine teadmiste taseme kontrollimiseks komisjonieksami rakendamist.

Tulenevalt haridus- ja teadusministri 26.10.2009 määrusest nr 69 „Kutseõppes kasutatav ühtne hindamissüsteem“ toimub hindamine viiepallisüsteemis:

Hindega «5» («väga hea») hinnatakse suulist vastust (esitust), kirjalikku või praktilist tööd, praktilist tegevust või selle tulemust (edaspidi õpitulemus), kui see on täiel määral õppekava nõuetele vastav. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «5», kui õpilane on saanud 90–100% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

Hindega «4» («hea») hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt õppekava nõuetele vastav, kuid pole täielik või esineb väiksemaid eksimusi. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «4», kui õpilane on saanud 70–89% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

Hindega «3» («rahuldav») hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt õppekava nõuetele vastav, kuid esineb puudusi ja vigu. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «3», kui õpilane on saanud 45–69% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

Hindega «2» («puudulik») hinnatakse õpitulemust, kui see on osaliselt õppekava nõuetele vastav, esineb olulisi puudusi ja vigu. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «2», kui õpilane on saanud 20–44% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

Hindega «1» («nõrk») hinnatakse õpitulemust, kui see ei vasta õppekava nõuetele. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «1», kui õpilane on saanud 0–19% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

Õpitulemus loetakse positiivseks, kui seda on hinnatud hindele «3» («rahuldav») kuni «5» («väga hea»).

Lõpueksami hindamine

Kutseharidusliku lõpueksami võib lugeda sooritanuks õpilase, kes vastab õigesti nii teadmiste kui ka oskuste eksamil vähemalt 50 %.

Nõuded õpingute lõpetamiseks

Õpingud loetakse lõpetatuks, kui on saavutatud kooli õppekavas esitatud õpitulemused ning sooritatud positiivsele tulemusele üldharidusainetes eesti keele ja matemaatika eksam ning positiivsele tulemusele eriala lõpueksam.

Väljastatavad dokumendid

Pärnumaa Kutsehariduskeskuse logistika klienditeenindaja eriala lõpetanu saab kutsekeskharidust tõendava lõputunnistuse.

Lõputunnistusele kantakse üld- ja põhiõpingute moodulite, valikõpingute moodulite, üldharidusainete kokkuvõtvad hinded ning kutseharidusliku ja üldhariduslike lõpueksamite hinded.

Lõpueksami läbiviimise juhend

1. Eksami korraldus

Kooli lõpueksam koosneb kahest etapist:

- teadmiste eksam (teooriatest);
- oskuste eksam (praktiliste probleem-situatsioonülesannete lahendamine).

2. Eesmärk

Kooli lõpueksami eesmärk on:

- hinnata õppija terviklikke teadmisi, oskusi ja hoiakuid;
- võimaldada õpilasel demonstreerida omandatud kutsealaseid teadmisi ja oskusi;
- hinnata õppija valmisolekut töötamiseks õpitud kutsealal.

3. Eksami sisu

Õppija vastab teooriatesti küsimustele (teadmiste eksam) ja lahendab praktilisi probleem-situatsioonülesandeid (oskuste eksam).

3.1. Teadmiste eksam

Teadmiste eksamina tuleb sooritada teooriatest, mille läbimine annab õiguse osaleda oskuste eksamil. Teooriatest koosneb 30 valikvastustega küsimusest, igale küsimusele on 4 vastusevarianti, millest 1 on õige.

Teooriatesti küsimused puudutavad järgmisi teemasid:

- 1) Töö- ja keskkonnaohutus
- 2) Klienditeenindus logistikas
- 3) Laotöö toimingud ja operatsioonid
- 4) Veokorralduse alused
- 5) Logistika
- 6) Laoteenused
- 7) Arvutiõpe ja asjaajamine

Konkreetsed küsimused saab õpilane teada vahetult enne eksami algust. Teadmiste eksami läbinud õpilane saab osaleda oskuste eksamil.

3.2. Oskuste eksam

Praktilise probleemsituatsiooni lahendamine: laonduse, kaubakäsitluse, logistika ja klienditeenindusalaste probleem-situatsioonülesannete lahendamine võimaldab õpilasel demonstreerida omandatud teooriateadmiste rakendamise oskust ning valmisolekut. Õppija saab lahendamiseks kolm ülesannet.

4. Kooli lõpueksami hindamisjuhend

Eksamihinde kujunemine:

- Eksami sooritamisel hinnatakse teadmiste ehk teooriaeksami ja oskuste eksami tulemusi

eraldi.

- Teooriaeksami eest on võimalik saada maksimaalselt 4 punkti.
- Oskuste eksami eest on võimalik saada maksimaalselt 6 punkti.

Eksam tervikuna loetakse sooritatuks, kui õpilane vastab õigesti nii teadmiste kui ka oskuste eksamil vähemalt 50 %.

Koostajad

Külli Šorin

II Üld- ja põhiõpingud

2.1 Sissejuhatus erialasse

Maht õppenädalates 1

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija omandab ülevaate transporditeenuste valdkonna arengust, tutvub erialaga, teab õppekava eesmärki ja sisu, õpitulemuste hindamist, kutse omandamise võimalusi, tunneb õppetöö korraldust koolis. Õpetamisega motiveeritakse õppijat väärtustama ja hindama valitud kutseala, luuakse eeldused erialaste teadmiste ja oskuste arendamiseks, toimetulekuks uutes oludes, iseseisvaks ja elukestvaks õppimiseks.

Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

Õppesisu

Sissejuhatus erialasse

1. ERIALA TUTVUSTUS. Transporditeenuste valdkond. Valdkonna erialad ja nende omavahelised seosed. Valdkonna elukutsete kuvandid ja väärtustamine. Õpitava eriala üldine olemus. Praktikakorraldus. Tööturg ja tööandjate ootused. Erialased infokanalid. Erialaga seotud ettevõttega tutvumine.
2. ERIALA ÕPPEKAVA. Õppekavaga tutvumine, selle eesmärk ja sisu. Üld-, põhi- ja valikõpingute tutvustamine.
3. ÕPETÖÖ KORRALDUS KOOLIS. Õpperühmaga tutvumine. Kooli erinevad teenindusüksused. Kooli infosüsteem, e-õppe keskkonnad. Kooli õppekorralduse eeskiri ja sellega tutvumine. Õpilast puudutav dokumentatsioon. Kooli koduleht ja sellega tutvumine. Õppematerjalid, nende kättesaadavus. Kooli tugisüsteem, õpilastele pakutavad tugiteenused. Erinevad õppemeetodid (loengud, seminarid, harjutustunnid (praktikumid), iseseisev töö, praktika, rühmatöö jne). Kooli kirjalike tööde üldised koostamise, vormistamise, esitamise ja hindamise põhimõtted ja nõuded.
4. KUTSE OMANDAMISE VÕIMALUSED. Kutsestandard, kutsetunnistus, kutseksam. Võimalused haridustee jätkamiseks (elukestev õpe) ja karjääri planeerimine.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- õpitavat eriala, õppetöö korraldust;
- õppekava sisu ja ülesehitust;
- õppija õigusi ja kohustusi;
- kutsestandardi olemust ja kutsenõudeid;
- erinevaid õppemeetodeid;
- erialaga seotud ettevõtete toimimis- ja tegutsemisvaldkondi.

Õppija oskab:

- anda hinnangut enda sobivuse kohta valitud erialal õppimiseks;
- orienteeruda kutseõppeasutuse õpikeskkonnas ja toime tulla vastavalt kooli sisekorra eeskirjadele ja kehtestatud nõuetele;

- valida sobivaid õpimeetodeid iseseisvalt õppimiseks;
- iseseisvalt õppida vastavalt võimetele ja antud õppeülesannetele;
- koostada ning nõuetekohaselt vormistada kirjalikke töid ja raporteid;
- oskab hankida ja töödelda erialast informatsiooni;
- teadvustada elukestva õppimise tähtsust ja vajadust.

Hindamine

Hinnatakse:

- iseseisvad tööd (40%) – essee „Nägemus minu õpingutest ja tulevases elukutses”. Kirjalik ülevaade toimunud õppekursioonidest.
- praktilised ülesanded, grupitööd (40%) – koostada laotöötaja soovitatavate teadmiste, oskuste ja isikuomaduste loetelu; analüüs "Minu kui klienditeenindaja valmisolekud kutseõpingute alguses".
- testid, tunnitööd (20%).

Mooduli hinne kujuneb iseseisva töö, praktiliste ülesannete ja testide hinnete kaalutud keskmisena.

2.2 Majanduse ja ettevõtluse alused

Maht õppenädalates 2

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija mõistab Eesti majanduse arengusuundi ühtses Euroopa Liidu majandusruumis, tunneb majanduse põhiprotsesse ja nende tekkepõhjuseid, omandab teadmisi ettevõtte loomise ja tegutsemise alustest, ettevõtlusvormidest ja vastutusest ettevõtjana.

Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

Õppesisu

Majanduse ja ettevõtluse alused

1. MAJANDUSE PÕHIMÕISTED. Majandusteooria olemus, majanduse põhiküsimused ja -mõisted. Turumajanduse olemus. Inimeste majanduslik käitumine ja mõtlemine ühiskonnas. Vajadused ja ressursid. Tööturg, tööpuudus ja töøjõupuudus. Nõudluse ja pakkumise mehhanismid. Eraomand, hinnasüsteem ja konkurents. Valitsuse roll ja funktsioonid: riigieelarve, maksud ja maksumäärad. Eesti majanduse arengusuunad. Majanduslik stabiilsus. SKP. Pere-eelarve, leibkond.

2. ETTEVÕTE, ETTEVÕTLUS JA KONKURENTS. Ettevõtte, ettevõtja, ettevõtlus. Ettevõtluse põhialused ja ettevõtluse koht majanduses, ühistegevuse põhimõtted.

3. ERINEVAD ETTEVÕTLUSE VORMID. Äriühing, mittetulundusühing ja füüsilisest isikust ettevõtja. Ettevõtte loomise etapid. Ettevõtte ja kehtiv seadusandlus. Ettevõtlust toetavad tugisüsteemid.

4. ETTEVÕTJA VASTUTUS. Äriidee olemus ja püstitamine. Äriplaani struktuur. Äriplaani koostamise põhimõtted. Ettevõtte juhtimine. Tootmine ja teenindus: toode ja toodang, püsiv- ja muutuvkulud, kasum, käive, ettevõtte rahavood.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- ühiskonnas toimivaid peamisi majandusprotsesse;
- Eesti majanduse arengusuundi ühtses Euroopa Liidu majandusruumis;
- turumajanduse põhikomponente;
- ettevõtluse aluseid, ettevõtte finantseerimise ja administreerimise üldpõhimõtteid;
- ühistegevuse põhimõtteid ja ühistulise ettevõtluse olemust;
- äriplaani koostamise põhimõtteid;
- FIE-na tegutsemise põhireegleid;
- rahaturu teenuseid, hinna erinevaid defineerimise võimalusi;
- kulude ja tulude arvestamise põhimõtteid;
- hinna struktuuri ja mõisteid: juurdehindlus, käibemaks, allahindlus, kasum,
- rentaablus, käive, kulud, kaubakate;
- põhilisi rahaühikuid;
- mõisteid laen, laenuintress, viivis.

Õppija oskab:

- koostada väikeettevõtte äriplaani;
- hankida informatsiooni ettevõtlust toetavate tugisüsteemide kohta;

- arvutada intressi.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid (60%) – majandusalaste mõistete, majandusprotsesside tundmine;
- õpilase iseseisev töö (20%) – referaadid, äriplaan;
- rühmatööd (20%) – situatsioonülesannete lahendamine.

Mooduli hinne kujuneb testide, praktiliste ülesannete ja iseseisvate tööde kaalutud keskmisena.

2.3 Tööseadusandluse alused

Maht õppenädalates 1

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija teab peamisi töösuhteid reguleerivaid õigusakte, tunneb töölepingu poolte seadusega sätestatud õigusi ja kohustusi, töölepingu sõlmimise, muutmise ja lõpetamise aluseid, töö- ja puhkeaja korraldust ning üldisi arvestamise aluseid, töövaidluste lahendamise võimalusi.

Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

Õppesisu

Tööseadusandluse alused

1. LEPINGULISED SUHTED. Füüsilised ja juriidilised isikud. Tehingu mõiste ja vorm. Lepingu mõiste. Lepingute liigid, sisu ja sõlmimise kord. Volitus ja volikiri. Tähtaeg ja tähtpäev. Ametijuhend. Töölepingu pooled, nende õigused ja kohustused. Töölepingu kohustuslikud tingimused. Määratud ja määramata ajaks töölepingu sõlmimine. Katseaeg. Töölepingu peatumine ja muutmine. Üleviimine teisele tööle. Töölepingu lõpetamine. Töölepingu tühistamine ja kehtetuks tunnistamine. Kollektiivleping. Kollektiivlepingu pooled ja selle sõlmimise kord. Töövaidluste lahendamine. Töötajate usaldusisik. Töötüli liigid. Streik ja töösulg. Seaduslikust streigist osavõtjate tööalased õigused.
2. TÖÖ-JA PUHKEAEG. Töö- ja puhkeage. Töönorm, tööpäev, töönädal, töövahetus. Ületunnitöö. Töötamine puhkepäevadel, rahvus- ja riigipühadel. Puhkuse liigid: põhi- ja lisapuhkus, palgata- ja osaliselt tasustatav puhkus, vanemapuhkused, õppepuhkus ja nende andmise kord. Puhkuse tasustamine. Puhkuse kasutamist takistavad asjaolud ja puhkuse katkestamine.
3. TÖÖ TASUSTAMISE ALUSED. Palk, põhi- ja keskmine palk, lisatasu ja juurdemaksud. Palgatingimuste kehtestamine ja palga maksmise kord. Töö tasustamine eritingimustes. Tagatised ja hüvitused. Kinnipidamised palgast. Sotsiaalsed tagatised: toetused, pensionisüsteem. Materiaalne vastutus tööõigussuhetes.
4. KOLLEKTIIVSED TÖÖSUHTED. Ametiühingu seadus, kollektiivlepingu seadus, töötajate usaldusisiku seadus.
5. TÖÖVAIDLUSED. Töövaidluse lahendamise kord. Vaidluste lahendamine poolte kokkuleppel, töövaidluskomisjoni kaudu, kohtu kaudu, riikliku lepitaja kaasabil.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- oma tegevusvaldkonna seadusandliku reguleerimise vajalikkust;
- peamisi töösuhteid reguleerivaid õigusakte ja tunneb neid ulatuses, mis on vajalik tööle asumiseks;
- töölepingu poolte seadusega sätestatud õigusi ja kohustusi;
- töölepingu sõlmimise, muutmise ja lõpetamise aluseid;
- palga ja puhkuse arvestamise aluseid;
- töö- ja puhkeaja korraldust ja arvestamise aluseid;
- töötingimuste kollektiivse kujundamise aluseid;

- töösuhete pinnalt tekkinud vaidluste lahendamise võimalusi.

Õppija oskab:

- lahti mõtestada töölepingute sisu;
- hinnata enda kui tööjõumaksumust;
- kirjutada avaldust tööle võtmiseks/töölt vabastamiseks, puhkuseks;
- leida tööseadusandluselast teavet.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid (50%) – põhimõistete tundmist, töösuheteid reguleerivate õigusaktide tundmist tööleasumisel vajalikus ulatuses;
- praktilised ülesanded (50%) – õigusaktide leidmist internetist; töölepingu sõlmimist osaliselt täidetud malli ning etteantud andmete alusel; avalduse koostamist töövaidluskomisjonile.

Praktilise ülesannete kirjeldus hindamise osa juurde.

Õppija lahendab probleemülesannet või olukorda, kus on tegemist mõne tööalase seaduse rikkumisega ja selgitab, mille vastu eksiti, missugune seadus kirjeldatud olukorda reguleerib ja milline on vastutus. Probleemülesande lahendamiseks peab õppija leidma õigusakti interneti andmebaasidest ning õigusaktist vajaliku info.

2.4 Töö-ja keskkonnaohutus

Maht õppenädalates 2

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija omandab oskused töötada oma töökeskkonnas, teab tööohutuse eesmärke ja ülesandeid, tunneb tööohutuslaseid õigusakte, töötajate tööohutuslaseid õigusi ja kohustusi, töökeskkonnale esitatavaid põhinõudeid, riskide hindamise aluseid, esmaabi andmise võtteid, üldisi keskkonnaprobleeme ja säästva arengu ning jäätmekäitluse põhimõtteid. Õppija oskab märgata keskkonna reostamise võimalikke ohte, neid ennetada ning nendest teavitada, tegutseda ohuolukorras.

Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

Teemad

2.4.1 Esmaabi

Õppesisu Esmaabi
Õnnetusohu ja käitumine ohuolukordades. Kannatanu tervisliku seisundi kindlakstegemine. Teatamine õnnetusjuhtumistest hädaabinumbrile. Esmaabivahendid töökohal. Esmaabikapp. Põhilised esmaabivõtted: põletushaavad; löikehaavad; põrutus.

2.4.2 Tööohutus ja töötervishoid

Õppesisu Tööohutus ja töötervishoid
Töökeskkond. Nõuded töökeskkonnale, seadmetele ja masinatele. Tööohutusjuhend. Tuleohutus. Elektriõhutus. Tööandja ja töötaja õigused ja kohustused. Tervisekontroll.

2.4.3 Keskkonnahoid ja jäätmekäitlus

Õppesisu Keskkonnahoid ja jäätmekäitlus
Keskkonnastrateegia ja säästva arengu põhimõtted. Keskkonnareostuse ennetamise ja vältimise võimalused töökeskkonnas ja olmes. Jäätmete esmane käitlus.

Õpitulemused Õppija teab ja tunneb:

- tööohutuse eesmärke ja ülesandeid;
- tööohutuse õigus- ja normatiivakte;
- töötajate tööohutuslaseid õigusi ja kohustusi;
- töökeskkonnale esitatavaid põhinõudeid;

- üldisi keskkonnaprobleeme ja säästva arengu põhimõtteid;
- esmase jäätmekäitluse põhimõtteid;
- tegutsemist ohuolukorras;
- tulekustutus- ja esmaabivahendite kasutusnõudeid;
- keskkonna reostamise võimalikke ohte;
- ohtude ennetamist ja vältimist;
- ohust teavitamisvõimalusi.

Õppija oskab:

- osutada esmaabi põletus- ja löikehaavade, põrutuste, kukkumiste ja nihestumiste korral;
- käituda õnnetusjuhtumite ja ohuolukordadesse sattumise korral; valida ja kasutada ohutust tagavaid isikukaitsevahendeid;
- töötada ja käituda keskkonda säästvalt;
- esmakäidelda jäätmeid.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid (40%) – töötervishoiu ja tööohutuse ning esmaabi alaste põhimõistete tundmist;
- iseseisva töö ülesanne (20%) – erinevate ohuolukordade hindamist töökeskkonnas ja töökohal.
- praktilised tööd (40%) – esmaabi andmist; päästevahendite kasutamist; ohuolukorras käitumise oskust; kemikaali ohutuskaardi lugemist; isikukaitsevahendite valimise, kontrolli ja kasutamise oskust; esmase tulekustutusvahendi korrashoiu kontrolli oskust.

Mooduli hinne kujuneb testide, praktiliste ülesannete ja iseseisvate tööde kaalutud keskmisena.

2.5 Arvutiõpe ja asjaajamine

Maht õppenädalates 3

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija tunneb infotehnoloogia põhimõisteid, oskab töötada teksti- ja tabelitöötlusprogrammiga, kasutada arvutit kirjavahetuseks ning tööalase informatsiooni hankimiseks, töötlemiseks ja säilitamiseks, teab igapäevase asjaajamise korraldamise aluseid ning omandab teadmised organisatsioonides koostatavatest dokumentidest, dokumendiringluse korraldusest.

Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

Teemad

2.5.1 Arvutiõpe

Õppesisu

Arvutiõpe

1. ARVUTIKASUTAMINE JA FAILISÜSTEEMID. Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond. Põhimõisted. Riistvara. Mälu. Tarkvara. Arvutivõrgud. Arvutid igapäevaelus. Infotehnoloogia ja ühiskond. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus. Infotehnoloogia ja Eesti. Infotehnoloogia ja eriala. Arvuti kasutamine ja failihaldus. Elementaaroskused. Töölaud. Failihaldus. Failide lihtne redigeerimine. Prindihaldus.
2. TEKSTITÖÖTLUS. Alustamine. Põhioperatsioonid. Kujundamine (vormindamine). Printimine. Dokumendi viimistlemine.
3. TABELTÖÖTLUS. Elementaaroskused. Põhioperatsioonid. Valemid ja funktsioonid. Kujundamine (vormindamine). Diagrammid ja objektid. Andmebaasid. Informatsiooni otsimine.
4. INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON. Veebi kasutamise elementaaroskused. Veebis navigeerimine. Otsing veebis. Järjehoidjad (bookmarks). Elektronposti kasutamise elementaaroskused. Kirjavahetus. Adresseerimine. Postkasti haldamine. Listid ja uudisgrupid.

2.5.2 Asjaajamine

Õppesisu

Asjaajamine

1. ASJAAJAMINE. Asjaajamise alused ja -kord.
2. DOKUMENDI- JA ARHIIVIHOLDUS. Dokumendi koostamis- ja vorminõuded: dokumendiplangid, dokumendi elemendid, dokumendi vormistamise protseduur. Ametikirjade koostamine ja vormistamine elektrooniliselt ja paber kandjal. Kontoritehnika kasutamine.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- ohutusnõudeid ja turvameetmeid arvutiga töötamisel;
- põhimõisteid, arvuti seadmeid, nende otstarvet ja kasutust;
- internetti ja selles peituvaid ohte;
- dokumendiplangile ja dokumentide elementidele esitatavaid nõudeid.

Õppija oskab:

- kasutada arvutit töö- ja õppimisvahendina;
- kasutada arvutit iseseisvate tööde vormistamisel ja andmetöötluses;
- otsida veebist infot ja seda salvestada;
- koostada ja vormistada avaldust, elulookirjeldust (CV), iseloomustust;
- vormistada algatuskirja, vastuskirja, seletuskirja, tellimiskirja, kaaskirja, volikirja ja vabanduskirja;
- suhelda elektroonilises keskkonnas järgides hea suhtlustava põhimõtteid;
- kasutada kaasaegset kontoritehnikat ja sidepidamisvahendeid.

Hindamine

Mooduli hinne kujuneb kahe teema kokkuvõtvast tööst. Töö koostab(-vad) teema(de) õpetajad, töö toimub viimasena toimuva teema eelviimases tunnis. Töö hinnatakse vastavalt PKHK hindamisjuhisele.

2.6 Suhtlemine ja organisatsiooni käitumine

Maht õppenädalates 3

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija tunneb suhtlemise tähtsust inimsuhetes, teab suhtlemise põhialuseid, inimese ja organisatsiooni vahelisi suhteid, rühmateooriat, meeskonnatöö põhimõtteid. Õppija omandab suhtlemisvalmiduse ja oskused käitumiseks ning toimetulekuks erinevates suhtlemissituatsioonides, omandab teenindamiseks vajaliku mõttekultuuri ja teenindusliku hoiaku, valmisoleku töötada meeskonnas.

Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

Teemad

2.6.1 Suhtlemine

Õppesisu

Suhtlemine

1. SUHTLEMISE OLEMUS. Suhtlemisvajadused ja –ülesanded logistika klienditeenindaja erialal. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine. Ametlik ja mitteametlik suhtlemine. Kirjalik suhtlemine. Suhtlemine erinevate kommunikatsioonivahendite abil. Isikutaju eripära ja seda mõjutavad tegurid. Positiivne minapilt. Tõepärane enesehinnang.
2. SUHTLEMISVIISID, -VORMID JA –TASANDID. Suhtlemine ja selle tähtsus. Suhtlemise alustamine. Suhtlemise efektiivsust mõjutavad tegurid. Suhtlemisoskused: kontakti loomine, hoidmine ja lõpetamine, aktiivne kuulamine, selge eneseväljendamine. Veenev argumenteerimine.
3. KÄITUMISVIISID. Agressiivne, alistuv ja eirav käitumine. Kehtestav käitumine. Enesekehtestamise võtmetegurid.
4. ROLLID JA ROLLIKÄITUMINE. Rolli kirjeldamisega seonduvad põhimõistedrolliootus, rollikujutus, rollikäitumine, rollitaju, rollikonflikt.
5. SUHTLUSTÖKKED. Keskkonnast ja olukorrast tingitud; edastaja poolt tingitud; vastuvõtjast tingitud; personaalsed-, füüsilised -, semantilised tökked.
6. KÄITUMINE VEAOLUKORDADES. Veaolukorrad ja nende tekkepõhjused. Toimetulek veaolukordades ja nende lahendamine.
7. TEENINDUSSUHTLEMISE PÕHIMÕTTED. Kliendi ja teenindaja koostöösuhe. Tähtsamad arendatavad oskused - aktiivne kuulamine, empaatiavõime ja enesekehtestamine. Kuidas võita ja säilitada klientuuri.

2.6.2 Organisatsioonikäitumine

Õppesisu

Organisatsioonikäitumine

1. ORGANISATSIOONILISE KÄITUMISE OLEMUS. Organisatsiooni mõiste, organisatsioon kui süsteem, kontseptsioonid inimese ja organisatsiooni loomusest, organisatsioonilise käitumise käsitlusviisid ja süsteem, organisatsioonilise käitumise mudelid, sotsiaalsüsteem ja sotsiaalkultuur.
2. INIMENE ORGANISATSIOONIS. Inimene kui kõige tähtsam vara organisatsioonis.
3. INIMESE JA ORGANISATSIOONI VAHELISED SUHTED. Suhted ja suhete liigid organisatsioonis.
4. RÜHMATEOORIAD, MEESKONNATÖÖ. Rühma mõiste ja liigitus, rühma tunnused, rühma arengutasemed, rühmatöö vormid, tulemused. Meeskond ja meeskonnatöö, meeskondade arenguetapid, ohud ja probleemid meeskonnatöös.
5. TÖÖRAHULOLU JA TÖÖMOTIVATSIOON. Tööraahulolu olemus, töösse suhtumise ilmingud ja tagajärjed, töötajate hoiakud ja nende muutmine. Motivatsiooni mõiste, motivatsiooni teooriad, raha ja motivatsioon.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- suhtlemise üldised põhimõtteid;
- suhtlemise põhialuseid
- inimese ja organisatsiooni vahelisi suhteid;
- meeskonnatöö põhimõtteid, selle iseärasusi ja tähtsust;
- inimkäitumist mõjutavaid tegureid;
- kuidas suhelda igapäevases ja tööelus;
- kuidas vältida suhtlemistõkkeid.

Õppija oskab:

- hinnata suhete tähtsust ja vajalikkust organisatsiooni tegevuse seisukohast;
- meeskonnakaaslastega efektiivselt suhelda;
- käituda vastastikust suhtlemist toetaval viisil, suhtlemisprotsessi alustada ja lõpetada;
- tähelepanelikult kuulata vestluspartnerit;
- kasutada suhtlemisel erinevaid kommunikatsioonivahendeid;
- kasutada motiveerimist kui suhtlemise positiivset eeldust;
- analüüsida ennast ning oma teeninduskäitumist;
- ennast objektiivselt hinnata ja töötada meeskonnas.

Hindamine

Hinnatakse:

- Testid, tunnitööd (20%) – suhtlemise, organisatsioonikäitumise, meeskonnatöö, tööraahulolu põhimõistete tundmist;
- esseed, referaadid, kodused tööd (30%) – koostada logistika klienditeenindaja ametikirjeldus, koostada küsimustik 8 - 10 küsimust tööraahulolu uuringuks;
- probleem- ja situatsioonülesannete lahendamise (50%) – oskust toime tulla praktiliste situatsioonide lahendamise.

Mooduli hinne kujuneb testide, praktiliste ülesannete ja iseseisvate tööde kaalutud keskmisena.

2.7 Erialane võõrkeel

Maht õppenädalates 2

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija tunneb võõrkeelset erialast terminoloogiat, saab aru võõrkeelsetest dokumentidest, oskab kasutada sõnastikke ja suhelda kliendiga võõrkeeles.

Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud on moodulid Suhtlemine ja organisatsioonikäitumine, Arvutiõpe ja asjaajamine.

Õppesisu

Erialane võõrkeel

1. ERIALANE TERMINOLOOGIA. Klienditeenindusalane sõnavara: kliendiga suhtlemine: pöördumine ja tervitus, teenuse pakkumine, hinnakujundus, nõuanne. Erialane sõnavara: töövahendite, ainete, materjalide nimetused, tööde kirjeldused; hooldus- ja kasutusjuhendid.
2. ERIALANE DOKUMENTATSIOON. Kirja koostamine: pöördumine, üldkasutatavad väljendid ja lühendid. Tellimuse koostamine, muutmine, tühistamine. Avalduse, CV, seletuskirja ja kinnituskirja koostamine vastavalt vormistusnõuetele.
3. SUHTLEMINE KLIENDIGA. Suhete loomine. Oma kooli ja koduvabariigi tutvustamine. Enda ja oma töökohustuste kirjeldamine, kogemusi, teadmisi, oskusi ja iseloomu kirjeldav sõnavara. Töölevõtuintervjuu sõnavara. Telefonivestlus: kasutatavad tüüpväljendid, teadete jätmine, nimede ja numbrite edastamine.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- erialaga seonduvat sõnavara ja mõisteid;
- teenindusalaseid viisakusväljendeid;
- töövahendite ja materjalide nimetusi.

Õppija oskab:

- väljendada ennast võõras keelekeskkonnas ja suhelda klientidega;
- vestelda tuttavatel erialastel teemadel;
- tutvustada ennast, oma kooli ja õpitavat eriala;
- kirjeldada oma erialaga seotud tööülesandeid ja oskusi;
- leida vajalikku informatsiooni erialastest võõrkeelsetest allikatest; vajadusel kasutab sõnaraamatuid ja muid kaasaegseid IKT vahendeid;
- koostada ja vormistada võõrkeeles avaldust, elulookirjeldust, seletuskirja ja kinnituskirja;
- kasutada tehnilisi kommunikatsioonivahendeid võõrkeelsete sõnumite edastamiseks: telefoni, faksiaparaati, e- kirja.

Hindamine

Hinnatakse:

- tunnikontrollid (20%) - erialase sõnavara valdamise hindamiseks;
- õpimapp (20%);
- suhtlemissituatsioonide läbimängimine (40%);
- test (20)%.

Mooduli hinne kujuneb tunnikontrollide, õpimapi, suhtlemissituatsioonide ja testide kaalutud keskmisena.

2.8 Logistika alused

Maht õppenädalates 2

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija teab ja tunneb logistikas kasutatavaid põhimõisteid, logistilist süsteemi ja selle eesmärgi, tarnestrategiaid ja kaubavarude käsitlemise põhimõtteid, hanke- ja jaotuslogistika olemust.

Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

Õppesisu

Logistika alused

1. LOGISTIKA KUI SÜSTEEM. Logistika määratlemine ja terminoloogia, logistika arenguetapid, logistikasüsteemide eesmärgid, logistilised funktsioonid.
2. TARNEAHHEL. Tarne- ja väärtusahelad, logistiliste strateegiate kavandamine, tarnestrategiad, kaubavarude käsitlemise põhimõtted.
3. HANKE- JA JAOTUSLOGISTIKA. Sisendlogistika, väljundlogistika, jaotuskeskused, roheline logistika ja korje, transport logistikas.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- logistikas kasutatavaid põhimõisteid;
- logistika arengut;
- logistilist süsteemi ja selle eesmärgi;
- tarnestrategiaid ja kaubavarude käsitlemise põhimõtteid;
- hanke- ja jaotuslogistika olemust.

Õppija oskab:

- lahendada hanke- ja jaotuslogistika probleem- ja situatsioonülesandeid.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid (60%) - logistika põhimõistete tundmine;
- õpilase iseseisev töö (10%) – referaadid;
- rühmatööd (30%) - erinevate probleem- ja situatsioonülesannete lahendamine.

Mooduli hinne kujuneb iseseisva töö, testide ja rühmatööde kaalutud keskmisena.

2.9 Laonduse alused

Maht õppenädalates 1

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised laonduse üldiste funktsioonide ja ladustamise alternatiivide ning lao planeerimise ja hoiustamissüsteemide kohta. Õpib tundma erinevaid laotüüpe ja lao tehnoloogiaid, laotööde toiminguid ja operatsioone ning kasutuses olevaid pakendeid ja ja taarat.

Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud moodul Sissejuhatus erialasse.

Õppesisu

Laonduse alused

1. LADUDE VAJADUS JA OTSTARVE. Laonduse ajalugu. Lao mõiste ja vajadus ladude järele; ladude ülesanded tänapäeval; materjali- ja kaubavaru mõiste.
2. LADUDE TÜÜBID. Kasutamiststarbe järgi, kasutatava tehnoloogia järgi, temperatuuritingimuste järgi, ladustamise kõrguse järgi, automatiseerimistaseme järgi, kauba liikumise iseloomu järgi, pakendi või kauba iseloomu järgi, avalikud laod, privaatlaod, lepingulised laod.
3. LADUDE PLANEERIMINE. Nõuded kaasaegsetele laohoonetele, põhilised erinevused kaubanduse ladude ja tootmisettevõtete ladude vahel, ladude planeerimise kriteeriumid, ladude planeerimise eesmärgid, hoonete ja ruumide planeerimine, laoinventari planeerimine, laotehnika (tõstukid ja seadmed) planeerimine, tegevuste planeerimine.
4. LAO TEHNOLOOGIAD. Laotehnoloogia mõiste, traditsioonilised ja ruumi säästvad tehnoloogiad, peenkaubariilitega laod, kaubaaluseriulitega laod, laosüsteemid.
5. PAKENDID JA TAARA. Kaubaaluste tüübid, pakkematerjalid, konteinerid.
6. LAO RUUMIDE JA PINDADE JAOTUS. Ruumide ja pindade jaotamise põhimõtted, ladustamisalad, tööalad, laopinna jaotamise põhimõtted erinevate tööalade vahel, abiruumid ja -pinnad.
7. HOIUSTAMISSÜSTEEMID. Vajadus erinevate hoiustamissüsteemide järele, erinevad hoiustamissüsteemid.
8. TEGEVUSED LAOS. Kauba vastuvõtmine, hoiustamine, komplekteerimine, loovutamine, inventeerimine, töö infosüsteemis.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- laomajanduse üldaluseid, laomajanduse planeerimise põhimõtteid, laonduse funktsioone ja ladustamise alternatiive tänapäeval;
- kaupade vastuvõtmise, hoiustamise, komplekteerimise ja loovutamise toiminguid;
- laotehnoloogiaid ja erinevaid hoiustamissüsteeme;
- laotööde toiminguid ja operatsioone ning kasutatavaid infosüsteeme;
- laonduses kasutuses olevaid pakendeid ja ja taarat.

Õppija oskab:

- leida lahendusi logistikafirma/laoettevõtte asukoha ja konkurentsiolukorra

hindamise põhimõtteid arvestades.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid (80%) – laomajanduse funktsioonide, laotehnoloogiate ja laotöö toimingute ning operatsioonide alaste põhimõistete tundmist;
- rühmatööna uurimustöö (20%) – lao sisemine planeerimine, kaupade paigutamine lattu.

Mooduli hinne kujuneb testide ja rühmatöö kaalutud keskmisena.

2.10 Turunduse alused

Maht õppenädalates 3

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija teab ja tunneb turunduse põhimõisteid, erinevaid turundusstrateegiaid. Õppija oskab analüüsida ettevõtte sise- ja väliskeskkonda, eesmärges, visiooni ja missiooni, orienteeruda turunduse erinevates mõistetes, teostada lihtsamaid turuanalüüse.

Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud moodul Majanduse ja ettevõtluse alused.

Õppesisu

Turunduse alused

1. TURUNDUS JA TURUNDUSJUHTIMINE. Turunduse mõiste. Turunduse funktsioonid. Turunduse areng. Turundus ettevõtte juhtimisfunktsioonina. Turunduse välis- ja sisekeskkond.
2. TARBIJAKÄITUMINE. Tarbija ostukäitumise mudelid. Ostuotsuste langetamise mõjurid. Klientide taustauuringud ja elustiiliuuringud. Klientide vajaduste väljaselgitamine ja arendamine. Uuringute analüüs ja mudeldamine. Sihtturundus.
3. TURUNDUSSTRATEEGIAD. Turunduskontseptsioon. Turunduskontseptsiooni loomine ja jälgimine. Strateegia valimine sõltuvalt turupiirangutest. Turundusstrateegia seos ettevõtte äriideega. Turundustegevuse eesmärgistamine.
4. NÕUDLUS. Vajadus, soov ja nõudlus. Võimaliku kliendinõudluse määramine ja kujundamine. Tarbijauuringud.
5. TOODE. Toote olemus ja liigid. Toote kujundamine. Ettevõtte sortimendi kujundamine. Toote turu elutsüklil ja uue toote turule toomine. Bränd tootepoliitika osana.
6. HIND. Hinna olemus, hinnakujundust mõjutavad tegurid, hinnakujundusmeetodid. Hinnapoliitika väljatöötamine.
7. JAOTUS. Jaotuskanalite olemus ja liigid. Vahendajate liigid. Jaotusstrateegia kujundamine. Interneti kasutamine jaotuskanalina. Logistika.
8. PROMOTSIOON. Turunduskommunikatsiooni olemus. Kommunikatsiooniprotsess. Tõhusa turunduskommunikatsiooni etapid. Promotsiooni vormid - reklaam, isiklik müük, müügitoetus, suhtekorraldus, otseturundus.
9. TURUNDUSUURINGUD. Turundusuuringu olemus, liigid. Turundusuuringute eetika. Uuringuprotsess. Kvantitatiivuuringud. Kvalitatiivuuringud. Valim. Andmetöötlus ja -analüüs. Uuringutulemuste esitamine.
10. SOTSIAALNE TURUNDUS. Sotsiaalne vastutus ja eetika. Sotsiaalse turunduse olemus.

Õpitulemused

Õppija:

- selgitab turundusega seotud mõisteid;
- kirjeldab ettevõtte turundustegevuse juhtimise põhimõtteid;
- teeb kokkuvõtte tarbijate ostukäitumise tavadest;
- loetleb otseturunduse kasutusvõimalusi;
- pakub välja konkreetsele turule või segmendile sobiva turundusstrateegia;

- planeerib oma tegevusi lähtudes kampaaniaplaanist;
- viib läbi tootesitlusi;
- planeerib, koostab ja teostab koostöös juhendajaga turuuuringu.

Hindamine

Hinnatakse:

- tunnikontrollid ja kontrolltööd (40%) - teemade ja mõistete seletamiseks;
- iseseisev töö (30%) - uuringu planeerimine ja läbiviimine;
- praktilised rühmatöö ülesanded (30%) - turunduse teemalised situatsioonülesanded.

Mooduli hinne kujuneb tunnikontrollide, kontrolltööde, iseseisvate tööde ja rühmatööde kaalutud keskmisena.

2.11 Veokorralduse alused

Maht õppenädalates 2

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija tunneb ekspedeerimisealaseid mõisteid, veotegevuse korraldamise põhialuseid, teab veoste liikumise jälgimise võimalusi. Õppija oskab valida vastavalt lähteandmetele veoviise ja veomarsruute.

Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

Õppesisu

Veokorralduse alused

1. EKSPEDEERIMISE OLEMUS. Ekspedeerimise, kui tegevuse tutvustus, ekspedeerija ülesanded, transpordisüsteem, veoteenuste ost ja müük, põhiveod ja jaotusveod, veoviiside ja veovahendite valik.
2. VEOVIISID.
Maanteeveod. Veovahendid, koormate komplekteerimine. ADER veoleping ja CMR konventsioon saatja, vedaja ja saaja ülesannetest ja vastutusest.
Mereveod. Laevade liigid, merekonteinerid, merevedude korraldamine.
Raudteeveod. Vagunite liigid, raudteevedude korraldus.
Lennuveod. Lennukite iseloomustus. Lennuveedude korraldamine. Varssavi konventsioon saatja, vedaja ja saaja ülesannetest ja vastutusest. Veosedokumendid erinevatel veoviisidel.
Konteinerveod.
3. VEOMARSRUUTIDE KOOSTAMINE. Kokku- ja laialiveo marsruutide koostamine, vedude konsolideerimine.
4. VEOSTE LIIKUMISE JÄLGIMINE. Telemaatika. EDI –andmeside süsteem.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- ekspedeerija ülesandeid;
- veoviiside ja veovahendite valiku põhimõtteid;
- veohinna arvutamise aluseid erinevatel veoviisidel;
- veovahendite koormaruumide suurusi maanteevedudel;
- koormate koostamise põhimõtteid;
- vedude korraldamise põhimõtteid mere-, raudtee- ja lennuvedudel;
- saatja, vedaja ja saaja ülesandeid ja vastutust erinevatel veoviisidel;
- veoste liikumise jälgimise võimalusi.

Õppija oskab:

- lugeda veodokumente;
- koostada koormaid jaotus- ja põhivedudeks;
- koostada lihtsamaid veomarsruute.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid (30%) – põhimõistete tundmist;
- kontrolltöö (30%) – ekspedeerijaülesanded, veoviiside ja veovahendi valiku põhimõtted, koormate koostamise põhimõtted;
- probleem- ja situatsioonülesannete lahendamine (40%) – oskust toime tulla praktiliste ülesannete lahendamisega.

Mooduli hinne kujuneb iseseisvate tööde, praktiliste ülesannete, testide ja tunnitööde kaalutud keskmisena.

2.12 Tollindus

Maht õppenädalates 1

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised Euroopa Liidu tollipoliitikast, Eestis Maksu- ja Tolliameti tollitöö põhimõtetest, tollitariifidest, tolliformaalsustest, tollimaksude vajalikkusest, mõistab erinevate tolliprotseduuride sisu.

Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud moodulid Logistika alused, Laonduse alused.

Õppesisu

Tollindus

1. TOLLILIIT. Reguleerimisala. EV tolliseadus. EÜ Nõukogu tolliseadustik. Ühenduse tollitariifistik. Eesti Vabariigi tolli ajalugu ja tollipoliitika. Tolliliit. Tolliamet. Tolli põhimõisted. Tollistruktuur. Tolliasutus. Tolliametnik. Tolliformaalsused. Tolliterritoorium. Isiklikud asjad. Kommertstranspordivahend. Reisija. Riski hindamine. Kaubasaadetis.

2. TOLLIPROTSEDUURID. Tollioperatsioonid. Tollilõiv. Tollimaksud. Tolliteenus. Tollisoodustusega kaup. Maksuvabastused. Tollivõla tagatis. Tagatise suurus. Tagatise vabastamine ja kasutamine. Kaupade klassifitseerimine. Eesti kaupade nomenklatuur. Eesti tollitariifistik. Tariifne klassifitseerimine. Kauba sertifikaadi väljastamine. Kauba tolliväärtuse määramine. Kauba ajutise ladustamine tingimused. Kauba hoiulevõtmine. Tollideklaratsioon. Tollideklaratsiooni esitamine. Reisija deklaratsioon. Postisaadetise deklaratsioon. Tollideklaratsiooni muutmine. Tollideklaratsiooni täitmine. Tolliladu. Tolliladu ja aktsiisiladu, nende töö korraldamine. Tollitõkendid. Tollimaakler ja tema ülesanded.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- EL tollipoliitikat, Maksu- ja Tolliameti töö üldpõhimõtteid;
- tollikorralduse üldsätteid tolliliidus;
- HS- süsteemi üldpõhimõtteid.

Õppija oskab:

- kasutada teemakohaseid õigusakte;
- selgitada erinevaid tolliprotseduure;
- selgitada tollikontrolli ja tollis kogutavate maksude vajalikkust.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid (30%) – tolli terminoloogia ja tollitöö põhimõtete ja tolliliidu olemuse tundmist;
- kontrolltööd (40%) – erinevate tolliprotseduuride selgitamise oskust, tollikontrolli ja tollis kogutavate maksude kirjeldamise oskust, tolliagentuuri olemuse tundmist;
- rühmatööd (20%) - lähteülesannete alusel tollideklaratsiooni täitmise oskust, kaupade klassifitseerimise tundmist;
- iseseisev töö (10%) – teemakohaste õigusaktide kasutamise oskust.

Mooduli hinne kujuneb iseseisvate tööde, praktiliste ülesannete, testide ja tunnitööde kaalutud kesmisena.

2.13 Raamatupidamise alused

Maht õppenädalates 1

Mooduli eesmärk Õpetamisega taotletakse, et õppija teab raamatupidamisarvestuse üldiseid põhimõtteid ja raamatupidamiseadust, oskab koostada raamatupidamise algdokumente.

Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

Õppesisu

Raamatupidamise alused

1. RAAMATUPIDAMISE OLEMUS JA PÕHIMÕISTED.

Raamatupidamiskohustuslased ja nende liigitus, hea raamatupidamistava, ettevõtte majanduslikud vahendid, nende allikad, bilanss ja ülesehitus, kontod ja kontoplaan ettevõttes. Majandustehingute dokumenteerimine, algdokumentide koostamine, arveldused, raamatupidamise seos maksundusega.

2. RAAMATUPIDAMISSEADUS. Raamatupidamiseadus ja selle rakendamine ettevõtetes, raamatupidamise siseeeskirjad ja vajalikkus, aruandlus raamatupidamises, majandusaasta aruanne.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- raamatupidamise arvestuse põhimõtteid ja dokumentatsiooni;
- bilansi mõistet, ülesehitust;
- majandustehingute dokumenteerimise üldiseid põhimõtteid (arve koostamine);
- aruandluse liike, majandusaasta aruande koostisosi.

Õppija oskab:

- liigitada dokumente ja koostada algdokumenti nt. arvet;
- täita kassaraamatut vastavalt toimunud tehingutele ja tuua välja jääke.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid, tunnitööd (20%) – põhimõistete tundmine;
- praktilised ülesanded (30%) – erinevate dokumentide koostamise ja vormistamise oskust (arve-saateleht, kassaorderid,);
- probleem- ja situatsioonülesanded (50%).

Mooduli hinne kujuneb praktiliste ülesannete, testide, tunnitööde ja situatsioonülesannete kaalutud keskmisena.

2.14 Pakendid ja pakkimine

Maht õppenädalates 2

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija teab ja tunneb pakendite ülesandeid logistilises ahelas, erinevaid pakkematerjale, pakendite kavandamise põhimõtteid, pakendite ja kaubaaluste ringlemise süsteeme, kaubaaluste ja konteinerite tüüpe ning nende kasutamisega seotud võimalikke probleeme. Õppija oskab eristada erinevaid pakenditüüpe ja pakkematerjale, kaubaaluseid ja konteinereid, oskab planeerida ja korraldada pakendite, kaubaaluste ja konteinerite ringlust logistilises ahelas, oskab vastavalt vajadusele valida sobivat pakendit / pakkematerjali.

Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

Õppesisu

Pakendid ja pakkimine

1. PAKENDITE TÜÜBID JA FUNKTSIOONID. Pakendite liigitus otstarbe alusel: veopakend, rühmapakend ja tarbijapakend. Pakkematerjalide iseloomustus ja kasutamisevõimalused: puit, metall, klaas, HDPE ja LDPE plastik, tetrapakend. Pakendamise abivahendid: mahuline penoplast, mahuline kahanev pakkevaht, mullikile, antistaatilised pakendamisevahendid. Kinnitusvahendid: kiled, teibid, vitsad jms. Praktiline pakendamine.
2. PAKENDITE KAVANDAMISE LOGISTILISED PÕHIMÕTTED. Pakendile esitatavad nõuded. Pakendile esitatavad nõuded sõltuvalt pakendatavast kaubast ja transpordiviisist (ECR –standard).
3. PAKKEMATERJALID. Pingutav kile, termokahanev kile, pakkelint, teip, turvateip.
4. ÜHEKORDSESD JA TAASKASUTATAVAD PAKENDID. Pakendite jaotus taaskasutatavusest lähtuvalt.
5. PAKENDITE JA TAARA RINGLEMISE SÜSTEEMID. Pakendiringlus. Pakendiaktsiisiseadus. Pandipakendi süsteem. Pakendijäätmete ja pakendimaterjalijäätmete ringluse korraldamine.
6. KAUBAALUSED JA KONTEINERID NING NENDE KASUTAMINE. Aluste ja konteinerite kasutamine. Probleemid aluste ja konteinerite ringluses.
7. KESKKONNASÄÄSTLIK PAKENDAMINE. Keskkonnasõbralikud ja keskkonnaohtlikud pakendimaterjalid. Optimaalne pakendikasutus.
8. PAKENDIJÄÄTMETE KÄITLEMINE ETTEVÖTTES. Pakendijäätmete käitlemise kord. Tutvumine ettevõtte pakendiringluse süsteemiga ettevõttepraktika raames.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- erinevaid pakendite liike ja kasutusvaldkondi;
- pakendi baasmõõte ja nende järgimise olulisust;
- erinevaid pakkematerjale ning nende ringlusele sätestatud korda;
- nõudeid erinevatele pakenditele;
- kaubaaluste ja konteineritega seonduvaid tegevusi;

- keskkonnasäästlike võtteid pakendamisel ja pakendite korjel.

Õppija oskab:

- eristada erinevaid pakenditüüpe ja pakkematerjale;
- planeerida ja korraldada pakendite, kaubaaluste ja konteinerite ringlust logistilises ahelas;
- vastavalt vajadusele valida sobivat pakendit / pakkematerjali;
- nõuetekohaselt pakkida väikepakki ja kaubaalust.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid, tunnikontrollid (20%) - mõistete ja teadmiste hindamiseks;
- iseseisev töö (20%) - ülevaade säästlikust pakkimisest ettevõttes praktika aruande juurde;
- praktilised ülesanded (60%) - pakkimine ja märgistamine.

Mooduli hinne kujuneb iseseisvate tööde, praktiliste ülesannete, testide ja tunnitööde kaalutud keskmisena.

2.15 Lao tehnoloogiad

Maht õppenädalates 3

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised ladude sisustuse ja erinevate lao tehnoloogiate kohta. Oskab kasutada etteantud tingimustele sobivat tehnoloogiat.

Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud moodul Sissejuhatus erialasse.

Õppesisu

Lao tehnoloogiad

1. LADUDE SISUSTUS. Laotehnoloogia mõiste ja kasutusotstarve; traditsioonilised, ruumi säästvad tehnoloogiad ja laosüsteemid ja automaatsed laod.
2. TRADITSIOONILINE TEHNOLOOGIA. Traditsioonilise tehnoloogia liigid, traditsiooniliste tehnoloogiate ehitus ja kasutusotstarve, traditsiooniliste tehnoloogiate eelised ja puudused.
3. RUUMISÄÄSTLIKUD TEHNOLOOGIAD. Ruumisäästvate tehnoloogiate liigid. Ruumisäästvate tehnoloogiate kasutamise eelised ja puudused.
4. ERIMÕÕDULISTE KAUPADE LADUSTAMINE. Konsoolriiulitega laod, spetsiaalriiulitega laod.
5. LAOSÜSTEEMID. Paternoster laod, karusell laod, tower laod, mini- ja microload laod, raadiosüstikud, automaatlaod.
6. KONVEIERID. Konveierite kasutamine ladudes, konveierite tüübid ja kasutusotstarve.
7. KAALUD. Elektroonilised lauakaalud, põrandakaalud, autokaalud.
8. PAKKIMIS- JA LAADIMISSEADMED. Pakkelindi seadmed, laadimissillad ja –väravad; kiletamiseadmed.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- ladude sisustamise põhimõtteid;
- erinevaid riuleid ja riiulisüsteeme;
- konveierite kasutamise otstarvet;
- erinevaid kaalusid ja nende kasutusotstarvet;
- pakkimis ja –laadimiseadmeid.

Õppija oskab:

- kasutada erinevaid kaale ja pakkimiseadmeid;
- lahendada situatsioon- ja probleemülesandeid erinevates ladudes vajaminevate tehnoloogiate kasutamisel.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid (30%) – laotehnoloogia mõiste tundmist; traditsiooniliste, ruumisäästvate tehnoloogiate, laosüsteemide tundmist; konveierite, pakkimis- ja laadimiseadmed kasutamise otstarvet;
- rühmatööna (30%) – etteantud tingimustele sobivate tehnoloogiliste lahenduste

leidmist;

- situatsioon- ja probleemülesannete lahendamise oskust individuaalselt ning rühmatööna erinevates ladudes vajaminevate tehnoloogiate kasutamisel (40%).
- Mooduli hinne kujuneb testide, rühmatöö ja situatsioonülesannete kaalutud keskmisena.

2.16 Infotehnoloogia kasutamine laos

Maht õppenädalates 3

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija teab ja tunneb logistilise infosüsteemi ülesehitust, omandab teadmised automaatsest andmete edastamisest, oskab kasutada infotehnoloogia vahendeid ja laoarvestustarkvara.

Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud mooduli Arvutiõpe ja asjaajamine teema Arvutiõpe.

Õppesisu

Infotehnoloogia kasutamine laos

1. INFOTEHNOLOOGIA EESMÄRK LOGISTIKAS. Informatsioonilogistika: informatsiooni-logistika olemus; infosüsteemid logistika käsutuses. Arvutivõrkude kasutamise võimalused. Tänapäevane võrgukaubandus. Tänapäevane logistika- ja majandustarkvara – ERP: ülesehitus, kasutamine, vajalikkus.
2. AUTOMAATNE ANDMETE EDASTAMINE. Telemaatika. Elektrooniline andmete edastus (EDI), veebipõhine andmete edastus (xmlEDI ehk webEDI), muud elektroonilised andmete edastamise süsteemid. Ettevõttesisene toimlate vaheline andmete replikatsioon.
3. AUTOMAATSE TUVASTAMISE TEHNOLOOGIAD. Vöotkooditehnoloogia: ajalugu, vöotkoodide tüübid ja nende kasutatavus, enamlevinud vöotkoodide standardid. Raadiosageduslik tuvastamine ehk RFID: kasutamismõimalused, märkimise puudused ja eelised.
4. TUVASTAMISSÜSTEEMID. Vöotkoodide lugemiseks ja trükkimiseks vajalikud seadmed, nende kasutamise võimalikkus ehitusliku tehnoloogia alusel. RFID seadmed, nende kasutamise võimalikkus ehitusliku tehnoloogia alusel.
5. LAOARVESTUSTARKVARA. Laoarvestustarkvara: laotarkvara funktsioonid, laotarkvara haldamine ja rakendamine. Laoarvestustarkvara praktiline kasutamine: toodete loomine, kliendi- ja hankijaandmete sisestamine ja korrastamine, toote andmete korrastamine, toodete vastuvööt ja väljastamine, toodete sisemine liikumine, toodete liikumisega seotud dokumendid, põhiaruanded kasutaja tasemel. Etikettide kujundamise tarkvara: võimalused ja praktiline kasutamine.
6. ANDMEKOGUMISSEADMED. Kantavad vöotkoodilugejad. Lihtsad andmekogumisterminalid. Pihuarvutite (PDA) põhised andmekogumisseadmed. Andmekogumisseadmete ohutu kasutamine ja säästlik ekspluatatsioon.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- eriala põhiterminoloogiat ja sõnavara;
- infologistika mõisteid;
- automaatse andmeedastuse põhimõtteid ja võimalusi;
- automaatse identifitseerimise viise;
- erinevaid vöotkoode ja neile esitatavaid nõudeid;
- majandustarkvara jaotust ja iseloomustust;
- majandustarkvara põhifunktsioone;
- erinevaid andmekogumisseadmeid.

Õppija oskab:

- teostada laoarvestustarkvaras põhitoiminguid;
- koostada ja lugeda laoarvestustarkvara kasutajatasandi aruandeid;
- teostada infopäringuid laoarvestustarkvaras;
- valida sobiva vöotkoodiliigi ning kujundada selle paigutuse etiketil nõuetekohaselt;
- tõlgendada GTIN-koode;
- kasutada sobilikke andmehõive ning muid perifeeria seadmeid.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid (20%) - teema mõistete kontrolliks;
- iseseisvad tööd (30%) - ülevaade praktikaettevõtte infosüsteemist, miniuuring vöotkoodide teemal;
- praktilised ülesanded (50%) - laoarvestustarkvara, vöotkoodide kasutamine, vajalike seadmete kasutamine.

Mooduli hinne kujuneb testide, iseseisva töö ja praktiliste ülesannete kaalutud keskmisena.

2.17 Laotöö toimingud ja operatsioonid

Maht õppenädalates 5

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija teab ja tunneb laotöö toiminguid ning operatsioone, laotöö organiseerimise põhimõtteid (aja ja töö planeerimine), oskab kaupu vastu võtta, hoiukohtadele paigutada, komplekteerida, pakkida väljastamiseks ning teab töö efektiivse korraldamise põhimõtteid.

Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud moodul Laonduse alused.

Õppesisu

Laotöö toimingud ja operatsioonid

1. KAUPADE MAHALAADIMINE. Kaubakoorma esialgne ülevaatus, dokumentide kontroll, kaubaaluste paigutamine vastuvõtualale.
2. KAUPADE VASTUVÕTT. Vastuvõtu kontrolli viisid, aktide, reklamatsioonide koostamine.
3. KAUPADE PAIGUTAMINE. Kaubale aadressi määramine laos, virnastamisalad, laoruumide efektiivne kasutamine, ABC analüüs, kampaaniakaubad.
4. KOMPLEKTEERIMINE. Komplekteerimisviisid, komplekteerimisel kasutatav tehnika, vahendid ja infosüsteemid ja dokumendid.
5. PAKKIMINE. Erinevad pakkimisviisid (jaepakend, koondpakend ja transpordipakend), kauba turvalisus ja riskid, pakendi märgistus, jäätmekäitlus.
6. LOOVUTAMINE. Väljastatava kaubaga kaasnevad dokumendid ja vastutus. Veoruumide ettevalmistamine komplekteerimine. Veoringide koostamine, perioodilisus, korje.
7. LAADIMINE. Vastavalt veoringile ja kliendi asukohale koorma koostamine, ohutuse tagamine laadimistöodel.
8. INVENTUUR. Inventeerimis- moodused, teostamise kord. Inventuuriks ettevalmistus, materiaalne vastutus, kokkuvõtete ja järelduste tegemine inventuurist.
9. LISATEENUSED. Kampaaniad, kampaaniapakendite koostamine, märgistamine. Kaupadele lisaväärtuste andmine, importkaupadele eestikeelse märgistuse lisamine, kaupade ümberpakendamine väiksemateks kogusteks. Reklaam, müügitöö, klienditeenindus, tellimuste kogumine, kaupade kohaletoimetamine. Veoteenuse sisseostmine.
10. LAOPROTSSESSIDE ÜLDJUHTIMINE. Laotöö operatiivne ja efektiivne planeerimine: laotehnoloogia, inventari ja tehnika, toimingute ja protsesside, personali töö juhtimine.
11. LAOTÖÖ ORGANISEERIMINE Laotööd mõjutavad tegurid: tehnika ja tehnoloogia, töökeskkond, töötajate kvalifikatsioon ja täiendõpe, tööalased koolitused.
12. JUHENDAMINE JA KONTROLL. Laotöö planeerimine ja tehtava töö koguse ja kvaliteedi kontroll, töö personaliga. Riskid, ohud ja hädaolukorrad laos. Personali koolitus töötervishoiu, töö-, keskkonna- ja tuleohutuse alal.
13. BAASETTEVÕTETEGA TUTVUMINE. Õppekäigud.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- laotöö toiminguid ja operatsioone;
- laotöö organiseerimise põhimõtteid;
- kaupade vastuvõtmise ja hoiustamise nõudeid;
- kaupade erinevaid komplekteerimisviise;
- kauba käsitlemist mõjutavaid tegureid;
- pakendite liike, koostamist, kauba väljastamist ning korjet;
- personali koolituse vajadust;
- erinevaid tööoperatsioone laos;
- kaubaga kaasnevat ohte ja riske;
- kauba väljastamise põhimõtteid.

Õppija oskab:

- käsitleda kaupa turvaliselt;
- tegutseda kriisiolukordades;
- hinnata töökeskkonda;
- teostada inventuuri;
- anda kaubale lisaväärtusi.

Hindamine

Hinnatakse:

- kontrolltöid ja teste (40%) – laotöö toimingute ja operatsioonide tundmist;
  - praktilised ülesanded (30%) – praktiliste probleem-situatsioonülesannete lahendamist;
  - rühmatööd (20%) – laooperatsioonide teostamist, kaupade pakendamist ja transpordiks märgistamist;
  - iseseisvad tööd (10%) ettekanne teemal “Kaasaegne ladu ja tema funktsioonid” (kasutades internetist leitavaid materjale). Referaat teemal “Laotöö ja laooperatsioonid” (võttes aluseks õppekäigul külastatud lao).
- Mooduli hinne kujuneb testide, iseseisva töö ja praktiliste ülesannete kaalutud keskmisena.

2.18 Logistika

Maht õppenädalates 3

Mooduli eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija teab ja tunneb varude juhtimise ja sortimendi kujundamise aluseid, erinevaid tellimissüsteeme ja -meetodeid, nüüdisaegseid tootmise ja materjali juhtimise ning kvaliteedi- ja riskijuhtimise põhimõtteid, kulude liike. Oskab lahendada tüüpilisi ülesandeid ettevõtte logistikatöös, aidata kaasa ettevõtte konkurentsivõime tõstmisele, määrata kvaliteedi taset ning logistika toimingute riske, teostada toodete rühmitamisi ja oskab saadud rühmadele rakendada neile sobivaid parimaid juhtimispõhimõtteid.

Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud moodul Logistika alused

Õppesisu

Logistika

1. VARUDE LIIGID. Varude logistika: laovarud ja nende hoidmise põhjused, varude juhtimine: varude juhtimise klassikalised meetodid, varude juhtimise uued suunad, tarnija juhitud kaubavaru.
2. TOODETE RÜHMITAMISED. Toodete rühmitamise põhimõtted ja ABC-analüüs.
3. TOOTEARTIKLITE HALDAMINE JA SORTIMENDI KUJUNDAMINE, sortimendi mõiste, sortimendi kujundamise põhimõtted.
4. TELLIMISSÜSTEEMID JA -MEETODID. Nõudluse prognoosimine, erinevad tellimissüsteemid ja -meetodid, optimaalse laovaru määramine, tellitav kaubakogus.
5. TOOTMISLOGISTIKA. Materjali juhtimine tootmises, tootmise tõmbe ja tõuke mudel, JIT(Just in Time).
6. LÄBIMISAEG, RISKID JA RISKIJUHTIMINE LOGISTIKAS. Läbimisaeg ja info kulgemine, riskide olemus, riskide juhtimine ja riskiotsused, ettevõtete äritegevusest tulenevad riskid, riskide haldamine ettevõttes, riskid logistikas, hädaolukorrad ja õnnetused ladudes.
7. KVALITEEDI MÕISTE LOGISTIKAS. Kvaliteedijuhtimise olemus. Terviklik kvaliteedi-juhtimine. Kvaliteedijuhtimissüsteemid. Pidev parendamine: kvaliteediauditid ja enesehindamine. Võrdlusanalüüs (benchmarking).
8. KONKURENTSIVÕIME LOGISTIKAS. Logistika juhtimise võimalused ja viisid ettevõttes, ettevõtte logistiline konkurentsivõime ja selle arendamine, logistiline outsourcing.
9. KULUDE LIIGID. Kulude liigid logistikas. Logistikakulude arvestamise ja juhtimise põhimõtted ning süsteemid. Logistikakulude arvestus ja kulude jaotamise põhimõtted. Omahinna arvutamise üldised põhimõtted. Kuluefektiivsus. Kogukulu mõiste. Laoga seotud kulud ja nende mõjutegurid, laotoimingute omahinna arvutamine.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- varude juhtimise ja sortimendi kujundamise aluseid;
- erinevaid tellimissüsteeme ja –meetodeid;
- nüüdisaegseid tootmise ja materjalijuhtimise põhimõtteid;
- logistikateenuste sisseostu mõju firma konkurentsivõimele;
- kvaliteedi- ja riskijuhtimise põhimõtteid;
- kulude liike.

Õppija oskab:

- lahendada tüüpilisi ülesandeid ettevõtte logistikatöös;
- aidata kaasa ettevõtte konkurentsivõime tõstmisele;
- määrata andmete põhjal kvaliteedi taset ning logistika toimingute riske ettevõttes;
- leida optimaalset tellitavat kaubakogust;
- arvutada varude ringlemissagedust;
- lahendada tootmislogistika ülesandeid;
- teostada toodete rühmitamisi ja saadud rühmadele rakendada neile sobivaid parimaid juhtimispõhimõtteid.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid (40%) – varude-, kulude-, riskide- ja kvaliteedi juhtimise kohta;
- kontrolltööd (20 %) – tootmislogistika, tellimissüsteemid ja -meetodid, konkurentsivõime logistikas kohta.
- praktilised harjutustööd (40%) – konkreetse lähteülesande alusel toodete rühmitamine ABC- analüüs (rühmatöö); logistika probleem- ja situatsioonülesannete lahendamist.

Mooduli hinne kujuneb testide, kontrolltöö ja praktiliste ülesannete kaalutud keskmisena.

2.19 Klienditeenindus logistikas

Maht õppenädalates 4

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija süvendab teenindusühiskonnale vajaliku teenindusliku mõttekultuuri ja kliendikeskse teeninduse põhimõtteid, omandab oskusi toimetulekuks erinevate kliendirühmadega ja erinevates teenindussituatsioonides, õpib mõistma teenindaja vastutust probleemsete olukordade lahendamise, klientidele antud lubaduste täitmise ja nende turvalisuse tagamise eest, omandab praktilised oskused logistikafirmas esinevate teenindussituatsioonide kliendikeskseks lahendamiseks.

Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

Teemad

2.19.1 Klienditeeninduse alused

Õppesisu

Klienditeeninduse alused

1. KLIENDITEENINDUSE ALUSED. Klienditeeninduse mõiste. Klienditeeninduse elemendid: usaldusväärsus, aeg, käepärasus, teabe edastamine, ausus. Klienditeeninduse faktorid: kaubanduse-, logistika- ja info käsitsemisega seonduvad teenindusfaktorid.
2. MÕÕDIKUD JA KVALITEET. Kontrollitavad ja mittekontrollitavad tegurid klienditeeninduses: klientide segmenteerimine, juhtimisotsused, personalipoliitika. Teenindustaseme näituriid: tarnevõime, tarneaeg, tarne täpsus, tarneaja paindlikkus, tarnepoliitika, tarnepartii piirangud, tarnekindlus. Halva klienditeeninduse tagajärjed: halb saadavus, puudulik tarne täpsus, klientide võõrandumine.

2.19.2 Klienditeenindus

Õppesisu

Klienditeenindus

1. TELLIMUSTE VASTUVÕTMINE JA TÖÖTLEMINE. Tellimuste vastuvõtt ja registreerimine. Toodete kontroll. Väljastustellimuste Komplekteerimine. Saadetiste väljastamise registreerimine. Tagastuste registreerimine. Logistikatoimingud jaekaubanduses.
2. REKLAMATSIOONID JA NENDE KÄSITLEMINE. Kaebus saadud kauba kvaliteedi, sortimendi, hinna kohta. Kaebus osutatud teenuste kvaliteedi kohta. Reklamatsioonide käsitlemine.
3. KLIENDITEENINDUSEGA SEOTUD KULUD. Tarnete jälgimine. Personali koolitamine. Kliendi vajaduste mõistmine. ABC-analüüs. Paindlikkus. Klienditeeninduse taseme parandamine ja sellega seotud kulu. Kuluefektiivsus. Aja ja kvaliteedi seos. Aja ja kulude seos.
4. KVALITEEDISTANDARDID JA NENDE KEHTESTAMINE. Teeninduse kvaliteedistandardi olemus. Teeninduseeskiri. Kvaliteedijuhtimine. Teenuse kvaliteedi hindamine.

5. RAHULOLU-UURINGUD. Otsene vaatlus. Küsitlused. Intervjuud.
6. ÄRIKIRI, SUHTLEMISKULTUUR JA EETIKA. Ärikirja liigid. Tänapäeva eetikateooriad. Eetika ja äri. Teenindaja kutse-eetika. Ettevõtte eetikakoodeks. Konkurents ja eetika.
7. KEERULISED OLUKORRAD KLIENDIGA SUHTLEMISEL. Stressi mõiste ja olemus. Stressi allikad. Stressiga toimetulek. Tööstress ja selle vältimine.
8. KAEBUSTE KÄSITLEMINE. Kaebuste lahendamise poliitika väljatöötamine organisatsioonis. Kaebuste käsitlemine organisatsioonis. Toimetulek "raskete" klientidega.

2.19.3 Müügitöö

Õppesisu

Müügitöö

1. AKTIIVSE MÜÜGI OLEMUS. Aktiivne müük. Personaalne müük. Kliendikeskne müük. Eeltöö ja klindiga kohtumine. Kliendi vajaduste selgitamine. Esitlusmeetodid. Müügivastupanud, nende ületamine ja käsitlemine. Ostuettepaneku tegemine. Müügi lõpetamine ja müügijärgne teenindus. Müümise erijuhud.
2. MÜÜGISTRATEEGIAD ETTEVÕTTES. Müügisuhtlemine ja klientide teenindamine. Müügistrateegiad ettevõttes. Müügitöö planeerimine. Pika- ja lühiajaline planeerimine. Müügiplaani koostamine. Müügiaruannete koostamine. Ostueelarve ja hangete planeerimine. Kaubavarude analüüs ja optimeerimine. Majandusliku efektiivsuse näitajad.
3. KLIENDISUHTE ALUSTAMINE, LOOMINE JA HOIDMINE. Kontakti võtmine. Esmamulje olulisus. Erinevate suhtlemisvahendite ja -tehnikate kasutamine. Erinevad kliendirühmad. Erineva kultuuritaustaga kliendid ja nende teenindamine.
4. KLIENDI VAJADUSTE VÄLJASELGITAMINE, ERINEVATE MÜÜGITEHNIKATE KASUTAMINE. Kliendi kuulamine ja käsitlemine. Kliendi vajaduste väljaselgitamine. Erinevad müügitehnikad ja nende kasutamine. Kultuuride erinevused. Probleemolukordade ennetamine ja käsitlemine.
5. ESITLEMINE, VEENMINE, KONSULTEERIMINE. Kauba tutvustamine. Veenev argumenteerimine. Lisamüük. Vastuväidetega toimetulek. Konfliktid, nende tekkepõhjused ja lahendamine. Käitumine ja tegutsemine erinevates teenindussituatsioonides.
6. MÜÜGIJÄRGNE TEGEVUS, MÜÜGITULEMUSED. Kaebused, nende reageerimine ja lahendamine. Kiitused ja nende käsitlemine. Müügijärgne tegevus ja pikaajalise kliendisuhte loomine. Kliendisuhte haldus.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- teeninduse kui olulise majandusvaldkonna olemust;
- teenindusliku mõttekultuuri aluseid;
- klienditeeninduse elemente;
- logistikafirma teenindustaseme näitureid;
- klienditeeninduse taseme parandamisega seotud kulusid;
- kliendisuhte kujunemise protsessi;
- tellimuste vastuvõtmise ja töötlemise tervikprotsessi;
- reklamatsioone ja nende käsitlemist;

- müügipersonali tööülesandeid;
- klientide teenindamise ning selle korraldamise ja juhtimise põhimõtteid;
- teeninduse kvaliteedi tuvastamise küsimusi;
- ettevõtte müügistrateegiaid;
- müügitöö efektiivsuse näitajaid ja hinna kujundamise mõjureid müügitulemustele;
- aktiivse müügi ning pikaajalise kliendisuhete kujunemise seoseid;
- erinevaid müügitehnikaid.

Õppija oskab:

- teenindada erinevaid kliendirühmasid ja kasutada erinevaid suhtlemistehnikaid;
- suhelda erineva kultuuritaustaga klientidega;
- toime tulla erinevates teenindussituatsioonides, tagamaks klientide rahulolu ja usaldus;
- leida lahendus logistikafirmas ettetulevatele probleemolukordadele;
- korraldada ja arendada klientide logistilist teenindamist ning juhtida klienditeeninduskeskuse tööd;
- selgitada klientide teenindamisega seotud kulusid;
- tooteid/teenuseid tutvustada ja aktiivselt müüa;
- vastu võtta kliendi tellimust, vajadusel reklamatsiooni ning seda käsitleda;
- registreerida vigu ja hälbeid ning määrata klienditeeninduse kvaliteedi taset;
- juhtida kliendi- ja partnersuhteid.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid (20%) - logistika klienditeeninduse põhimõistete tundmine;
- iseseisev töö (20%) - referaadid, esseed, uurimustööd;
- rühmatööd (30%) - logistikafirma klienditeeninduses ettetulevate erinevate probleem- ja situatsioonülesannete lahendamine, teenindustaseme leidmiseks arvutusülesannete lahendamine;
- praktiline töö (30%) - logistikafirma teenindus- ja müügisituatsioonid.

Mooduli hinne kujuneb testide, kontrolltöö ja praktiliste ülesannete kaalutud keskmisena.

2.20 Laoteenused

Maht õppenädalates 5

Mooduli eesmärk Õpetusega taotletakse, et õppija teab ja tunneb tellimuste haldamise viise ning võimalusi, tellimuste täitmise ja saadetiste liikumise jälgimise viise, omab ülevaadet vigade ja kõrvalekallete haldamisest ning inventuuride läbiviimisest, tunneb teenuste mahtude mõõtmise ühikuid ning teenuste eest arveldamise viise ja põhimõtteid.

Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

Õppesisu

Laoteenused

1. TELLIMUSTE KÄSITLEMINE. Tellimustsükli mõiste, tellimustsükli faasid, tellimuste planeerimine ja käsitlemine, tellimuste edastamine, tellimuste töötlemine, tellimuste käsitlemine laos, tellimuste käsitlemine tootmises, tellimuste tarnimine, tellimustsükli toimingud, ostutellimused, ostutellimuste käsitlemine, toodete partii- ja seerianumbrite kirjeldamine infosüsteemis, ostuarved ja pakkelehed.
2. SALDOVAHEDE KÄSITLEMINE JA ERINEVUSTE PÕHJUSTE VÄLJASELGITAMINE. Tellimuste saldovahede käsitlemine, saldoerinevuste põhjuste väljaselgitamine
3. AEGUMISTÄHTAJAGA TOODETE HALDAMINE. Toimingud aegumistähtajaga toodetega, mõisted: parim enne ja kõlbklik kuni.
4. TOODETE VÄLJASTAMISE JÄRJESTUS. Toodete väljastamise järjestuse rakendamine. FIFO põhimõtte rakendamine toodete laoliikumisel.
5. VÄLJASTUSTELLIMUSTE KÄSITLEMINE. Väljastustellimus, väljastustellimuste käsitlemine,
6. TELLIMUSTE TÄITMISE PROTSESSI JÄLGIMINE. Müügitellimus, müügitellimuste käsitlemine saadetiste loovutamine ja lähetamine.
7. SAADETISTE LIIKUMISE JÄLGIMINE. Veoringide koostamine ja korje.
8. VEDUDE TELLIMINE. Siseriiklike vedude tellimine, rahvusvaheliste vedude tellimine.
9. VIGADE JA KÕRVALEKALLETE HALDAMINE. Viga ja kõrvalekalle logistilisel teenindamisel, meetmed kõrvalekallete ja vigade arvu vähendamiseks. Kahjunõue, reklamatsioon, kahjunõuete liigid, kahjunõuete käsitlemise etapid, kahjujuhtumi menetlemine, kahjudega seotud dokumentatsiooni haldamine.
10. VIGADE PÕHJUSTE VÄLJASELGITAMINE JA ANALÜÜS. Vigade põhjuste väljaselgitamine ja analüüs, vigade ja kõrvalekallete heastamine ning hüvitamine, kahjunõude põhjendatuse tuvastamine, kompromissi leidmine kahjunõude hüvitamisel, kahjunõuetega seotud juriidilised aspektid.
11. JUHUSLIKUD JA SÜSTEEMSED VEAD. Vigade liigitus.
12. KVALITEEDIKOKKUVÕTTED JA TEENUSTE KVALITEEDI ANALÜÜS. Teenuse kvaliteet, toote kvaliteet, toimimise kvaliteet, PDCA etapid.
13. INVENTUURID. Inventuuride tegemise eesmärk. Inventeerimismoodused.
14. INVENTUURIDEKS ETTEVALMISTUMINE. Eeltoimingud raamatupidamis dokumen-tatsiooniga, eeltoimingud laoarvestusprogrammis inventuuride läbiviimiseks, lugemislehtede ettevalmistamine.

15. LUGEMISTULEMUSTE VÕRDLEMINE Toodete loogilised ja füüsilised (tegelikud) saldod. Võimalused loogiliste ja füüsiliste saldode muutumisel tegelikkusele mittevastavaiks. Lugemistulemuste võrdlemine ja saldoparanduste sisseviimine laoarvestusprogrammi.
16. KOKKUVÕTETE TEGEMINE, Inventuuri järelduste ja kokkuvõtete tegemine.
17. TULEMUSTE VORMISTAMINE. Inventuuri vahede akti vormistamine.
18. ARVETE KOOSTAMINE OSUTATUD TEENUSTE EEST. Logistika teenuste arve, arvete koostamine osutatud teenuste eest, osutatud teenuste registreerimine infosüsteemis ja käsitsi, arvete koostamine käsitsi.
19. ETTEANTUD TARIIFIDEGA VAIKIMISI ARVELDUS INFOSÜSTEEMIS. Vaikimisi arveldamise õigsuse kontrollimise võimalused, hoiustamise haldamine laoarvestusprogrammis.
20. TEENUSTE MAHTUSID KIRJELDAVAD MÕÕTÜHIKUD. Tarnete ringlemisagedus, tarne kindlus, tarnete rahaline väärtus.
21. KAUBA KÄSITLEMISE JA HOIUTASUDE ARVESTAMISE NING ARVELDAMISE ÕIGSUSE KONTROLLIMISE VÕIMALUSED INFOSÜSTEEMIS. Kauba käsitlemise ja hoiutasude arvestamise võimalused ning infosüsteemis kirjeldamise põhimõtted.

Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- tellimuste haldamise viise ning võimalusi;
- tellimuste täitmise ja saadetiste liikumise jälgimise viise;
- omab ülevaadet vigade ja kõrvalekallete haldamisest;
- inventuuride läbiviimise põhimõtteid;
- teenuste mahtude mõõtmise ühikuid;
- teenuste eest arveldamise viise ja põhimõtteid.

Õppija oskab:

- käsitleda tellimusi;
- jälgida tellimuse täitmise protsessi;
- hallata vigu ja kõrvalekaldeid teenindamises;
- kasutada sobivaid mõõtühikuid teenuste mahtude arvestamiseks;
- analüüsida osutatud teenuseid.

Hindamine

Hinnatakse:

- testid (20%) – teenuste mahtude mõõtmise ühikud, inventuuride läbiviimise vead ja kõrvalekalded teenindamises;
- kontrolltööd (30 %) – tellimuste käsitlemine, vigade ja kõrvalekallete haldamine ja teenuste eest arveldamise viisid ja põhimõtted;
- praktilised harjutustööd (50%) – arvete koostamine lähteülesannete alusel ja nende registreerimine infosüsteemis ja käsitsi. Inventuuri ettevalmistus, läbiviimine ja järelduste tegemine (rühmatöö). Väljastustellimuste käsitlemine ja reklamatsiooni lahendamist.

Mooduli hinne kujuneb testide, kontrolltöö ja praktiliste ülesannete kaalutud keskmisena.

III Üldharidusained

3.1 Eesti keel

Maht õppenädalates 4

Eesmärk

- arendada oskust end kõnes ja kirjas õigesti, selgelt ja loogiliselt väljendada
- tunda keeleõpetuse põhimõisteid
- osata kasutada omandatud keeleteadmisi kõnes ja kirjas
- arendada oskust leida, kasutada ja edastada teavet
- väärtustada emakeelt, arendada isaseisva mõtlemise ja töötamise oskust

Õppesisu

Õigekiri

Häälikuõpetus. Keele häälikusüsteem. Silp ja silbitamine. Astmevaheldus. Välde. Sõnarõhk. Palatalisatsioon Eesti keele õigekirja põhimõtted. Täheortograafia põhireeglid. Sulghäälikud sõna algul ja sõna sees i ja j õigekiri, h sõna algul. Võõrsõnade olemus ja ortograafia; f ja š kvantiteedi märkimine. Algutäheortograafia põhimõisted. Nimede ja nimetuste, pealkirjade ja pärisnimedest tuletatud täiendi ortograafia. Arvude märkimine kirjas. Numbrite kirjutamine.

Lühendamise

põhimõtted. Lühendite kasutamine ja käänamine. Poolitamine. Sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhimõtted ja reeglistik. Keelekäsiraamatute kasutamine.

Väljendusõpetus

Tekst. Teksti mõiste. Teksti ülesehitus: teksti terviklikkus ja liigendamine, lõik, sidusvahendid; aineküü järjestamise põhimõtted ja võimalused; teksti alustus ja lõpetus.

Suulise ja kirjaliku väljenduse erijooni. Väljendusvahendite eripära sõltuvalt suhtlussituatsioonist ja adressaadist. Erisuguste tekstide lugemine. Sagedased õigekirja- ja

sõnastusvead. Ortograafia interpunktsioonireeglite kordamine. Meediatekst.

Meediateksti

olemus ja eripära. Uudis, olemuslugu, intervjuu, arvustus, reportaaž, reklaam.

Teabetekst. Teabeteksti olemus ja eripära. Refereerimine, tsiteerimine, viitamine.

Konspekterimine. Ilukirjandustekst. Ilukirjandusliku teksti olemus ja eripära.

Keelekasutuse kujundlikkus. Kirjeldus, jutustus, arutlus. Lüüriline eneseväljendus.

Tarbetekst. Tarbeteksti olemus ja eripära.

Isiklik kiri, ametlik kiri, avaldus, elulookirjeldus, seletuskiri, (praktika)aruanne, apellatsioon, volikiri, protokoll.

Teksti koostamine. Teema. Materjali kogumine Aineküü järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti ülesehitus.

Teksti viimistlemine. Arutlev kirjand. Sagedasemad sõnastus- ja stiilivead.

Teksti vormistamine. Pealkirjastamine, paigutus, liigendus.

Suuline tekst. Igapäevasuhtlus, vestlus, tutvustus, kaastundeavaldus. Kõneks

valmistumine, esinemine. Olmekõned: tervitus, õnnitlus, tänukõne. Informeerivad

kõned: ettekanne, sõnavõtt.

Vormi-ja lauseõpetus

Sõnaliigid. Käänete süsteem eesti keeles. Käändsõnavormide moodustamine.

Veaohtlikke

vorme. Omadussõnad. Võrdlusastmete moodustamine. Arv- ja asesõna käänamise erijooni. Nimede käänamine. Pöörd sõna vormistik .Ajad, kõneviisid, tegumood Käändeliste ja pöördeliste vormide moodustamine. Rektsioon. Lauseõpetus. Lause olemus. Lause moodustamise põhimõtted Lauseliikmed. Liht- ja liitlause. Koondlause. Üte, lisand, lauselühend. Rindlause. Põimlause. Segaliitlause, Otse- ja kaudkõne, selle kirjajahemärgid. Lausete kirjajahemärgistamine. Sõnajärg lauses. Ühildumine. Keelekäsiraamatud ja nende kasutamine õigete vormide moodustamiseks.

Sõnavara- ja sõnastusõpetus

Sõna ja selle tähendus. Sõnade mitmetähenduslikkus. Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, paronüümid. Sageli väärast tähenduses kasutatavaid sõnu. Metafoorid, fraseologismid. Sõnavara mõiste ja koostis. keele sõnavara rikastamise allikad ja viisid.

Murdesõnad, tehissõnad. Liitsõnamoodustus. Veaohtlikke kokku- ja lahkukirjutamise juhtumeid. Sõnatuletus. Sagedasemate tuletiste tähendus ja ortograafia. Sõnade laenamine.

Näiteid varasematest laenudest.

Tõlkelaenud. Võõrsõnad. Tsitaatsõnad. Nimed ja nimekasutus. Nimede käänamise erijooni.

Nimedest saadud üldsõnade ja võõrnimetuletiste ortograafia. Sõna tekstis. Sõnavaliku olenevus väljenduse eesmärgist, kõne laadist, adressaadist, situatsioonist. Peamisi sõnastusvigu. Stiilikonarused ja nendest hoidumine. Ettevalmistus lõpukirjandiks. Eksamieelne kordamine. Kursuse lõpetamine eksamikirjandiga.

Õpitulemused

Õigekiri

Õpilane teab

keeleõpetuse põhimõisteid

ortograafia põhimõtteid

oskab

kasutada omandatud keeleteadmisi kõnes ja kirjas

kasutada keelekäsiraamatuid nii ortograafia kui vormimoodustusprobleemide

lahendamisel

Väljendusõpetus

Õpilane oskab

eristada eri tekstitüüpe, tunneb ära kujundliku keelekasutuse

oma mõtteid kõnes ja kirjas edasi anda selgelt, loogiliselt, suhtlussituatsiooni ja

adressaati

arvestavalt

korrektselt vormistada tavakodanikele vajalikke dokumente ja tarbekirju

argumenteerida, oma seisukohti põhjendada

loetut kokkuvõtlikult refereerida, väljendada selle kohta oma arvamust ning anda

hinnanguid

leida teatmeteosest vajalikku infot, seda käsitletava probleemi seisukohalt hinnata,

valida ja korrastada

vestlust alustada, vestelda, kaasvestlejaid kuulata, koostada ja esitada olmekõnet.

Vormi- ja lauseõpetus

Õpilane teab
keeleõpetuse põhimõisteid
ortograafia põhimõtteid
käänd- ja pöörsõna vormistikku
lause moodustamise põhimõtteid
oskab
kasutada omandatud keeleteadmisi kõnes ja kirjas
kasutada keelekäsiraamatuid ja Internetti nii ortograafia kui
vormimoodustusprobleemide
lahendamisel

Sõnavara- ja sõnastusõpetus
Õpilane teab sõnavaraõpetuse põhimõisteid ja põhilisi sõnamoodustusviise., oskab
kasutada
väljendusvahendeid vastavalt suhtlusolukorrale Õpilane tunneb sõnavara koostist.
oskab
kasutada erinevais sõnaraamatuid ning Internetti keeleprobleemide lahendamisel.

Hindamine

Õigekiri
Õpilane saab hinde õppenädala õpitulemuste eest. Ta peab sooritama arvestuslikud
tööd
ortograafiast, algustäheortograafiast, lühendamisest ja kirjutama kirjandi.

Väljendusõpetus
Õpilane saab hinde õppenädala õpitulemuste eest. Ta peab koostama refereeringu
koos
viitamise ja tsiteerimisega, kirjutama arutleva kirjandi, vormistamine tarbetekstid.

Vormi- ja lauseõpetus
Õpilane saab hinde õppenädala õpitulemuste eest. Ta peab sooritama
vormimoodustuse töö, kirjavahemärkide töö ja kirjutama arutleva kirjandi.

Sõnavara- ja sõnastusõpetus
Õpilane saab hinde õppenädala õpitulemuste eest. Ta peab sooritama sõnavara - ja
sõnastustöö, õigekirjatöö, kirjutama arutleva kirjandi.

Õppeaine kokkuvõttev hindamine
Õppeaine lõppedes pannakse kokkuvõttev hinne kõiki läbitud ainekursusi arvestades.

Kooli lõpetamiseks tuleb sooritada eesti keele eksam. Õpilane peab kirjutama arutleva
kirjandi. Valik on võimalik teha 10 teema hulgast. Kirjandi kirjutamiseks on aega 6
astronoomilist tundi.

3.2 Kirjandus

Eesmärk

- väärtustada kirjandust isiksuse arendajana
- omandada lugemiskultuur ja –harjumus
- arendada iseseisva mõtlemise ja töötamise oskust
- saada ülevaade eesti ja maailmakirjanduse arenguetappidest, nende olulisematest esindajatest ning teostest

Õppesisu

Väliskirjandus

Ilukirjandusteksti olemus ja eripära. Kirjandus kui maailmakultuuri osa. Ilukirjanduse põhiliigid. ANTIKKIRJANDUS. Lühiülevaade antiikmütoloogiast. Homerose eeposed.

Tegelasi ja tekstinäiteid Ülevaade antiikteatrist. Piibel.

KESKAJA- JA RENESSANSIKIRJANDUS. Lühiülevaade keskaegsetest eepostest ja rüütlikirjandusest. Renessansi mõiste ja iseloomustus. Sonetid, 1-2 Boccaccio novelli lähivaatlus. Shakespeare'i "Romeo ja Julia" või "Hamlet".

KLASSITSISM JA VALGUSTUSKIRJANDUS. Klassitsismi mõiste. Valgustuse mõiste.

Romaanžanri kujunemine. Defoe "Robinson Crusoe". VALGUSTUS JA ROMANTISM.

Valgustuse iseloomustus. Goethe „Faust“. Romantismi iseloomustus. Scott „Ivanhoe“ või

Hugo " Jumalaema kirik Pariisis" või Mérimée „Carmen“ või E. Brontë üks proosateos.

Byroni või Heine luule.

REALISM, MODERNISM JA POSTMODERNISM. Realismi ja modernismi iseloomustus.

Balzaci või Stendhali, Flauberti'i , Tolstoi, Kivi või Dostojevski üks teos. Tšehhovi 1-2- novella.

Eesti kirjandus

EESTI KIRJANDUSE TEKE JA ARENG. Rahvusromantismi iseloomustus. Koidula luule.

Liivi luule. Draamatika Eesti teatri areng. KITZBERGI või VILDE üks näidend.

EESTI KIRJANDUS20. SAJANDI I POOLEL. „ Noor-Eesti“ kirjanduse ja keele ja kunsti

uuendajana. Näiteid Suitsu, Underi , Visnapuu, Sütiste, Alveri luulest.

Novellikirjandus.

Tuglase 1-2 novelli. Näiteid Gailiti või Vallaku lühiproosast. Romaani areng Tammsaare

„Tõde ja õigus“.

Nüüdiskirjandus

KODU- JA VÄLISEESTI KIRJANDUSE ARENGUJOOINI 1940. AASTAST TÄNAPÄEVANI.

PROOSA Gailiti või Ristikivi või Mälgu ühe romaani lähivaatlus. Viirlaid „ Ristideta hauad“

või Helbemäe „Ohvrilaev , Krossi teosed

Näiteid Hindi või Smuuli proosast. Näiteid Kallase või Undi proosast. Näiteid Tuuliku või

Peepli või Traadi loomingust.

LÜÜRIKA. Näiteid Krossi, Niidu, Merilaasi, Sanga luulest. Näiteid kassetipõlvkonna luulest. P.-E. Rummo, Runnel, Luik jt. Lepik, Laaban, Merilaas, Alliksaar, Vaarandi, Laht,

Kaalep, Niit.. Näiteid Kaplinski, J. Viidingu, Kareva.jt luulest

61

DRAMAATIKA Vetemaa või Kruusvalli, Tätte, Kivirähki või Lennuki ühe näidendi lähivaatlus.

UUEM KIRJANDUS. Näiteid Valtoni, Muti., Luige., Sauteri, Tode, Kenderi, Kivirähki,

Rakke teostest; 1-2 teose lähivaatlus.

20.SAJANDI VÄLISKIRJANDUSE ISELOOMUSTUS. Luule ja romaani uuenemine.

Tuntumad autorid: Kafka, Hemingway, Remarque, Albee, Camus, Salinger jt Kõrgkultuur,

massikultuur. Menükirjanduse tähtsamad liigid ja autorid. Ulme- ja fantaasiakirjandus.,

detektiiv- ja spioonikirjandus jms

Tolkien, Rowling, Christie, Conan.Doyle jt

Õpitulemused

Väliskirjandus

Õpilane mõistab ilukirjanduse väärtust ja lugemise tähtsust, teab Euroopa kirjanduse arenguhooni ja tuntumaid autoreid ning nende teoseid, oskab loetu põhjal oma arvamusi ja seisukohti avaldada.

Eesti kirjandus

Õpilane teab eesti kirjanduse tekke- ja arenguhooni, tuntumaid autoreid ja nende teoseid, tunneb näitekirjanduse, luule ja proosa eripära ja arengut.

Nüüdiskirjandus

Õpilane orienteerub kaasaegses eesti ja väliskirjanduses, tunneb põhilisi autoreid ja teoseid.

Hindamine

Väliskirjandus

Õpilane saab hinde õppenädala õpitulemuste eest. Ta peab sooritama järgmised arvestuslikud tööd: Ilukirjanduse olemus ja eripära, ilukirjanduse põhiliigid, väliskirjanduse arenguetapid.

On läbi lugenud ühe Shakespeare'i näidendi ja ühe romantilise või realistliku teose.

Eesti kirjandus

Õpilane saab hinde õppenädala õpitulemuste eest. Ta peab sooritama järgmised arvestuslikud tööd: rahvusromantismi iseloomustus ja autorid, ühe luuletaja looming omal valikul.

Õpilane tutvub ühe näidendiga, loeb "Tõe ja õiguse" I osa.

Nüüdiskirjandus

Õpilane saab hinde õppenädala õpitulemuste eest

Õpilane loeb ühe eesti ja ühe väliskirjanduse teose, koostab referaadi, sooritab arvestusliku töö uusima kirjanduse arengujoontest .

Õppeaine kokkuvõttev hindamine

Kirjanduse lõpuhinne pannakse kokkuvõtva hindena kõiki läbitud ainekursusi arvestades.

3.3 Inglise keel

Maht õppenädalates 6

Eesmärk

Inglise keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunnetab võõrkeelte õppimise vajadust;
- saab aru inimeste igapäevasest ja erialaga seotud inglise keelsest kõnest ja vestlusest;
- kasutab, täiendab ja arendab omandatud õpiviise- ja võtteid;
- omandab lugemisvilumuse, mõistab lihtsamaid erialaseid tekste;
- oskab kasutada seletavat sõnaraamatut;
- julgeb ja oskab inglise keeles suhelda;
- oskab ennast kirjalikult väljendada õpitud temaatika piires;
- teab inglise keelt kõnelevate maade kultuurile iseloomulikke käitumis- ja suhtlusnorme, nende kasutamist kõnes ja kirjas;
- oskab omandatud keeleoskust iseseisvalt arendada ja teisi võõrkeeli juurde õppida.

Õppesisu

Meie igapäevane elu, perekond ja kodu.

OUR EVERYDAY LIFE. FAMILY AND HOME.

Teemad:

- Abielu ja perekond. Sugupuu. Pere eelarve ja taskuraha.

MARRIAGE. FAMILY TREE. FAMILY BUDGET. POCKET MONEY.

- Kodu, toad ja mööbel, majapidamisriistad, kaasaegne tehnoloogia.

HOME. ROOMS. FURNITURE. HOUSEHOLD APPLIANCES. MODERN TECHNOLOGY.

- Tee juhatamine. Reisimine ja toll. Piletite ja kohtade broneerimine. Telefoni kasutamine.

SHOWING THE WAY. TRAVELLING, CUSTOMS. BOOKING TICKETS, SEATS, ROOMS. PHONECALLS.

Grammatika:

- Aktiivi lihtajad

SIMPLE TENSES/ACTIVE

- Asesõnad

PRONOUNS

- Eessõnad

PREPOSITIONS

- Artikli kasutamine I

ARTICLES I

Inimene, ühiskond, kodumaa.

MAN, SOCIETY, HOMELAND.

Teemad:

- Mina teiste seas. Iseloom ja inimeste iseloomustamine, kirjeldamine. Suhted ja eelistused.

ME AS AN INDIVIDUAL AMONG OTHERS. CHARACTER AND DESCRIBING PEOPLE. RELATIONSHIPS AND PREFERENCES.

- Eesti – maastik, maavarad, kultuur, kumbed ja traditsioonid.

ESTONIA –LANDSCAPE, MINERAL WEALTH, CULTURE, NATIONAL CUSTOMS

AND TRADITIONS.

- Probleemid meie elus – alkohol, suitsetamine, narkootikumid, AIDS.
- PROBLEMS IN OUR LIFE – ALCOHOL, SMOKING, DRUGS, AIDS.

Grammatika:

- Passiivi ajad.

PASSIVE TENSES

- Modaalverbid

MODAL VERBS

- omadussõnad

ADJECTIVES (-ING AND -ED)

- Nimisõnad (loendatavad, abstraktsed)

NOUNS (COUNTABLE/UNCOUNTABLE)

- Artikli kasutamine II

ARTICLE II

Haridus, kultuur ja meedia.

EDUCATION. CULTURE. MEDIA.

Teemad:

- Haridus Eestis, Suurbritannias ja USAs.

EDUCATION IN ESTONIA, GREAT BRITAIN AND THE USA.

SCHOOLS DIFFER

- Traditsioonid, kumbed, tavad ja pühad.

TRADITIONS, CUSTOMS, HOLIDAYS AND FESTIVALS.

- Massikommunikatsiooni vahendid. Meedia.

MEANS OF COMMUNICATION. THE MEDIA.

Grammatika:

- Aegade kasutamine

THE USE OF TENSES

- Modaalverbide kasutamine pakkumiste ja palvete väljendamiseks.

MODAL VERBS – REQUESTS, OFFERS, INVITATIONS

- Nimisõnade kasutamine – nimisõnalised fraasid, omastav kääne

NOUNS – NOUN PHRASES, POSSESSIVE CASE

- Passiivi moodustamine ja kasutamine

PASSIVE VOICE

Maailm meie ümber, inglise keelt kõnelevad riigid.

THE WORLD AROUND US, ENGLISH SPEAKING COUNTRIES.

Teemad:

- Euroopa linnulennult

THE EU AT A GLANCE

- Keeled, inglise keel kui rahvusvaheline suhtlusvahend

LANGUAGE, ENGLISH AROUND THE WORLD

- Inglise keelt kõnelevad riigid.

ENGLISH SPEAKING COUNTRIES.

- Briti Rahvasteühendus

BRITISH COMMONWEALTH (UK, NEW ZEALAND, CANADA, AUSTRALIA)

Grammatika:

- Lauseehitus

SYNTAX

- Sidesõnade kasutamine

CONJUNCTION

- Infinitiiv

INFINITIVE

Loodus kui meie elukeskkond.

NATURE AND ENVIRONMENT.

Teemad:

- Kliima. Ilm ja ilmaennustused.

Meie maailm: globaalsed ja kohalikud keskkonnaprobleemid.

WEATHER. CLIMATE. WEATHER FORECAST.

NATURAL WORLD: GLOBAL AND LOCAL ENVIRONMENTAL PROBLEMS.

- Tervis ja haigused. Terved eluviisid. Sport ja harrastused.

HEALTH AND ILLNESSES. HEALTHY LIFESTYLE. SPORTS AND HOBBIES.

Grammatika:

- Eessõnad ja eessõnalised fraasid

PREPOSITIONS AND PREPOSITIONAL PHRASES

- Tingimuslaused

CONDITIONALS

- Määrsõnad

ADVERBS

- Omadussõnad ja võrdlusastmed

ADJECTIVES, DEGREES OF COMPARISON

Karjäär, valitud eriala.

CAREER, CHOSEN SPECIALITY.

Teemad:

Ametid ja elukutsed,

THE PROFESSIONS AND OCCUPATIONS

Kutsevalik, karjääri nõustamine

CAREER PLANNING, CAREER COUNSELLING

Töö ja tööpuudus

EMPLOYMENT AND UNEMPLOYMENT

Tööotsimine, kirjavahetus (CV jm), kandideerimine vabale kohale, töövestlus

JOB SEARCH, CAREER LETTERS (CV, COVER LETTER, THANK YOU LETTER,

FOLLOW UP LETTER), APPLYING FOR VACANCIES, JOB INTERVIEW

Oskused, kogemused, kompetents, haridus

SKILLS, EXPERIENCES, COMPETENCY, DEGREE

Erialane inglise keel

SPECIALIZED ENGLISH

Grammatika:

Lauseehitus

SYNTAX

Kirjavahemärgid, õigekiri

PUNCTUATION MARKS, SPELLING

Õpitulemused

1. ainekursus

MEIE IGAPÄEVANE ELU, PEREKOND, KODU.

OUR EVERYDAY LIFE. FAMILY AND HOME.

- oskab rääkida ja kirjutada oma kodust ja perekonnast
- oskab juhatada teed, tellida pileteid ja broneerida hotellikohti
- saab aru antud teemal tekstidest

oskab väljendada oma tundeid ja soove

kasutab korrektselt ajavorme, asesõnu ja eessõnu

2. ainekursus

INIMENE, ÜHISKOND, KODUMAA.

MAN, SOCIETY, HOMELAND.

- oskab rääkida ja kirjutada endast ja teistest

oskab rääkida ja kirjutada oma kodumaast

saab aru antud teema tekstidest

oskab väljendada oma tundeid ja soove

kasutab korrektselt ajavorme, modaalverbe ja nimisõnu

3. ainekursus:

HARIDUS. KULTUUR. MEEDIA.

EDUCATION. CULTURE. MEDIA.

- Õpilane oskab võrrelda erinevate maade haridussüsteeme ja kasutada vastavat sõnavara,

ta oskab rääkida erinevatest koolitüüpidest Eestis (n. kesk- ja kutsehariduse plussid ja miinused). Õpilane oskab rääkida erinevate traditsioonide ja festivalide tähtsusest.

Õpilane saab aru kuulatavast ingliskeelsest olmetekstist, oskab otsida informatsiooni ja

seda edastada. Õpilane kordab aktiivi aegade kasutamist ja õpib kasutama passiivi aegu,

tunneb erinevate modaalverbide erinevaid kasutamisevõimalusi.

4. ainekursus

MAAILM MEIE ÜMBER, INGLISE KEELT KÕNELEVAD RIIGID.

THE WORLD AROUND US, ENGLISH SPEAKING COUNTRIES.

- Õpilane teab, mis on EL ning millised riigid sinna kuuluvad. Ta teeb vahet Euroopa Parlamendil, Euroopa Komisjonil ja Euroopa Nõukogul ning valdab teemaga seotud inglise keelseid termineid.

- Õpilane oskab võrrelda oma emakeelt ja inglise keelt ning mõistab miks inglise keel on

kujunenud rahvusvaheliseks keeleks.

- Õpilane tutvub erinevate dialektidega. Ta teab olulisemaid fakte inglise keelt kõnelevate

riikide kohta ning oskab vahet teha inglise ja ameerika inglise keelel. Oskab kasutada väitluses vajalikke sidesõnu. Tunneb infinitiivi ja partikli to kasutamise põhireegleid.

5. ainekursus

LOODUS KUI MEIE ELUKESKKOND.

NATURE AND ENVIRONMENT.

- Õpilane oskab kirjeldada aastaegade erinevusi nii looduses kui kliimas, kasutada kirjeldamisel erinevaid omadussõnu ja määrsõnu. Õpilane tutvub erinevate loodusprobleemidega ja nende poolt tekitatud kahjudega, samuti inimese poolt tekitatud

probleemidega loodusele kogu maailmas ja oma kodukohas.

- Oskab leida seoseid looduse-, keskkonna- ja inimese heaolu vahel. Õpilane saab

näidata

oma suhtumist sporti ja tervislike eluviiside tähtsustamisse. Õpilane õpib kasutama tingimuslauseid.

6.ainekursus

KARJÄÄR, VALITUD ERIALA.

CAREER, CHOSEN SPECIALITY.

• Õpilane teab ja tunneb erinevate ametite iseärasusi. Ta omandab läbi inglise keele teadmisi tööturust: töökohtadest ja tööotsimisest. Ta teab, kuidas elukutsevalik ja karjääri

loomine toimib ja oskab tegutseda enda huvides ka inglise keelses keskkonnas. Ta oskab

pidada kirjavahetust/ dialoogi võimaliku tööandjaga ja rääkida oma elust, haridusest, oskustest ja võimetest. Ta teab olulisemaid oma valitud erialasse puutuvaid inglise keelseid sõnu ja mõisteid.

Hindamine

1.ainekursus

MEIE IGAPÄEVANE ELU, PEREKOND, KODU.

OUR EVERYDAY LIFE. FAMILY AND HOME.

Protsessihinded teemasõnavara testide eest.

Arvestuslikud hinded essee "Minu unistuste perekond" eest (eraldi hinnatakse keelekasutust ja väljendusoskust).

Arvestuslik hinne reisimise teemalise suulise monoloogi eest (hinnatakse väljendusoskust ja uue sõnavara kasutamisoskust).

2.ainekursus

INIMENE, ÜHISKOND, KODUMAA.

MAN, SOCIETY, HOMELAND.

Sõnavaratestid.

Kirjand teemal "Mina..."

Vestlus teemal "Eesti".

3.ainekursus:

HARIDUS. KULTUUR. MEEDIA.

EDUCATION. CULTURE. MEDIA.

Protsessihinded kujunevad tunnitöö käigus suuliste vastuste ja sõnavara testide eest; arvestusliku hinde annavad essee "My Ideal School", lugemis- ja kuulamistest ning grammatikatest.

4.ainekursus

MAAILM MEIE ÜMBER, INGLISE KEELT KÕNELEVAD RIIGID.

THE WORLD AROUND US, ENGLISH SPEAKING COUNTRIES.

Protsessihinded sõnavara testide ning aktiivse tunnitöö eest; arvestuslikud hinded grammatika testi, suulise rollimängu eest ning õppenädala lõpuks valmib individuaalne

portfoolio nelja inglise keelt kõneleva riigi kohta.

5.ainekursus

LOODUS KUI MEIE ELUKESKKOND.

NATURE AND ENVIRONMENT.

Hinnatakse õpilase oskust koostada globaalprobleeme puudutav sõnastik ja seda

kasutada
suulise ettekande tegemiseks (“Main Environmental Problems in Estonia /in my Native Town”). Kirjutatakse grammatikatest ja essee “Sports in my Life or Healthy Mind in Healthy Body”.

6.ainekursus
KARJÄÄR, VALITUD ERIALA.
CAREER, CHOSEN SPECIALITY.

Protsessihinded sõnavara testide, lõpetatud ülesannete, rühmatööde või aktiivse ja eduka tunnitöö või esinemise eest;
Arvestuslikud hinded grammatika kokkuvõtliku testi, suuliselt teostatud rollimängu eest,
individuaalse ennast tutvustava õpimapi eest (e - õppena või paber kandjal)
ainekursuse lõpul.

Õppeaine kokkuvõttev hindamine
Inglise keele lõpuhinne kujuneb kokkuvõtva hindena ainekursuste hindeid arvestades ning seda mõjutab ka arvestusliku lõputöö hinne (kirjalik test, mis koosneb erinevatest osaoskustest ning erialasest sõnavarast).

3.4 Vene keel

Maht õppenädalates 2

Eesmärk

Vene keele õpetamisega taotletakse, et õpilane

- saab aru inimeste igapäevasest ja erialaga
- seotud venekeelsest kõnест ja vestlusest;
- oskab väljendada ennast suuliselt ja kirjalikult aktuaalsetes suhtlemissituatsioonides;
- tunneb vene kultuurile omaseid suhtlemisvorme ning vene kõne etiketti;
- oskab kasutada seletavat sõnaraamatut;
- omandab lugemisvilumuse, mõistab lihtsamaid erialaseid tekste;
- on võimeline enesearenduseks ning täiendamiseks vene keeles.

Õppesisu

1.õppenädal

Kõnearendus, lugemis-, kuulumis- ja kirjutamisteemad

Teemavaldkonnad:

Perekond ja kodu: tervitused, tutvumine ja esitlemine (nimi, vanus, haridus)

Igapäevane elu (tervislikud eluviisid, sport, spordialad, tervise- ja tippспорт)

Inimene ja tehnika (olmetehnika, arvutitehnika ja sellega seotud probleemid)

Haridus ja töö (Eesti kutseõppeasutused, kooli tutvustus, haridussüsteem Eesti ja Venemaal)

Töö (elukutsed, ametid, tööpuudus).

2. õppenädal

Meedia meie elus: televiisor, raadio ja press, reklaam ja selle roll; kultuur ja looming (teater, kino, muusika, kirjandus)
Eesti kultuur (traditsioonid, rahvusköök)
Eesti loodus (looduskaitse, kliima, puhtus)
Vene keelt kõnelev maa – Venemaa (riigikord, kultuuri-, majandus- ja poliitilised kontaktid, olulisemad pühad, nendega seotud kombed, söögitraditsioonid ja rahvustoidud)
Venemaa ajaloolised pealinnad – Moskva, Sankt – Peterburg.

Õpitulemused

Suuline kõne: sõnavara hästi valitud, keeleliselt õige (vead ei takista suhtlemist, mõttearendus lünklik, info küllaldane)
Suuline kõne: partneri mõistmine küllaltki kiire, vastus küllaldane, tempo keskmine, keeleliselt õige, initsiatiiv küllaldane.
Kuulamine: olulisema osa mõistmine, oskus osaliselt fikseerida kuuldu.
Lugemine: tempo ülesandele vastav, loetu osaline meeldejäätmine, loetu osaline ümberjutustamine.
Kirjutamine: Õpilane tuleb toime kirjalike testide koostamisega. Õigekiri normikohane.

Hindamine

1. õppenädala lõpus arvestuslik kirjalik test ja suuline teadmiste kontroll.
2. õppenädala lõpus arvestuslik test (või viktoriin), esitlus PowerPoint programmis või referaadi koostamine.

Õppeaine kokkuvõttev hindamine
Lõpuhinne pannakse kokkuvõtva hindena kõiki läbitud ainekursusi arvestades.

3.5 Matemaatika

Maht õppenädalates 6

Eesmärk

Eesmärk on, et õpilane:

- mõistab matemaatika olemust, otstarvet ja tähtsust inimtegevuses ning kultuuri arengus;
- omandab ainekavaga fikseeritud matemaatika teadmised ja meetodid ning oskab neid kasutada ülesannete lahendamisel;
- arendab loogilist mõtlemist, arutlusoskust ja ruumikujutlust;
- arendab oskust täpselt, lühidalt ja argumenteeritult väljendada koos matemaatiliste sümbolite kasutamisega;
- arendab endas valmidust matemaatiliste meetodite kasutamiseks erialaga seotud ülesannete lahendamisel;
- omandab matemaatikateadmisi ja -oskusi, mis võimaldavad teiste õppeainete õppimist ja õpingute jätkamist valitud erialal;
- õpib hindama oma matemaatilisi võimeid.

1. Põhikooli programmi kordamine (1 õn)

1.1 Tehted kümnendmurdudega

1.2 Tehted harilike murdudega

1.3 Algebraised samasusteisendused

Lineaarvõrrandite lahendamine

Ruutvõrrandite lahendamine

Võrrandisüsteemide lahendamine

Täisnurkse kolmnurga lahendamine

Tasapinnaliste kujundite pindalad

Lineaarfunktsiooni ja ruutfunktsiooni graafikute joonestamine

2. Reaalarvud, võrrandid ja võrratused (1 õn)

2.1. REAALARVUD. Arvuhulgad N , Z ja Q , nende omadused. Irratsionaalarvud ja reaalarvud. Arvtelje erinevad piirkonnad. Arvu absoluutväärtus. Ratsionaalavaldiste lihtsustamine. Astme mõiste üldistamine: täisarvulise ja ratsionaalarvulise astendajaga aste.

Arvu n - es juur. Tehted astmete ja võrdsete juurijatega juurtega.

2.2. VÕRRANDID JA VÕRRATUSED. Lineaar-, ruut- ja murdvõrrandid, nendeks taanduvad võrrandid. Valemite teisendamine ja muutujate avaldamine. Kahe tundmatuga

lineaar- ja ruutvõrrandite süsteem. Lineaar-, ruut- ja murdvõrratused. Ühe tundmatuga lineaarvõrratuste süsteem. Tekstülesannete lahendamine.

3. Trigonomeetria. Vektor tasandil (1 õn)

3.1 TRIGONOMEETRIA. Nurga mõiste üldistamine, kraadi- ja radiaanmõõt.

Ringjoone

kaare pikkus, sektori pindala. Mistahes nurga trigonomeetrilised funktsioonid, nende väärtused mõnede nurkade korral. Trigonomeetrilised funktsioonid negatiivsest nurgast.

Taandamisvalemid. Nurkade summa ja vahe trigonomeetrilised funktsioonid.

Kahekordse

nurga siinus, koosinus ja tangens. Kolmnurga pindala valemid ($S = 0,5ah$; $S = 0,5ab \sin?$).

Siinus- ja koosinusteoreem. Kolmnurga lahendamine.

3.2 VEKTOR TASANDIL. Vektori mõiste ja liigid. Vektori koordinaadid. Vektorite liitmine, lahutamine ja arvuga korrutamine (geomeetriselt ja koordinaatkujul). Kahe vektori skalaarkorrutis. Nurk kahe vektori vahel. Kahe vektori ristseis ja kollineaarsus.

4. Joone võrrand. Jada. Funktsioonid – (1 õn)

4.1 JOONE VÕRRAND. Joone võrrandi mõiste. Sirge võrrandi erikujud (tõusu ja algordinaadiga, kahe punktiga, punkti ja sihivektoriga). Sirge üldvõrrand. Kahe sirge vastastikused asendid tasandil. Nurk kahe sirge vahel. Ringjoone võrrand. Joonte lõikumisülesanne.

4.2 JADA. Arvjada mõiste, jada üldliige. Arvjada piirväärtus. Aritmeetiline jada. Geomeetiline jada. Hääbuv geomeetiline jada. Vastavad üldliikme ja summa valemid.

Ringjoone pikkus ja ringi pindala piirväärtusena. Arv e .

4.3 FUNKTSIOONID I

Funktsiooni mõiste ja üldtähis. Funktsiooni määramis- ja muutumispiirkonnad.

Funktsiooni

esitusviisid. Paaris- ja paaritu funktsioon. Ruutfunktsioon. Naturaalarvulise astendajaga

astmefunktsioonid ($y = x^{2n}$, $y = x^{2n-1}$). Funktsiooni nullkohad, positiivsus- ja negatiivsuspiirkonnad. Funktsiooni kasvamine ja kahanemine. Funktsiooni ekstreemumid.

5. Piirväärtus, tuletis ja tuletise rakendused

Funktsiooni piirväärtus ja pidevus. Funktsiooni piirväärtuse arvutamine lihtsamatel juhtudel.

Hetkkiirus. Funktsiooni tuletis. Astmefunktsiooni tuletis. Funktsioonide summa, vahe, korrutise ja jagatise tuletised. Tuletiste leidmine. Joone puutuja tõus, puutuja võrrand. Funktsiooni kasvamine ja kahanemine. Funktsiooni ekstreemumid. Funktsiooni uurimise

ülesande lihtsamad juhud.

6. Hulktahukad ja pöördkehad.

Hulktahukate liike. Korrapärane prisma ja püramiid, nende täispindala ja ruumala. Silinder,

koonus ja kera, nende täispindala ja ruumala. Ülesanded hulktahukate ja pöördkehade kohta.

Õpitulemused

Põhikooli programmi kordamine

Reaalarvud, võrrandid ja võrratused

Õpilane teab ja tunneb:

ratsionaal-, irratsionaal- ja reaalarve;

arvu astendamise ja juurimise tehteid;

arvu absoluutväärtuse mõistet;

mõisteid võrdus, võrrand, samasus ja võrratus;

õppesisuga määratud võrrandite ja võrratuste liike;

võrrandite ja võrratuste lubatavaid teisendusi;

võrrandite ja võrratuste lahendite mõisteid.

Õpilane oskab:

sooritada tehteid astmete ja juurtega, teisendades viimased murrulise astendajaga astmeteks;

teisendada lihtsamaid ratsionaal- ja juuravaldisi;

lahendada ühe muutujaga lineaar-, ruut- ja murdvõrrandeid;

lahendada kahe tundmatuga lineaarvõrrandite ja lihtsamate ruutvõrrandite süsteeme;

lahendada lineaar-, ruut- ja murdvõrratusi;

lahendada ühe tundmatuga lineaarvõrratuste süsteeme.

Trigonomeetria. Vektor tasandil

Õpilane teab ja tunneb:

kraadi- ja radiaanmõõtu;

mis tahes nurga trigonomeetriliste funktsioonide definitsioone;

trigonomeetrilisi põhiseoseid;

valemeid kahe nurga summa ja vahe ning kahekordse nurga siinuse, koosinuse ja tangensi

jaoks;

kolmnurga pindala valemeid;

siinus- ja koosinusteoreemi;

vektori mõistet ja tehteid vektoritega;

vektori koordinaate;

vektori ristseisu ja kollineaarsuse tunnust.

Õpilane oskab:

teisendada trigonomeetrilisi avaldisi, kasutades õpitud valemeid;
lahendada kolmnurki;
arvutada kolmnurga, rööpküliku ja hulknurga pindala;
arvutada ringjoone kaare pikkust ja sektori pindala;
sooritada tehteid vektoritega nii geomeetriliselt kui ka koordinaatkujul.

Joone võrrand. Jada. Funktsioonid i

Õpilane teab ja tunneb:

joone võrrandi mõistet;

sirget ja ringjoont ning nende võrrandeid;

sirgete vastastikuseid asendeid tasandil;

jada, aritmeetilise ja geomeetrilise jada mõisteid; nende üldliikme ja n esimese liikme summa valemeid;

hääbuva geomeetrilise jada summa valemit;

jada piirväärtuse olemust;

funktsiooni üldtähist ja funktsiooni käigu uurimisega seonduvaid mõisteid;

ainekavaga fikseeritud funktsioone ja nende omadusi.

Õpilane oskab:

koostada sirge võrrandi, kui sirge on määratud tõusu ja algordinaadiga, kahe punktiga,

punkti ja sihivektoriga;

koostada ringjoone võrrandi;

joonestada sirgeid ja ringjooni nende võrrandite järgi;

leida kahe joone lõikepunkte;

kasutada aritmeetilist ja geomeetrilist jada ülesannete lahendamisel;

skitseerida ainekavaga fikseeritud funktsioonide graafikuid ja kirjeldada neid;

kirjeldada graafikuga antud suvalist funktsiooni õpitud omaduste piires.

Piirväärtus, tuletis ja tuletise rakendused

Õpilane teab ja tunneb:

funktsiooni piirväärtuse ja tuletise mõistet ning tuletise geomeetrilist ja füüsikalist tähendust

funktsiooni graafiku puutuja mõistet;

funktsiooni kasvamise ja kahanemise tunnuseid;

funktsiooni ekstreemumkoha ja graafiku ekstreemumpunkti mõistet ning ekstreemumkoha

leidmise eeskirja;

Õpilane oskab:

leida ainekavaga määratud funktsioonide ning nende summa, vahe, korrutise ja jagatise

tuletisi;

leida funktsiooni nullkohti;

leida funktsiooni kasvamis- ja kahanemisvahemikke;

leida funktsiooni graafiku maksimum- ja miinimumpunkte;

uurida lihtsamaid funktsioone ja skitseerida nende graafikuid;

arvutada funktsiooni piirväärtust lihtsamatel juhtudel;

Hulktahukad ja pöördkehad.

Õpilane teab ja tunneb:

erinevate tahk- ja pöördkehade liike, nende täispindala ja ruumala arvutamise valemeid.

Õpilane oskab:

skitseerida ruumilisi kehi ja arvutada nende pindala ja ruumala;

Kutseõppeasutuse matemaatikaõppe kursused läbinud õpilane:
oskab arvutada peast, kirjalikult ja taskuarvutiga ning kriitiliselt oma arvutustulemusi hinnata;
oskab teisendada algebralisi avaldisi:
oskab lahendada ainekavas toodud võrrandeid ja võrrandisüsteeme ning võrratusi ja võrratussüsteeme;
oskab kasutada õpitud mõõtühikuid ja seoseid nende vahel;
oskab lahendada kolmnurga ülesandeid ;
teab ainekavas toodud ruumilisi kehi, oskab neid joonisel kujutada ning arvutada nende pindala ja ruumala;
tunneb ainekavas toodud trigonomeetrilisi seoseid ja oskab neid rakendada avaldiste lihtsustamisel;
teab ainekavaga fikseeritud funktsioonide graafikuid;
oskab kirjeldada graafikuna esitatud funktsiooni omadusi;
saab aru defineerimise vajalikkusest ja oskab ainekavas toodud mõisteid selgitada;
oskab kasutada arvutusvahendeid, käsiraamatuid, tabeleid;
saab aru matemaatiliste sümbolite keeles väljendatud tekstist;
oskab matemaatiliselt kirjeldada ülesannetes esitatud lihtsamaid probleeme ning neid lahendada;
oskab prognoosida ja analüüsida lahendustulemusi;
oskab kasutada matemaatilisi teadmisi teistes õppeainetes ja igapäevaelus;
saab aru matemaatika rollist tsivilisatsiooni arengus.

Hindamine

Põhikooli programmi kordamine

Reaalarvud ja võrrandid ja võrratused

Reaalarvud

1. ARVESTUSTÖÖ - teemad 1.1.1 , 1.1.2. ja 1.1.3.

2. ARVESTUSTÖÖ - teemad 1.1.4 ; 1.1.5 ja 1.1.6

3. ARVESTUSTÖÖ - teemad 1.1.7 ; 1.1.8 ja 1.1.9

Võrrandid ja võrratused

1. ARVESTUSLIK TÖÖ: Tehted astmete ja juurtega

2. ARVESTUSLIK TÖÖ: Lineaar- , ruut- ja murdvõrratused

3. ARVESTUSLIK TÖÖ : Ühe tundmatuga võrratusesüsteemid

Ainekursuse kokkuvõttev hinne moodustub kolmest arvestustöö hindest, kui kõik arvestustööd on positiivselt sooritatud

Trigonomeetria. Vektor tasandil

1. ARVESTUSLIK TÖÖ: Trigonomeetriliste avaldiste lihtsustamine

2. ARVESTUSLIK TÖÖ: Kolmnurga lahendamine siinus- ja koosinusteoreemi abil

3. ARVESTUSLIK TÖÖ: Kolmnurga lahendamine vektorite abil

75

Ainekursuse kokkuvõttev hinne moodustub kolmest arvestustöö hindest, kui kõik arvestustööd on positiivselt sooritatud

Joone võrrand. Jada. Funktsioonid i

1. ARVESTUSLIK TÖÖ: Sirge ja ringjoone võrrandid

2. ARVESTUSLIK TÖÖ: Aritmeetiline jada

3. ARVESTUSLIK TÖÖ: Geomeetriline jada

4. ARVESTUSLIK TÖÖ: Funktsiooni uurimine tuletise mõistet tundmata

Ainekursuse kokkuvõttev hinne moodustub neljast arvestustöö hindest, kui kõik arvestustööd

on positiivselt sooritatud

Piirväärtus , tuletis ja tuletise rakendused

ARVESTUSLIK TÖÖ: Piirväärtuse arvutamine

ARVESTUSLIK TÖÖ: Joone puutuja võrrandi koostamine

ARVESTUSLIK TÖÖ: Funktsiooni ekstreemumid, kasvamis- ja kahanemisvahemikud

Ainekursuse kokkuvõttev hinne moodustub kolmest arvestustöö hindest, kui kõik arvestustööd on positiivselt sooritatud

Hulktahukad ja pöördkehad.

ARVESTUSLIK TÖÖ: Risttahukas, korrapärane prisma

ARVESTUSLIK TÖÖ: Püramiid

ARVESTUSLIK TÖÖ: Silinder, kera

ARVESTUSLIK TÖÖ: Koonus

Ainekursuse kokkuvõttev hinne moodustub neljast arvestustöö hindest, kui kõik arvestustööd on positiivselt sooritatud

Õppeaine kokkuvõttev hindamine:

Õpilane saab hinde iga õppenädala õpitulemuste eest. Nende hinnete alusel paneb õpetaja

välja matemaatika kokkuvõtva hinde.

Kooli lõpetamiseks sooritavad õpilased matemaatika eksami. Eksamile lubatakse õpilane, kes on sooritanud arvestustööd kõikides ainekursustes rahuldavalt.

Eksamist vabastatakse õpilased, kelle matemaatika kokkuvõttev hinne on “hea” või “väga

hea”

Eksamiülesannete teemad:

PROTSENTARVUTUS

ARVUTUSÜLESANNE: Tehted astmete ja juurtega

VÖRRATUSESÜSTEEMI LAHENDAMINE: süsteem koosneb lineaarvõrratusest ja ruutvõrratusest

KOLMNURGA LAHENDAMINE: Koosinusteoreem ja siinusteoreem

JADAD: Aritmeetiline jada, geomeetiline jada

JOONE PUUTUJA VÖRRANDI KOOSTAMINE: I tuletise rakendamine

FUNKTSIOONI EKSTREEMUMID, KASVAMIS- JA

KAHANEMISVAHEMIKUD.

Esimese tuletise rakendamine

KEHA ÜLESANNE: Risttahukas, korrapärane prisma, silinder , koonus.

3.6 Füüsika

Maht õppenädalates 3

Eesmärk

Füüsikaõpetuse eesmärk on, et õpilane:

- õpilane omandab alused nüüdisaegse maailmapildi kujundamiseks.
- tuleb toime kaasaegses tehnika-ja infoühiskonnas
- omandab füüsika keele ja oskab füüsikaalaseid teadmisi tavaelus rakendada.
- kujundab füüsikateadmiste alusel säästliku ja loodushoidliku eluviisi.

Õppesisu

Mehaanika. Molekulaarfüüsika

Kinemaatika. Ühtlane ja mitteühtlane liikumine.

Dünaamika. Newtoni seadused.

Jõud looduses. Gravitatsioon, raskusjõud, kaal, hõõrdejõud, elastsusjõud.

Energeetika. Töö, võimsus, energia.

Ringliikumine. Joonkiirus ja nurkkiirus. Kesktõmbejõud.

Võnkumine ja lained. Matemaatiline pendel.

Aine ehitus. Mikro-ja makroparameetrid. Gaaside seadused. Isoprotsessid.

Termodünaamika seadused. Siseenergia ning selle muutmine. Soojusmasinad.

Kasutegur.

Aine olekud. Pindpinevus. Kapillaarsus. Õhu niiskus.

Elektriõpetus. Elektromagnetism

Elektrostaatika. Kehade elektriseerimine.

Coulombi seadus. Elektriväli.

Alalisvoolu seadused. Pinge ja voolutugevus.

Takistus. Ohmi seadus vooluringi osa kohta.

Juhtide ühendusviisid.

Ohmi seadus kogu vooluringi kohta.

Vahelduvvool. Takistused vahelduvvooluahelas.

Voolu töö, võimsus. Voolu soojuslik toime.

Elektromagnetlainete skaala. Valguslained.

Aatomifüüsika

Valguse peegeldus-ja murdumiseadused.

Valguse laineomadused, dispersioon, interferents ja difraktsioon.

Valguse kvantomadused. Fotoefekt.

Aatomi mudelid. Bohri postulaadid.

Kiirgumine ja neeldumine. Spektrite liigid.

Tuumajõud. Lõhustumis-ja termotuumareaktsioon.

Radioaktiivsed kiirgused. Tuumaenergia.

Elementaarosakesed. Vastastikmõju liigid.

Kosmoloogia. Universumi teke ja areng.

Õpitulemused

Mehaanika. Molekulaarfüüsika

Õpilane teab ja tunneb: füüsikaliste nähtuste iseloomulikke tunnuseid, seoseid nähtuste

vahel, füüsikalisi suurusi SI-süsteemis ja seoseid teiste suurustega, seaduste sõnastusi ja

valemeid koos füüsikalise sisuga, loodushoiu põhimõtteid.

Õpilane oskab: lahendada ülesandeid ühtlaste ja mitteühtlaste liikumiste, Newtoni seaduste,

jõudude liikide, töö, võimsuse, energia, kesktõmbejõu, matemaatilise pendli perioodi, isoprotsesside, siseenergia muutumise kohta.

Elektriõpetus. Elektromagnetism

Õpilane teab ja tunneb: füüsikaliste nähtuste iseloomulikke tunnuseid, seoseid nähtuste

vahel, füüsikalisi suurusi SI-süsteemis ja seoseid teiste suurustega, seaduste sõnastusi ja

valemeid koos füüsikalise sisuga, loodushoiu põhimõtteid

Õpilane oskab: selgitada elektriseerumise olemust, lahendada ülesandeid Coulombi

seaduse

Ohmi seaduste, juhtide ühendusviiside, voolu töö, võimsuse, voolu maksumuse, voolu soojusliku toime kohta.

Optika. Aatomifüüsika

Õpilane teab ja tunneb: füüsikaliste nähtuste iseloomulikke tunnuseid, seoseid nähtuste

vahel, füüsikalisi suurusi SI-süsteemis, seoseid teiste suurustega, seaduste sõnastusi ja valemeid koos füüsikalise sisuga, loodushoiu põhimõtteid. Õpilane oskab: kujutada kiirte

käiku peeglites ja prismades ning läätsedes, seletada valgusnähtusi füüsikaliselt, skemaatiliselt kujutada lihtsamate elementide aatomite mudeleid, tasakaalustada tuumareaktsiooni võrrandeid.

Hindamine

Mehaanika. Molekulaarfüüsika

õppeprotsessi hindamine;

ainekursus jaguneb 3 alapunkti kaupa ,mille kohta tuleb sooritada arvestuslik töö.

Hinnatakse

alapunktides olevate mõistete, seaduste ja valemite tundmist koos oskustes väljatoodud

ülesannete lahendamise

Elektriõpetus. Elektromagnetism

õppeprotsessi hindamine;

ainekursus jaguneb 3 alapunkti kaupa ,mille kohta tuleb sooritada arvestuslik töö.

Hinnatakse

alapunktides olevate mõistete, seaduste ja valemite tundmist koos oskustes väljatoodud

ülesannete lahendamise

Optika. Aatomifüüsika

õppeprotsessi hindamine;

ainekursus jaguneb 3 alapunkti kaupa ,mille kohta tuleb sooritada arvestuslik töö.

Hinnatakse

alapunktides olevate mõistete, seaduste ja valemite tundmist koos oskustes väljatoodud

ülesannete lahendamise

Õppeaine kokkuvõttev hindamine

Õpilane saab hinde iga ainekursuse õpitulemuste eest. Nende hinnete alusel paneb õpetaja

välja füüsika kokkuvõtva hinde (lõputunnistuse hinde).

3.7 Keemia

Maht õppenädalates 2

Eesmärk

Keemiaõpetuse eesmärk on, et õpilane:

omandab alused nüüdisaegse tervikliku loodusteadusliku maailmapildi kujunemiseks; laiendab ja süvendab põhikoolis omandatud teadmisi ja arusaamu keemia põhilistest mõistetest ja seaduspärasustest;

mõistab sügavamalt keemiliste protsesside olemust ning nende tähtsust looduses, ühiskonnas ja argielus;

õpib rakendama omandatud teadmisi ja arusaamu probleemide lahendamisel uudes olukorras, töökeskkonnas ja praktilises elus;
õpib kasutama erinevaid teabeallikaid keemioteabe hankimiseks;
arendab oma loogilise mõtlemise võimet, analüüsi- ning järelduste tegemise oskust; oskab säästlikult ja ohutult kasutada keemilisi reaktiive nii keemialaboris kui ka argielus;
õpib arusaamise ja vastutustundega suhtuma oma tegevuse võimalikesse tagajärgedesse;
mõistab keemia seost nüüdisaegse tehnoloogiaga ja keskkonnaprobleemidega, keemia integratsiooni teiste loodusteadustega;
oskab näha ja väärtustada protsessidevahelist tasakaalu looduses ja ühiskonnas, mõista selle säilitamise vajalikkust.

Õppesisu

Üldine ja anorgaaniline keemia

Anorgaaniliste ühendite põhiklassid. Oksiidid, happed, alused ja soolad, nende nomenklatuur, keemilised omadused.

Arvutused reaktsioonivõrrandite alusel. Arvutused reaktsioonivõrrandite järgi, lahuse koostise arvutused.

Keemilise reaktsiooni kiirus ja tasakaal. elektrolüütide lahused. Keemilise reaktsiooni kiirus, pöörduv ja pöördumatu reaktsioon, keemiline tasakaal. Elektrolüüdid ja mitteelektrolüüdid. Elektrolüütiline dissotsiatsioon, tugevad ja nõrgad elektrolüüdid.

Lahuse

pH.

Metallid, nende tähtsamad omadused. Metallide üldised füüsikalised omadused, metallide

keemilised omadused (reageerimine mittemetallidega, veega, lahjendatud hapetega, soolalahustega). Metallühendid, nende levik looduses. Metallide korrosioon ja korrosioonitõrje. Keskkonna saastumine raskmetalliühenditega, selle ohtlikkus.

Mittemetallid ja nende tähtsamad ühendid. Mittemetallide võrdlev iseloomustus (aatomid

ehitus, füüsikalised omadused). Allotroopia. Lühiülevaade tähtsamatest mittemetallidest ja

nende ühenditest (halogeenid, väävel, lämmastik, fosfor, räni). Mittemetallilised elemendid

looduses. Mittemetallide ühenditega seotud keskkonnaprobleemid.

Orgaaniline keemia

Sissejuhatus. Alkaanid. Süsiniku aatomi ehitus ja valentsmudelid. Süsinikuahel, isomeeria,

struktuurivalemid, nomenklatuur. Alkaanide keemilised omadused (asendusreaktsioonid,

89

oksüdeerumine). Alkaanid olmes ja tehnikas. Halogeenalkaanid. Alküülamiinide struktuur ja

omadused. Amiinid kui alus.

Polaarse üksiksidemega süsinikühendid (alkoholid). Alkoholide struktuur ja omadused.

Funktsionaalrühm. Struktuuri- ja asendiisomeeria. Alkoholid kui hape. Eetrite määratlemine.

Mittepolaarse kordse sidemega süsinikühendid (alkeenid, alküünid, areenid).

Küllastumatus mõiste. Alkeenid, alküünid, areenid. Aromaatsus. Areenide

asendusreaktsioonid. Fenoolid. Aromaatsete ühendite keskkonnaohtlikkus. Polümeerid.

Karbonüülühendid ja karboksüülühendid. Aldehüüdide struktuur. Aldehüüdide redoksomadused. Sahhariidide mõiste ja liigitus, bioloogiline tähtsus.

Karboksüülhapete

struktuur, omadused ja liigid. Funktsionaalderivaadid, estrid ja amiidid. Estrite hüdrolüüs.

Rasvad, nende bioloogiline tähtsus. Aminohapped.

Õpitulemused

Üldine ja anorgaaniline keemia

Peale ainekursuse läbimist õpilane teab ja tunneb: keemilise reaktsiooni olulisi tunnuseid ja oskab neid seletada; põhilisi reaktsiooni kiirust mõjutavaid tegureid ja keemilise reaktsiooni kiirendamise võimalusi; Eesti maavarade, keemiatööstuse ja keskkonnaprobleeme.

Õpilane oskab: iseloomustada lihtainete ja keemiliste ühendite omadusi, lähtudes vastavate keemiliste elementide asukohast perioodilisustabelis ning koostada tüüpühendite (oksiidid, vesinikuühendid, happed, hüdroksiidid) valemeid; koostada võrrandeid anorgaaniliste ainete põhiklasside keemiliste omaduste kohta, otsustada reaktsiooni toimumise üle; eristada elektrolüüte ja mitteelektrolüüte, iseloomustada nende tugevust; hinnata lahuse keskkonda (happe, aluse, oksiidi või soola korral); lahendada arvutusülesandeid: massiprotsendi arvutused (ka lahuste lahjendamisel ja segamisel), moolarvutused, arvutused reaktsioonivõrrandite alusel (arvestades saagist, kadu); leida informatsiooni ainete ja materjalide omaduste, saamise ja kasutamise kohta.

Orgaaniline keemia

Peale ainekursuse läbimist õpilane teab ja tunneb: orgaaniliste ainete funktsionaalseid rühmi ning struktuuriühikuid (alkaanid, halogeeniühendid, alkoholid, eetrid, amiinid, alkeenid,

alküünid, aldehüüdid, karboksüülhapped, estrid); struktuuri ja omaduste vastavust; orgaaniliste ainete osa eluslooduses, tööstuses ja olmes; Eesti maavarade, keemiatööstuse ja keskkonnaprobleeme.

Õpilane oskab: kujutada molekuli struktuuri (klassikaline ja lihtsustatud struktuurvalem);

leida informatsiooni ainete ja materjalide omaduste, saamise ja kasutamise kohta lahendada arvutusülesandeid, arvutused reaktsioonivõrrandite alusel (arvestades saagist, kadu).

Hindamine

Üldine ja anorgaaniline keemia

õppeprotsessi hindamine;

arvestuslikud tööd: Anorgaaniliste ühendite põhiklassid. Ülesanded;

Metallid ja nende tähtsamad omadused; Mittemetallid ja nende tähtsamad omadused.

Orgaaniline keemia

õppeprotsessi hindamine;

arvestuslikud tööd: Sissejuhatus orgaanilisse keemiasse. Alkaanid. Alkoholid; Alkeenid.

Alküünid. Areenid; Karbonüülühendid; Sahhariidid; Valgud; Ülesanded.

Õppeaine kokkuvõttev hindamine

Õpilane saab hinde iga ainekursuse õpitulemuste eest. Nende hinnete alusel paneb õpetaja
välja keemia kokkuvõtva hinde (lõputunnistuse hinde).

3.8 Geograafia

Maht õppenädalates 1

Nõuded alustamiseks Puuduvad

Eesmärk

Geograafiaõpetuse eesmärk on, et õpilane:
saab aru looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest ning nendevahelistest seostest;
oskab hinnata inimtegevuse võimalusi ja tagajärgi erinevates looduslikes tingimustes;
on teadlik kohalikest, regionaalsetest ja globaalsetest keskkonnaprobleemidest; väärtustab jätkusuutliku arengu vajadust;
saab aru maailmamajanduse kui süsteemi talitlemisest ja teab Eesti kohta selles;
oskab kasutada kaarte, pilte, diagramme, et hankida, töödelda ja väljendada ruumiliselt esitatud teavet
oskab leida geograafia-alast informatsiooni erinevatest allikatest ning kasutada kaasaegseid infotehnoloogia võimalusi teabe hankimiseks, korrastamiseks ja esitamiseks;
oskab informatsiooni kriitiliselt hinnata ja oma seisukohta põhjendada.

Õppesisu

Kaasaegsed uurimismeetodid geograafias. Arvutikaardid. Geoinfosüsteemid ja nende rakendused. Koha määramise meetodid ja nende rakendused.
Maa kui süsteem. Maa sfäärid kui süsteemid: litosfäär, pedosfäär, hüdrofäär, atmosfäär, biosfäär.
Litosfäär. Litosfääri koostis. Laamtektoonika. Kivimite ringe. Erinevate kivimite ja maakide kasutusvõimalused. Kaevanduste mõju keskkonnale.
Pedosfäär. Murenemine. Mulla tekkeprotsessid ja mullaprofiilid. Mulla hävimine vee ja tuule erosiooni tõttu. Muld kui ressurss. Muldade kaitse.
Atmosfäär. Kiirgusbilanss. Õhutsirkulatsioon. Tsüklonid ja antitsüklonid. Tormid. Inimtegevuse mõju atmosfääri koostisele ja selle tagajärjed: sudu, happvihmad, osooniaugud, kasvuhooneefekt.
Hüdrofäär. Veeringe Maal. Siseveed. Jõgede veerežiim ja äravool. Kliima mõju äravoolule. Üleujutused ja nende kahjustused. Põhjavesi, selle kujunemine, filtratsioon. Pinna- ja põhjavee kasutamine ja kaitse. Vee liikumine maailmameres. Meretaseme kõikumised. Rannikute erosioon. Tormikahjustused, üleujutused. Ookeanide reostumine ja kaitse.
Maa süsteemide vahelised seosed. Inimtegevuse ja Maa süsteemide vastasmõju. Keskkonnamuutused ja seire. Keskkonnatehnoloogia.
Kaasaegse maailma poliitiline kaart. Riikide arengutaseme näitajad. Kõrgeltarenenud Põhja riigid ja Lõuna arengumaad.
Maailma rahvastik ja rahvastikuprotsessid. Maailma rahvaarv ja selle muutumine. Demograafiline üleminek. Rahvastikupoliitika. Ränded, nende põhjused. Rahvastiku

paiknemine. Linnastumine. Linnastumise kulg maailmas. Suurlinnade keskkonnaprobleemid.

Kaasaegsed muutused maailmamajanduses. Majanduse üldine struktuur ja selle arengud. Üleminek kõrgtehnoloogilisele tootmisele. Majanduse globaliseerumine. Rahvusvahelised firmad ja majandusorganisatsioonid.

Energiamajandus. Kaasaegse energiamajanduse struktuur. Alternatiivenergia kasutusvõimalused. Nafta ja maagaasi tootmine, transport ja töötlemine. Tahkete kütuste kaevandamine ja kasutamine. Fossiilsete kütuste kasutamisega kaasnevad keskkonnaprobleemid. Elektroenergeetika.

Põllumajandus. Põllumajanduse looduslikud arengueeldused. Peamiste põllumajandussaaduste tootmise, töötlemise ja kaubanduse geograafia.

Põllumajandusega kaasnevad keskkonnaprobleemid. Maailma rahvastiku toitlustamise probleemid.

Transport ja side. Transpordiliigid ja vedude järgud. Logistika. Regioonide veondus. Rahvusvahelised veoteenused. Side ja infosüsteemid.

Teenused. Teenuste osatähtsuse kasv. Teenuste struktuur: äri-, sotsiaal- ja turismiteenused. Turism ja selle geograafia.

Õpitulemused

Peale ainekursuse läbimist õpilane teab ja tunneb: erinevaid asukoha määramise meetodeid;

Maa sfääre; erineva tekkega kivimeid ja nende kasutamisevõimalusi; mulla hävimist mõjutavaid tegureid; vee liikumist maailmameres; merede ja ookeanide reostusallikaid;

riikide arengutaset iseloomustavaid näitajaid; riikide liigitust nende arengutaseme alusel;

maailma rahvaarvu kiire kasvu põhjusi; rahvusvaheliste rännete põhjusi ja peamisi suundasid; rahvastiku paiknemist mõjutavaid tegureid; rahvusvahelisi majandusorganisatsioone; kaasaegses maailmamajanduse arengutendentse; erinevaid energiavarasid, nende liigitamis- ja kasutamisevõimalusi; erinevate energiaressursside kasutamise eelisi ja puudusi; põllumajanduse arengut mõjutavaid looduslikke ja majanduslikke tegureid kõrgelt arenenud riikides ja arengumaades; põllumajandusega seotud keskkonnaprobleeme; erinevaid transpordiliike; peamisi kaubanduslikke veosuundi ja veoteenuseid; äri-, sotsiaal- ja turismiteenuseid.

Õpilane oskab: kasutada tava- ja arvutikaarte informatsiooni otsimiseks, seoste analüüsiks ja üldistuste tegemiseks; määrata erinevaid meetodeid kasutades asukohta; tuua näiteid Maa süsteemide vahelistest seostest; näidata kaardil kõiki Euroopa riike ja maailma suuremaid riike; näidata kaardil maailma suuremaid linnu ja linnastuid; analüüsida muutusi maailma energiamajanduses; näidata kaardil maailma suuremaid energiavarade leiukohti ja töötlemispiirkondi; analüüsida erinevate veondusliikide eeliseid ja puudusi; kasutada kaarte ja kaasaegseid infotehnoloogia võimalusi (arvutikaardid, Internet, CD jne) teabe hankimiseks, korrastamiseks ja esitamiseks; analüüsida tabeleid, graafikuid ja diagramme ning teha järeldusi neil esitatud nähtuste arengusuundadest; kasutada geograafiaalaseid teadmisi igapäevaelus ja tulevikukavade tegemisel.

Hindamine

Hinnatakse:

õppeprotsessi hindamine;

essee;

arvestuslikud tööd: Maa, kui süsteem ning süsteemide vahelised seosed;

Maailma poliitiline kaart. Rahvastikuprotsessid; Maailmamajandus. Muutused maailmamajanduses.

Õppeaine kokkuvõttev hindamine

Õpilane saab hinde ainekursuse õpitulemuste eest. Ainekursuse hinne on ka geograafia

kokkuvõtvaks hindeks (lõputunnistuse hinne).

3.9 Bioloogia

Maht õppenädalates 3

Nõuded alustamiseks Puuduvad

Eesmärk

Bioloogiaõpetuse eesmärk on, et õpilane:

- omandab tervikliku loodusteadusliku maailmapildi;
- saab aru bioloogia osast loodusteadustes, selle üldisest ja erilisest tähendusest;
- omandab positiivse hoiaku bioloogia kui loodusteaduse ja kultuurinähtuse suhtes;
- oskab hinnata elusloodusega seonduvaid eetilisi, moraalseid ja esteetilisi aspekte;
- saab aru eluslooduse mitmekesisuse vormidest ja nende säilitamise tähtsusest;
- teab loodus- ja keskkonnakaitse põhimõtteid ja probleeme;
- tunneb austust eluslooduse vastu ja suhtub vastutustundlikult looduskeskkonda;
- väärtustab bioloogilist mitmekesisust;
- süvendab teadmisi bioloogia põhiteooriatest ja üldistest seaduspärasustest ning saab aru nende rakenduslikest väärtustest;
- seostab bioloogias omandatud teadmisi igapäevaeluga;
- kasutab bioloogiaalase info hankimiseks ja võrdlemiseks erinevaid teabeallikaid ning oskab hinnata nende tõepärasust;
- mõistab seoseid looduslike ja ühiskondlike protsesside vahel;
- orienteerub bioloogiaalaseid teadmisi ja oskusi nõudvates elukutsetes;
- teadvustab inimese sõltuvuse loodusvaradest ja -ressurssidest;
- teadvustab sotsiaalse keskkonna mitmetahulisust;
- omandab keskkonda hoidvad väärtushinnangud ja käitumisnormid, osaleb keskkonnaettevõtmistes.

Õppesisu

Ökoloogia ja keskkonnakaitse

ORGANISMID JA KESKKOND. Teema käsitleb ökoloogiaalaseid termineid, käsitleb organismide ja keskkonna vahelisi suhteid populatsioonide ja ökosüsteemide tasemel; ökoloogiliste tegurite mõju organismidele; populatsiooni struktuuri, selle muutumise dünaamikat ning populatsioonide omavahelisi suhteid ökosüsteemis; toiduahelaid; inimese mõju ökosüsteemile; biosfääri kui tervikut. Saadakse ülevaade keskkonnakaitse ja ökoloogia uurimisobjektidest, -meetoditest ning nendega haakuvatest ökoloogia haruteadustest. Õpitakse tundma organiseerituse tasemeid ning nende seost keskkonnateadusega.

ÖKOSÜSTEEMIDE JA LOODUSRESSURSSIDE KAITSE. Teema käsitleb

elukoosluste ja ökosüsteemide kaitse vajalikkusest. Saadakse ülevaade olemasolevatest loodusressurssidest ning kuidas nendega kõige paremini ümber käija. Liikide kaitse. Punane Raamat. Bioloogilise mitmekesisuse kaitse. Ürglooduse kaitse. Rahvuspargid.

KESKKONNA- JA SOTSIAALPROBLEEMID. Teema käsitleb keskkonna- ja sotsiaalprobleeme. Saadakse ülevaade säästvast arengust ja keskkonnapoliitikast. Tutvustatakse jäätmekäsitlust, keskkonnakaitse konventsioone, Eesti keskkonnastrateegiat ja rahvusvahelist koostööd.

GLOBAALPROBLEEMID. Teema käsitleb keskkonnakaitset Eestis ja maailmas. Tutvutakse ökoloogiaalaste globaalprobleemidega.

RAKENDUSÖKOLOOGIA. Teema käsitleb keskkonnakaitse seost teiste loodusteadustega. Antakse ülevaade kaasaegse keskkonnateaduse eesmärkidest ja rakenduslikest võimalustest.

Elu olemus. Organismide keemiline koostis. Rakuõpetus. Metabolism. Organismide paljunemine ja areng

ELU OLEMUS. Elu tunnused. Eluslooduse põhilised organiseerituse tasemed. Loodusteaduslik uurimismeetod.

ORGANISMIDE KEEMILINE KOOSTIS. Organismide keemiline koostis. Peamised anorgaanilised ja orgaanilised ained organismides.

RAKK. Rakuteooria põhiseisukohad. Loomaraku ehitus ja talitlus, selle erinevused bakteri- ja taimerakust. Ainu- ja hulkraksus.

ORGANISMIDE AINE- JA ENERGIAVAHEMUS. Organismide aine- ja energiavahetuse põhijooned. Fotosüntees ja selle tähtsus. Organismide varustamine energiaga.

ORGANISMIDE PALJUNEMINE JA ARENG Rakkude jagunemine: mitoos ja meioos. Organismide suguline ja mitesuguline paljunemine. Loomade ja taimede paljunemise ja arengu eripära. Inimese sugurakkude areng, viljastumine, embrüonaalne ja sünnijärgne areng.

Pärilikkus. Rakendusbioloogia. Evolutsioon. Inimene.

PÄRILIKKUS. Molekulaarbioloogilised põhiprotsessid: replikatsioon, transkriptsioon ja translatsioon. Mendeli seadused. Geneetika ülesanded. Inimesel esinevad geneetilised puuded. Pärilik ja mittepärilik muutlikkus. Viiruste mitmekesisus ja tähtsus.

RAKENDUSBIOLOOGIA. Bioloogia seos teiste teadustega. Erinevate organismide biotehnoloogilisi rakendusi. Biotehnoloogia ja sellega kaasnevad probleemid. Geenitehnoloogia, selle arengusuunad. Bioloogia osa meditsiinis.

EVOLUTSIOON. Elu päritolu ja esialgne areng. Elu areng Maal. Evolutsiooni tõendid. Evolutsiooni geneetilised alused. Looduslik valik. Mikro- ja makroevolutsioonilised protsessid. Inimese evolutsioon.

INIMENE. Inimorganismi üldiseloomustus. Inimese põhilised elutalitlused, nende neuraalne ja humoraalne regulatsioon. Kõrgem närvitalitus.

Õpitulemused

Ökoloogia ja keskkonnakaitse

Peale ainekursuse läbimist õpilane teab ja tunneb: mõistab looduslike ja ühiskondlike protsesside vahelisi seoseid; omab teadmisi lokaalsetest, regionaalsetest ja globaalsetest keskkonna- ja sotsiaalprobleemidest, nende tekke sotsiaalmajanduslikest ja kultuurilistest põhjustest; mõistab ettevõtluse rolli globaalmajanduses ja ettevõtete vastutust keskkonna- ja sotsiaalsete probleemide lahendamise eest; mõistab säästva, jätkusuutliku arengu ideed.

Õpilane teab, saab aru ning oskab: väärtustada mitmekesist looduslikku, sotsiaalset ja kultuurikeskkonda; oskab ajalist perspektiivi arvestades hinnata inimtegevuse mõju elukeskkonna seisundile; suhtub vastutustundlikult oma elukeskkonda, oskab kujundada ja vajadusel taastada tervislikku elukeskkonda; mõistab oma vastutust ressursside säästva kasutajana; oskab vajadusel tegelda keskkonnaprobleemidega kodanikualgatuse korras.

Elu olemus. Organismide keemiline koostis. Rakuõpetus. Metabolism. Organismide paljunemine ja areng

Peale ainekursuse läbimist õpilane teab ja tunneb: erinevate organismide elutunnuseid; organismis enamesinevate keemiliste elementide ja ainete funktsioone; erinevate rakustruktuuride ehitust ja talitlust; paljunemisviise; organismide lootelist ja lootejärgset arengut.

Õpilane oskab: eristada joonisel DNA ja RNA molekuli; kirjeldada loomaraku peamisi struktuure ja nende ülesandeid; võrrelda taimerakku loomarakuga; eristada joonisel taime- ja loomarakku ning eel- ja päristuumset rakku; vaadelda rakke valgusmikroskoobiga ja eristada olulisemaid rakustruktuure; selgitada organismi aine- ja energiavahetuse omavahelisi seoseid; kirjeldada rakkudes toimuvat glükoosi lagundamist ja selgitada selle tähtsust; selgitada fotosünteesi tulemust ja tähtsust; kirjeldada mitoosi ja meioosi ning välja tuua nende bioloogiline tähtsus; tuua sugulise ja mittesugulise paljunemise näiteid taime- ja loomariigist; kirjeldada menstruaaltsükli ja rasestumisest hoidumise meetodeid; selgitada, millest sõltub organismide eluiga.

Pärilikkus. Rakendusbioloogia. Evolutsioon. Inimene.

Peale ainekursuse läbimist õpilane teab ja tunneb: pärilikkuse üldisi seaduspärasusi, viiruste osa looduses ja inimese elutegevuses; biotehnoloogia rakendusvõimalusi; geenitehnoloogia rakendusvõimalusi; Ch. Darwini evolutsiooniteooria põhiseisukohti; elu arengut Maal; inimese evolutsiooni etappe; erinevate tegurite osa inimese evolutsioonis; inimese erinevate elundkondade ülesandeid.

Õpilane oskab: selgitada organismi geno- ja fenotüübi omavahelisi seoseid; kirjeldada pärilikkuse molekulaarseid mehhanisme; selgitada Mendeli seaduste sisu ja rakendada neid ülesannete lahendamisel; selgitada inimese soo määramise mehhanisme; selgitada päriliku ja mittepäriliku muutlikkuse osa eluslooduses; tuua viiruste ja viirushaiguste näiteid; selgitada viirushaiguste levikut ja profülaktika võimalusi; tuua näiteid biotehnoloogia rakendustest tööstuses ja põllumajanduses; selgitada erinevate organismide biotehnoloogilisi rakendusvõimalusi; tuua näiteid geenitehnoloogia rakendamise kohta kaasnevatest eetilistest probleemidest; selgitada bioloogiaalaste teadmiste kaasamist meditsiinis; selgitada elu tekke hüpoteese; tuua näiteid looduslikust valikust ja selle tagajärgedest; kirjeldada inimese evolutsiooni etappe; selgitada erinevate tegurite osa inimese evolutsioonis.

Hindamine

Ökoloogia ja keskkonnakaitse

- õpiprotsessi hindamine;
- essee;
- arvestuslikku tööd: Organismid ja keskkond. Ökosüsteemid. Keskkonna- ja sotsiaalprobleemid. Globaalprobleemid. Rakendusökoloogia.

Elu olemus. Organismide keemiline koostis. Rakuõpetus. Metabolism. Organismide paljunemine ja areng

- õpiprotsessi hindamine;
- laboratoorne töö valgusmikroskoobiga;
- arvestuslikud tööd: Elu olemus; Organismide keemiline koostis; Aine- ja energiavahetus. Organismide paljunemine.

Pärilikkus. Rakendusbioloogia. Evolutsioon. Inimene.

- õppeprotsessi jooksev hindamine;
- essee;
- arvestuslikud tööd: Pärilikkus. Geneetika ülesanded; Evolutsioon, Rakendusbioloogia; Inimene.

Kokkuvõttev hindamine

Õpilane saab hinde iga ainekursuse õpitulemuste eest. Nende hinnete alusel paneb õpetaja välja bioloogia kokkuvõtva hinde (lõputunnistuse hinde).

3.10 Ajalugu

Maht õppenädalates 3

Eesmärk

Ajaloo õpetusega taotletakse, et õpilane:

- suhtestab ennast kodukoha, isamaa, Euroopa ja maailmaga;
- oskab tõlgendada, hinnata, talletada ja edastadanajalooalast teavet;
- mõistab ja hindab kaasaja sündmusi maailmas ajaloolises taustsüsteemis;
- mõistab tänapäeva Eesti ühiskonna probleeme, tunneb end vastutavana nende lahendamisel;
- oskab analüüsida ja hinnata ajaloosündmusi ja –protsesse;
- oskab leida tõendusmaterjali ajalooallikast ja otsustada selle usaldusväärsuse üle

Õppesisu

Eesti ajalugu muinasajast kuni 19.saj. lõpuni (1 õppenädal)

Muinasaeg. Muinasaja periodiseerimine. Suhted naaberrahvastega. Muinasusund ja ristiusus levik. Ühiskondlik-poliitiline ja majanduslik olukord Läänemere maades 13.saj. algul. Muistne vabadusvõitlus.

Vana-Liivimaa . Vana-Liivimaa riigid. Jüriöö ülestõus. Eesti rahvastik ja majandusolud 14.-16.saj. Katoliku kirik Eestis. Reformatsioon Liivimaal. Liivi sõda ja selle tagajärjed. Üleminekuaeg.

Rootsi aeg. Eesti Rootsi ajal. Kirik ja vaimuelu. Põhjasõda.

Vene aeg. Eesti pärast Põhjasõda. Balti erikord. Pärissorjuse kaotamine. Majanduslik areng. Elu-olu ja kultuur.

Rahvuslik liikumine. Ärkamisaeg Eestis, selle tähtsus. Venestusaja reformid.

Majanduslik ja poliitiline areng 19. ja 20.saj. vahetusel. Professionaalse kultuuri kujunemine.

20. saj. ajalugu (2 õppenädalat)

Maailm 20. saj. algul. Rahvusvahelised suhted 20.saj. algul. Maailmamajandus. Elu-olu ja kultuur. Eesti Venemaa koosseisus.

Esimene maailmasõda. Esimene Maailmasõda Venemaal ja Eestis. Eesti iseseisvumine ja Vabadussõda.

Maailm sõdadevahelisel ajajärgul. Rahvusvahelised suhted. Majandus. Elu-olu ja kultuur. Demokraatia ja diktatuurid. Eesti Vabariik.

Teine maailmasõda. Maailm teise Maailmasõja eelõhtul. Eesti 1939-1944.

Sõjategevus Teise Maailmasõja ajal. Teise maailmasõja tagajärjed.
Maailm pärast Teist maailmasõda. Kül m sõda. Üliriigid. Eesti NSV.
Maailm 20.saj. lõpul. Kommunistliku süsteemi lagunemine. Eesti taasiseseisvumine.
Elu-olu ja kultuur.

Õpitulemused

Eesti ajalugu muinasajast kuni 19.saj. lõpuni
Õpilane tunneb Eesti ajalugu ja selle seoseid Euroopa ja maailma ajalooga;
Teab tähtsamaid selle perioodi ajaloosündmusi ja ajaloolisi isikuid;
Oskab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu, vaadelda maailma nende pilgu läbi;
Oskab esitada informatsiooni läbitöötamise tulemused suuliselt, kirjalikult;
Oskab välja tuua erinevates ajalooallikates antud teavet ja seisukohti;
Oskab töötada kaardiga
20. saj. ajalugu
Õpilane teab 20.saj. ajaloo tähtsamaid sündmusi ja ajaloolisi isikuid;
Oskab analüüsida lähiajaloo probleeme
Oskab leida, refereerida, analüüsida ja hinnata erinevaid ajalooallikaid ja seisukohti
Oskab analüüsida massimeedia informatsiooni
Oskab kirjutada lühemat ajaloo teemalist arutlust, osaleda ajalooalastes diskussioonides ja töötada kaardiga;
Tunneb Eesti lähiajalugu ja selle seoseid Euroopa ja maailma ajalooga;
Mõistab ühiskonnas toimunud muutusi ning arengu järjepidevust ajaloo vältel;

Hindamine

Eesti ajalugu muinasajast kuni 19.saj. lõpuni (1 õppenädal)
Ainekursuse hinne pannakse välja vähemalt kolme arvestusliku töö hinde alusel kusjuures kõik arvestuslikud hinded peavad positiivse ainekursuse hinde saamiseks olema vähemalt rahuldavad. Arvestuslikud hinded saadakse kontrolltööde, iseseisva töö ja töö eest ajalooallikatega töötamisel.

20. saj. ajalugu (2 õppenädalat)

Ainekursuse hinne pannakse välja vähemalt kolme arvestusliku töö hinde alusel kusjuures kõik arvestuslikud hinded peavad positiivse ainekursuse hinde saamiseks olema vähemalt rahuldavad. Arvestuslikud hinded saadakse kontrolltööde, iseseisva töö ja töö eest ajalooallikatega hindamisel.

Õppeaine kokkuvõttev hindamine

Lõputunnistuse hinne pannakse kokkuvõtva hindena kõiki läbitud ainekursusi arvestades ning samuti õpilase individuaalset arengut arvesse võttes.

3.11 Inimeseõpetus

Maht õppenädalates 1

Eesmärk

Inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane:
omandab teadmised ja oskused, mis aitavad tal mõista iseennast ja teisi ning suhelda kaasinimestega;
väärtustab perekonda inimeste kooselu vormina ja laste kasvukeskkonnana, tunnetab lähedastest inimsuhetest tulenevat vastutust;
tunnetab sõpruse, armastuse ja koostöö osa inimsuhetes, suudab analüüsida,

aktsepteerida ja valitseda oma tundeid;
elab tervislikult, hoidub teadlikult ennast ja kaasinimesi kahjustavast käitumisest;
oskab väärtustada vanemlust, tunneb vanemlusest tulenevat individuaalset ja
ühiskondlikku vastutust;
tunneb lapse arengu põhilisi seaduspärasusi, on valmis omandama kasvatamiseks
vajalikke teadmisi ja oskusi;
tunnetab iseennast ja oma rolli nii kasvuperekonna kui ka tulevase perekonna
liikmena.

Õppesisu

1. Inimene kui sotsiaalne olend. Psühholoogia ja perekonnaõpetuse koht inimest käsitlevate teaduste hulgas. Inimese bioloogiline, psühholoogiline ja vaimne areng, inimese elukaar.
2. Inimeste erinevused. Bioloogilised, psühholoogilised, vanuselised, põlvkondlikud, kultuurilised, usulised, rahvuslikud, soolised, isiksuslikud erinevused. Erinemine kui väärtus. Sallivus kaaslaste erinevuste suhtes. Sotsiaalsed hoiakud, stereotüübid, eelarvamused jms. Sotsiaalne tajus, isikutajus. „Mina“-pilt. Sotsiaalne küpsus. Tahe.
3. Tajus ja tähelepanu. Aisting ja tajus. Tähelepanu. Mälu. Tunded. Mõtlemine ja kõne. Meeleseisundid.
4. Inimsuhted ja tunded. Suhted teiste inimestega. Armumine. Orienteeritus partnerile. Armastus.
5. Abielu ja perekond. Abielu ja perekond läbi ajaloo. Abieluküpsus. Abikaasa valik. Abielu- ja perekonna seadusandlik külg. Suhted ja rollid perekonnas. Kodu kui elukeskkond ja väärtus igale tema liikmele.
6. Vanemlus ja lapsed. Ettevalmistus vanemate rolli täitmiseks. Perekonna planeerimine. Lapsed kui väärtus. Lapse areng. Vanem lapse sotsiaalsete ja emotsionaalsete vajaduste rahuldajana. Üksikvanem. Puudega laps perekonnas. Lapsevanema vastutus.
7. Perekonna osa iga inimese elus. Perekond inimese elu erinevatel perioodidel. Lahkhelid perekonnas. Lahutus. Uus pere. Surm perekonnas. Kriisid pereelus. Õnnestunud pereelu kui väärtus. Lapse õigused ja kohustused. Terve, kindlustundega inimene, tugev perekond kui demokraatliku riigi väärtus.
8. Inimväärtused. Vägivallatus. Õige käitumine. Rahu. Armastus.
9. Kuidas võita sõpru ja mõjutada inimest. Soovitused vastava raami põhjal.
10. Suhtlemistakistustest. - õpik.
11. Konfliktid - ja nende lahendamine, vihast, suitsiidist.
12. Stress, depressioon. Mõisted. Tekkepõhjused. Kuidas vältida.
13. Loovus. Loovusmängud, ülesanded.
14. Skautlus. Eetikast. Abivalmidusest. Koostööst.
15. Õppimine. Õppimise püramiid. Seaduspärasused.
16. Liider, kiusatu. Suhtlemisprobleemid koolis, sõpruskonnas jne.
17. Käitumine- agressiivne, alistuv, kehtestav.

18. Terviseriskid
  - 18.1. Alkoholi- kui aine. Müüt. Kahjulikkus. Kultuuritaustad. Alkoholism. Testid.
  - 18.2. Aids, HIV. Teave levikust. Statistika. Nakatumine. Kontroll. Ravi.
  - 18.3. Suitsetamine- aine. ajaloo, mõjust, loobumisest, ohtlikkusest.
  - 18.4. Narkomaania- olemusest, mõjust, toimed, võõrutus, ravi.
19. Seksuaalkasvatuse. Mehe, naise erinevused. Suhted. Seksapiil. Rasedus. Abort.
20. Terviklik inimene. Ayurveda teooria. Test. Tulemused.
21. Töö. Narkomaatiline töö. Väärtusi loov töö.
22. Toitumisest. Toitumispüramiid. Dieetid. Toitumishäired. Toit kui ravim.
23. Uni. Unenäod. Une füsioloogilised alused. Uni tervisenäitajana.
24. Liikumine. Kehakultuur. Sport. Tööga seonduv liikumine.
25. Makro- ja mikrobiotiline inimene. Välimuse põhjal terviseuuringud. Kanalid. Akupunktuur.
26. Psühhosomaatika. Üldised alused tervise seotusest psüühikaga.
27. Kaasaegsed globaalküsimused ja indiviidid. Looduslikud. Kultuurilised. Isiksuslikud.
28. Inimkaubandus. Elundidoonorlus. Tööorjus. Prostitutsioon. Inimkaubanduse loomus.

Õpitulemused

Õpilane:

mõistab inimestevahelisi erinevusi ja teab erinevuste arvestamise võimalusi igapäevaelus;

tunnetab iseennast teiste inimeste hulgas;

Tunneb ja oskab teha valikuid ja näha ette võimalikke tagajärgi;

austab teiste inimeste õigusi ja omandit;

mõistab perekonna osa üksikisiku ja ühiskonna elus;

teab perekonna planeerimise võimalusi;

teab abielu ja perekonna psühholoogilist, füsioloogilist, majanduslikku ja seadusandlikku

külge, tunnetab oma vastutust iseenda ja oma tulevase perekonna (abikaasa, lapsed jt lähisugulased) ees;

tunnetab enda kui lapsevanema ja kasvataja rolli;

teab lapse arengu etappe;

teab koduse kasvatusel põhialuseid;

tunneb ja oskab kasutada enda, perekonna ja lapse õigusi ja kohustusi käsitlevaid seadusi;

tunneb ja teab kuidas inimväärtused saavad rakendatuna inimest arendada ja teistega paremini koostööd tegema õpetada.

rollimängude kaudu julgeb oma mõtteid väljendada ja oskab valida ennastkehtestavaid käitumisviise- julgeb suurendada kehtestava käitumise osa.

Hindamine

1. hinne- iseseisev arutlev töö esseena; 2. hinne- grupitöö; 3. hinne- teadmispõhine test

Õppeaine kokkuvõttev hindamine:

Inimeseõpetuse kokkuvõttev hinne kujuneb eelnevate hinnete põhjal, millele lisaks tuleb

koostada referaat ja esitada konspekt. Kokkuvõttev hinne on ühtlasi ka lõputunnistuse hinne.

3.12 Ühiskonnaõpetus

Maht õppenädalates 1

Eesmärk

Ühiskonnaõpetuse eesmärk on, et õpilane:
mõistaks ühiskondlikke protsesse;
saaks aru kodanikuosaluse tähendusest ja vajalikkusest;
omandaks ühiskonnaelus osalemise oskused ja valmiduse,
Ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:
oskab ühiskonnas toimuvaid protsesse ja nähtusi märgata ja mõista;
oskab seostada Eestis ja rahvusvahelises elus toimuvaid protsesse;
oskab end määratleda kodanikuna;
tunneb ühiskonna-alast terminoloogiat;
tunneb mõningaid ühiskonnateooriaid,
oskab kasutada teabe hankimisel erinevaid allikaid,
oskab leida, üldistada, hinnata ja edastada ühiskonda puudutavat teavet;
suhtub kriitiliselt massiteabesse;
oskab diskussioonis osaleda ja oma seisukohta kaitsta.

Õppesisu

Ühiskonna struktuur ja kujunemine (sissejuhatus ainesse). Ühiskonna tundmaõppimise vajalikkus. Riik ja rahvas.

Ühiskonna valitsemine. Õigusriigi olemus ja tunnused. Võimude lahusus. Parlament. Valitsus. President. Maavalitsus. EV õigussüsteem (õigusaktide hierarhia ja kohtusüsteem). Kohaliku omavalitsuse ülesehitus ja ülesanded. Demokraatlikud valitsemissüsteemid.

Kodanike osalemine avalikus elus. Demokraatia põhiideed ja nende teostumine kodanikuühiskonnas. Valimiste funktsioonid ja korraldamine. EV Riigikogu valimiste süsteem. Erakonnad ja valimised (valimisnimekiri, valimisplatvorm, partei programm, propaganda). Valimistega seonduvad kodanikuõigused. Kodanikuaktiivsuse vormid. Erinevad huvid ühiskonnas ja nende realiseerimise viisid. Kodanikualgatus, selle eesmärgid, funktsioonid. Huvigrupid. Ametiühingud ja kutseliidud. Mittetulundusühingud. Riigi- ja kodanikukaitse.

Majandus ja heaolu. Turumajandus. Riigieelarve tulu- ja kulubaasi kujundamise üldpõhimõtted. Pere eelarve. Majandusarengu ja inimarengu seos. Ebavõrdsus ühiskonnas. Majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused. Sotsiaalkindlustus ja sotsiaalabi. Tööhõive, seda mõjutavad tegurid. Tööseadusandluse alused. Meetmed tööpuuduse vastu. Töötute sotsiaalne kaitse.

Rahvusvaheline koostöö ja julgeolek Euroopas. Eesti ja tähtsamad rahvusvahelised koostööorganisatsioonid Euroopas: EN, EL, NATO.

Õpitulemused

Õpilane:
teab, milline on ühiskonna struktuur;
tunneb demokraatlikku valitsemise süsteemi ja põhimõtteid;
teab oma põhiseaduslikke õigusi ja kohustusi;
oskab määratleda oma kohta ja võimalusi kaasaja maailmas, töötada ja elada turumajanduslikus ühiskonnas, osaleda ühiskonnaelus, kaitsta oma huve ja õigusi;
teab eurointegratsiooni probleeme ja võimalusi;
oskab leida sotsiaal-poliitilist ja majanduslikku teavet, seda süstematiseerida ja

kasutada.

Hindamine

Hindamisel eristatakse kolme saavutustasandit:

omandatud ainealased teadmised,
omandatud sotsiaalsed oskused,
aktiivne ja vastutustundeline kodanikuosalus.

Õppeaine kokkuvõttev hindamine

Ainealaste teadmiste ja oskuste hindamine toimub traditsiooniliselt. Ülesannete puhul, mille

täitmiseiga kontrollitakse teadmisi ja intellektuaalseid oskusi, ei kompenseeri väga head

teadmised nõrku oskusi ja vastupidi. Sel juhul ei saa saavutust tervikuna hinnata kõrgemalt kui "rahuldavaks". Mitmeelemendiliste ülesannete puhul on aga soovitatav hinnata iga elementi eraldi. Osalusoskuste hindamise puhul on hindamiskriteeriumid keerukamad kui teadmiste ja intellektuaalsete oskuste hindamise puhul. Nende hindamine on kahekordselt relatiivse iseloomuga, sest arvestada tuleb nii klassi üldise tasemega ja igäihe tulemusega sellel foonil kui ka iga konkreetse õppija isikliku arenguga. Hindamine peab lisaks tagasisidele õpilase õpitulemuste ja saavutuste kohta olema tema jaoks ka motiveeriv ja innustav, seda eriti osalusoskuste puhul.

Kokkuvõtva hinde aluseks on kooliastme lõpus esitatud õpitulemused.

Ainekursuse läbimiseks tuleb kõik arvestuslikud tööd (AT1; AT2; AT3) läbida vähemalt

rahuldavale hindele (45%). Nende tööde põhjal kujuneb lõputunnistuse hinne.

3.13 Muusika

Maht õppenädalates 1

Nõuded alustamiseks Puuduvad

Eesmärk

Muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane hindab muusikat kui kultuuriväärtust indiviidi ja ühiskonna arengus; kujundab tervikpildi kultuuri arengust ning oskab erinevaid kultuure mõista ja hinnata; oskab muusikat kriitiliselt ja valivalt kuulata ning hinnata; omandab teadmisi muusikaajaloost tuntud heliloojate loomingu kaudu; rikastab tundeelu muusikaelamuste kaudu: külastab kontserte ja muusikalavastusi, oskab oma arvamusi põhjendada.

Õppesisu

Muusikaajalugu

Vanaaeg. Vanad kultuurrahvad ja muusika. Vanakreeka ja Vanarooma mütoloogia ja muusika (tragöödia, komöödia).

Keskaeg. Ülevaade ajastust ja muusikast. Vaimuliku muusika areng. Motett, organum. Gregooriuse koraal. Polüfoonilise mitmehäälsuse teke. Rändlaulikud. Rüütlipoeesia. Pillid

Renessanss. Ülevaade ajastust ja muusikast. Humanism, protestantism, ilmalikustumine. Missa. Ilmalik laul ja seltskonnamuusika. Madrigal. Homofoonilise mitmehäälsuse teke. Protestantlik koraal. Heliloojad ja juhtivad muusikamaad.

Palestrina. Orlandus Lassus.

Barokk. Ülevaade ajastust ja muusikast. Ooperi teke. Oratoorium, kantaat, passioon.

Instrumentaalmuusika: soolokontsert. Juhtivad muusikamaad ja heliloojad: Vivaldi, Bach, Händel, Monteverdi.

Klassitsism. Valgustusajastu iseloomustus. Instrumentaalmuusika areng – ansamblid, orkestrid. Sümfoonia. Kontsert. Keelpillikvartett. Ooperi areng. Viini klassikud – Haydn, Mozart, Beethoven.

Romantism. Romantismi ideed ja rahvuslus. Instrumentaalmuusika areng.

Programmiline muusika teke. Sümfooniline poeem. Soololaul. Lavamuusika. Juhtivad muusikamaad ja heliloojad. Schubert, Schumann, Berlioz, Chopin, Liszt, Brahms, Verdi, Wagner, Tšaikovski. Grieg. Sibelius.

20. sajandi muusika. Ülevaade ajastust ja muusikast. Operett. Muusikal.

Filmimuusika. Hilisromantism: Mahler. Bruckner. Impressionism: Debussy.

Ekspressionism: Schönberg. Neoklassitsism: Stravinski. Sümfooniline jazz: Gershwin. (Avangardism. Cage. Postmodernism. Pärt)

*Eesti muusika. Rahvalooming. Regivärsiline rahvalaul. Uuem rahvalaul.

Laulupidude traditsiooni algus: Kunileid, Saebelmann, Thomson, Hermann. Esimesed professionaalid: Härma, Tüürpu. Tobias, A. Kapp. Rahvusliku koorimuusika rajajad: Saar, Kreek. Rahvusliku instrumentaalmuusika rajaja Eller. Heliloojad Ernesaks, Tormis, Pärt, Rääts, Tüür, Sisask. Eesti tuntumad muusikakollektiivid, interpretid, dirigendid.

*Populaarmuusika ajalugu. Populaarmuusika juured. Spirituaalid, bluus, kantri ja western. Jazz-muusika, selle arenguetapid. Rock'n'roll, pop- ja rokkmuusika (E. Presley jt). Briti biitmuusika (The Beatles jt). 1960. a teise poole must popmuusika: soul, funky. 1970. a rokk- ja popmuusika: hard rock, heavy rock. Reggae. Disko. Punk.

Õpitulemused

Õpilane:

oskab määratleda ja iseloomustada eri ajastute muusikat;
teab ajastute tuntumaid heliloojaid ja nende teoseid;
teab olulisi muusikaalaseid termineid ja oskab neid kasutada;
oskab koostada muusika-alaseid referaate;
hindab muusikat kui kultuurinähtust.

Hindamine

Kokkuvõttev hindamine toimub muusikaõpetuse ainekava läbimise lõpus, kui on läbitud 30 akadeemilist õppetundi ja 10 õppetundi iseseisvat tööd. Kokkuvõttev hinne saadakse kahe kontrolltöö, muusika kuulamise seminari, referaadi ning protsessihinnete eest.

3.14 Kunst

Maht õppenädalates 1

Nõuded alustamiseks Puuduvad

Eesmärk

Omandada teadmisi kunstiliikidest ja nende arenguloost
õppida tundma visuaalsete kunstide väljendusvahendeid
õppida vaatlema ja hindama kunstiteoseid ja kujundama kunstimaitset
arendada kujundilist, ruumilist ja abstraktset mõtlemist ja kujutlusvõimet

Õppesisu

1. Teema: Kultuur ja kunst
Kunst ühiskonnas ja selle erinevad käsitusviisid. Esteetika mõiste ja esteetiline kasvatus. Kujutava kunsti liigid: maal, graafika, skulptuur, tarbekunst, arhitektuur. Kunstiliikide kirjeldus ja mõisted.

2. Teema: Kunstiajalugu
Kunsti tekkimine ürgajal
Egiptuse kunst
Antiikkunst: Vana-Kreeka ja Vana-Rooma
Varakristlik, Bütsantsi ja Vana-Vene kunst
Keskaja kunst: Romaani ja Gootika.
Renessanss, renessansiaja meistrid.
Barokk ja rokokoo
Klassitsism ja romantism, realism.
Impressionistid, neoimpressionism, postimpressionism
20. saj. moodsa kunsti voolud.

3. Teema: Kunst Eestis.
Rahvusvaheliste stiilide kajastumine ja olemasolevad näited Eesti ehituskunstis (gootika, barokk, klassitsism, juugend, funktsionalism)
Eesti rahvakultuur- rehielamu ja rahvakunst.
Eesti mõisate arhitektuur

4. Teema: Näituste külastamine.
Pärnus olevate näituste külastamine ja nende arutelu. Kunstiteoste konteksti avamine.

Õpitulemused

Tunneb kujutava kunsti liike ja teab olulisemaid kunstialaseid mõisteid
Teab visuaalse kunstikultuuri arenguloode perioode, stiile ja kunstivoole
On tutvunud kunstiajaloo suurmeistritega
Tunneb huvi kunstikultuuri väärtuste säilitamise ja kaitsmise vastu.
Tunneb huvi kaasaegse kunstiloomingu vastu.

Hindamine

Kujutava kunsti liigid (mõisted ja kirjeldus)
Antiikkunst (Vana-Kreeka ja Vana-Rooma)
Romaani ja gootika arhitektuuri võrdlus.
Renessansi suurmeistrid- lühikokkuvõte
Klassitsistliku arhitektuuri iseloomulikud jooned, tuntumad klassitsistlikud hooned Eestis
Mõned impressionistid- nende looming
20. saj. moodsa kunsti voolud, omal valikul
Individaalsed tööd- näituste analüüsid, minireferaad kaasaegse kunsti kohta.
Õppeaine kokkuvõttev hindamine:
Kokkuvõttev hinne kujuneb protsessihinnete, kontrolltööde ja tunnitööde hinnete koguna. Hinnet mõjutavad ka individaalsed tööd- näituse analüüsid ja minireferaad.

3.15 Kehaline kasvatus

Maht õppenädalates 3

Eesmärk

Kehalise kasvatusena taotletakse, et õpilane on kooli lõpetades kehaliselt arenenud, terve, aktiivse eluhoiaku ja tervislike eluviisidega oskustööline omandab teadmisi tervislikust eluviisist ja tervise tugevdamisest omandab teadmised, oskused ja harjumused iseseisvaks tervistavaks sportimisharrastuseks omandab igapäevaeluks ja kutsetöökõks vajalikud oskused (töoasendid ja –võtted, ohutustehnika ja esmaabi) teab kuidas vältida kahjustusi ja traumasid kasutab elementaarseid enesekontrollivõtteid oskab jälgida meeskonna tööd mõistab kehakultuuri ja sporti kui osa ühiskonna kultuuri osa.

Õppesisu

1.ainekursus

Teoreetilised teadmised

kehakultuuri ja spordiga tegelemise mõju organismile, tegelemise tähtsus tulevastel emadel

hügieeninõuded

organismi karastamine ja riietus

Võimlemine

koordinatsiooniharjutused

võimlemisharjutuste oskussõnavara

rühti korrastav ja treenivõimlemine

lõdvestus- ja venitusharjutused

algteadmised ja oskused jõusaalis harjutamiseks

Kergejõustik

kergejõustiklase eelsoojendus

kiir- ja pikamaajooksu tehnika

harjutused hüppevõime arendamiseks

jooksuvõistlused, võistlustaktika

Tants ja rütmika

rütmilised liikumisimprovisatsioonid

aeroobika stiilid

Sportmängud (korv-, võrk-, jalg-, sulg- ja rahvastepall)

sportmängija eelsoojendus

põhiliste mänguelementide tehnika (põrgatamine, erinevad sööduviisid, pealevisked; alt ja ülalt sööt, palling, pallingu vastuvõtt, blokeerimine)

Uisutamine

uisuvarustuse valik ja hooldamine

uisutehnika põhialused: pöörded, pidurdamised, sõiduviisid.

Iseseisev töö

referaat – loodusliikumine, töövõimlemine, tervis ja liikumine

2.ainekursus

Teoreetilised teadmised
iseseisvaks sportimiseks vajalikud teadmised (harjutamismeetodid, ohutustehnika)
taastumine
kehalist võimekust määravad tegurid
treeningu iseärasused aeroobses ja anaeroobses faasis
sport ühiskonnas
Võimlemine
vabaharjutused ja harjutused vahenditega (pall, hüpits, võimlemiskepp jms.)
harjutuskombinatsiooni või esinemiskava koostamine ja sooritamine muusika saatel
akrobaatika: trelite ja seisude erinevad variandid, ratas kõrvale
toengud ja ripped võimlemisriistadel
Kergejõustik
kergejõustiklase eelsoojenduse täiustamine
harjutamise meetodika (jooksutempo valik, koormuste määramine)
paigalt ja hoojooksult hüpete tehnika
viskeharjutused
võistlustaktika
Tants ja rütmika
tantsukombinatsiooni või esinemiskava koostamine ja sooritamine muusika saatel
seltskonnatantsud
Sportmängud
sportmängija eelsoojendus
tehnika ja taktika täiustamine
võistlusmäärused
Uisutamine
uisutehnika täiustamine
Iseseisev töö
võimlemis-tantsu-või aeroobika kava koostamine, muusika valik, esitamine

3.ainekursus

Teoreetilised teadmised
sport ühiskonnas, spordialane perioodika
kehalse koormuse planeerimine (treeningu maht ja intensiivsus, sagedus)
kehaliste harjutuste kasutamine ravival eesmärgil
rahvusvahelised ja kohalikud võistlused
tuntud tippsportlased
Võimlemine
rühivigadest põhjustatud tervisehäired
kehahoiu treenimine
aeroobika stiilide täiustamine
tasakaaluharjutused poomil ja võimlemispingil
soojendusharjutused
Kergejõustik
kergejõustiklase eelsoojendus
Cooperi test
jooksu, hüpete ja heidete-visete tehnika täiustamine.
kohtunikutegevus
Tants ja rütmika
seltskonnatantsud
klassikalise tantsu alused
tantsuline võimlemine

Sportmängud
kõikide sportmängude tehnika ja taktika täiustamine
kohtunikutegevus
võistlussüsteemid
Ujumine
sportlikud ujumisviisid
pöörded rinnuli- ja selili ujumisesportlikud ujumisviisid
stardihüpe ja selili start
ohutusnõuded
Iseseisev töö
Erinevate spordialade soojenduskomplekside koostamine

Õpitulemused

1. ainekursus

Õpilane teab:

kehaliste harjutustega tegelemise mõju organismile
soojendus- ja lõdvestusharjutuste tähtsust vigastuste ennetamisel
organismi karastamisvõtteid
õpitud spordialade põhialuseid

Õpilane oskab:

tegeleda iseseisvalt õpitud spordialadega, valida alaspetsiifilisi soojendusharjutusi,
treenida, võistelda, taastuda
harjutada jõusaalis
uisutada

suudab orienteeruda kaardi ja kompassi abil

Õpilane suudab:

täita kehalise arendamise ülesandeid

2. ainekursus

Õpilane teab:

enese kontrollivõtteid ja õpitud spordialade ohutusnõudeid
sagedamini esinevaid spordivigastusi, nende põhjusi ja esmaabi
iseseisva harjutamise põhimõtteid ja õpitud spordialade metoodikat

Õpilane oskab:

kasutada treeningvõtteid oma kehaliste võimete arendamisel
arendada oma kehalisi võimeid, valida üldarendavaid vahendita ja vahendiga harjutusi
erinevatele lihasrühmadele
joosta erinevas tempos
hüpata paigalt ja hoojooksult
visata hoojooksult

Õpilane suudab:

koostada esinemiskomplekse

hüpata hüpitsaga

tegutseda meeskonnas

3. ainekursus

Õpilane teab:

kuidas vältida kahjustusi ja traumasid
põhiliste füsioloogiliste näitajate parameetreid puhkeolukorras, treeningul ja
taastumisel

rahvusvahelisi ja tähtsamaid kohalikke võistlusi ja tuntud sportlasi

Õpilane oskab:

kasutada kehalisi harjutusi pingeleevendajana

lihtsamaid enesekontrolli teste

kavandada lihtsaid treeningprogramme

harjutada harrastussportlase tasemel

kasutada vaba aja veetmise vorme

Õpilane suudab:

loovalt sooritada sotsiaalset ja kultuurilist keskkonda kajastavat tantsulist liikumist

mängida võistlusmääruste kohaselt

ujuda treeninguks ja lõõgastuseks

Hindamine

1.ainekursus

Hindamisel arvestatakse õpilase tervislikku seisundit ja aktiivset osalemist oma võimete

arendamisel

Hindamise kriteeriumid:

osalemine õppetööl

aktiivsus, omaalgatuslik sportlik tegevus, kooliväline tegevus

Õpilase praktilise oskusi hinnatakse arvestuslikult:

koordinatsiooniharjutus

võrkpalli ülalt sööt

hüpitshüpped eest taha.

2.ainekursus

Hindamisel arvestatakse õpilase tervislikku seisundit ja aktiivset osalemist oma kehaliste

võimete arendamisel

Hindamise kriteeriumid:

osalemine õppetööl

aktiivsus tunnis ja omaalgatuslik sportlik tegevus.

Õpilase praktilisi oskusi ja teadmisi hinnatakse arvestuslikult

vabakava muusika saatel

korvpall, sammuga vise korvile

kõhulihaste test

3.ainekursus

Hindamisel arvestatakse õpilase tervislikku seisundit ja aktiivset osalemist oma kehaliste

võimete arendamisel

Hindamise kriteeriumid:

osalemine õppetööl

aktiivsus tunnis ja omaalgatuslik sportlik tegevus.

Õpilase praktilisi oskusi ja teadmisi hinnatakse arvestusliku hindega.

soojenduskomplekside koostamine ja läbiviimine.

Cooperi test

Ujumine 50m.

Õppeaine kokkuvõttev hindamine: Õpilane saab hinde iga õppenädala õpitulemuste eest.

Nende hinnete alusel saab kokkuvõtva hinde (lõputunnistuse hinde).

IV Valikõpingud

4.1 Tõstukite ehitus, hooldus ja juhtimine

Maht õppenädalates

Maht õppenädalates 2

Õppesisu

Tõstukite ehitus, hooldus ja juhtimine

1. TÕSTUKITE EHITUS JA HOOLDUS. Tõstukite liigitus ja ehitus:

Käsikahveltõstukid, siirdamistõstukid, tugiratastõstukid, lükandmastiga tõstukid, vastukaal tõstukid, komplekteerimistõstukid, kombitõstukid, liigendtõstukid, kolmerattalised- ja neljarattalised tõstukid, sise põlemismootoriga- ja elektrimootoriga tõstukid, nende ehitus ja tehnilised parameetrid. Lisaseadmed: tõstukite juures kasutuses olevad erinevad lisaseadmed, haaratsid, puhastusagregaadid, jm. seadmed. Tehniline teenindamine ja ohutu töötamise nõuded: tehnilise teenindamise eesmärk ja sisu, hooldustööde perioodilisus ja teostaja. Määrdekaart. Ohutu töötamise juhised tõstukijuhile, ohutud töövõtted ja õige tööde järjekord, kontroll tehnilise seisukorra üle.

2. TÕSTUKITE JUHTIMINE. Praktiline õppus juhtimisvõtete-, ohutu töötamise- ja õigete töötamisvõtete omandamiseks.

4.2 Kaubanduslikud seadmed

Maht õppenädalates

Maht õppenädalates 1

Õppesisu

Kaubanduslikud seadmed

Kassaaparaadid, kasutamine ja hooldus. Kassapidaja töökoha korraldus. Kliendiga arvlamise kord ja võtted. Kaardimaksud ja mobiilimaksud. Kassapidaja päevane aruandlus. Raha üleandmise kord ja tööpäeva lõpetamine. Müügiprogrammid. Kaubanduslik inventar, kasutamine ja hooldus. Külmsaadmed, nende liigid ja kasutamine. Kaubakaalud, liigid ja kasutamine. Kaupade markeerimisseadmed.

4.3 Kõnetehnika

Maht õppenädalates

Maht õppenädalates 1

Õppesisu

Kõnetehnika

1. KÕNETEHNIIKA. Sissejuhatus, häälestus, kuulajate tasemekontroll, kõnehingamine, artikulatsioon, hääle hoidmine, hääle tervishoid, hääle soojendusharjutused.
2. SUHTLEMISKÕNE- JA KULTUUR. Verbaalne ja mitteverbaalne kõne, mõtte ja sõna tähtsus, partner, kontakt, tempo, rütm, paus, kuulamisoskus, kuulamistakistused.
3. TELEFONIKÕNE. Kõnetehnika ja hea käitumise reeglid telefoni kasutamisel.

4.4 Soome keel

Maht õppenädalates

Maht õppenädalates 2

Õppesisu

Soome keel

1. SOOME KEELE GRAMMATIKA. Häälendamise põhireeglid ja tähestik, numbrid. Verbid. Numbrid isikulised asesõnad. AV-ta verbide pööramine. Verbitüübid. Kas-küsimus. Possessiivsufiks. Omastava tüvi, AV, Aeg, Osastav kääne. Kohakäänded. Mitmuse nominatiiv. Kellaajad. Ajaväljendid. Ajaperioodi planeerimine. Konsonandiga lõppevad noomenid. Noomenite AV. Vokaaliga lõppevad noomenid. Elukoht, siseruumid. Omadussõnad. Verbide AV. Täytyy. Päevakava. Verbide nõrgenev AV. Verbide tugevnev AV. Järgarvsõnad. Täytyy – verbid. Sisseütlev kääne. Käändestki. Tee juhatamine. Sisseütlev kääne Omastava tüvele liituvad käänded. Käskiv kõneviis. Tingiv kõneviis. Kokkuvõtte käänamisest.

2. SUHTLUSKEEL. Pitää/tykätä - meeldima kasutamine. Elukoht. Tervitamine, esitlemine, endast kõnelemine olla-verb. Tervitused. Maad ja keeled. Isikuandmed. Päevakava. Sõiduvahendid. Kohvikus. Kaupluses. Tee juhatamine. Suveniirid. Turul. Teenindussituatsioonid. Kaubandus Eestis. Kaubandus Soomes.

4.5 Kaubaõpetus

Maht õppenädalates

Maht õppenädalates 3

Õppesisu

Kaubaõpetus

1. SISSEJUHATUS. Mis on kaup, millistele tingimustele peab kaup vastama. Kauba tarbimisväärtus, liikumise ahel. Õpilase isiklik kokkupuude kaubaga. Eesti tuntud tootjad ja kaubamärgid. Kaubanduskeskkonnast antud regioonis.
2. KAUPADE KVALITEEDI KINDLAKSMÄÄRAMINE. Kaupade kvaliteedi mõjurid. Toidukaupadele antud tunnismärgid.
3. TOIDUKAUPADE KEEMILINE KOOSTIS. Vesi. Süsivesikud. Rasvad. Valgud. Mineraalained. Vitamiinid. Muud koostisosad. Lisained.
4. TOIDUKAUBAD. Tervisekaubad. Eritoidud. Sool, mesi, suhkur, suhkruasendajad. Pärm. Teraviljasaadused. Leiva- ja saiatooted. Pasta. Linnunud. Aedviljad. Mugulviljad, juurviljad, sibulköögiviljad, kapsad, lehtköögiviljad, tomatid, kaunviljad. Puuviljad, seemneviljalised, luuviljalised, marjad, pähklid, seemned. Tsitrusviljad. Puu- ja köögiviljade säilitamine ja müügiks ettevalmistamine. Mahlad. Vesi, karastusjoogid, spordijoogid, energiajoogid. Kala- ja kalatooted, mereannid, kalamari. Liha- ja lihatooted. Vorstitooted. Toidurasvad, margariin, taimeõlid. Majonees. Äädikas. Piim ja piimatooted, hapupiimatooted, jogurt, jäätis. Juust. Alkohoolsed joogid, müügieeskirjad, klassifikatsioon. Õlu, veinid, siider, liköör, konjak, džinn, viski, viin. Kohv. Tee. Kakao ja šokolaad. Kompvekid, martsipan, halvaa, närimiskumm, karamellitooted.
5. TÖÖSTUSKAUBAD. Majapidamiskaubad, keemiakaubad.

4.6 Ettevalmistus kutseksamiks

Maht õppenädalates

Maht õppenädalates 1

Õppesisu

Ettevalmistus kutseksamiks

Lahendatakse teste ja ülesandeid. Valmistatakse õpilast psühholoogiliselt etteksamiks. Käsitletakse teemasid järgmistest moodulitest: Töö- ja keskkonnaohutus, Klienditeenindus logistikas, Laotöö toimingud ja operatsioonid, Veokorralduse alused, Logistika, Laoteenused, Arvutiõpe ja asjaajamine. Praktiliste probleemsituatsiooni ülesannete lahendamine: laondus, kaubakäsitlemine, logistika ja klienditeenindus.

4.7 Karjääriõpetus

Maht õppenädalates

Maht õppenädalates 1

Õppesisu

Karjääriõpetus

1. ENESETUNDMINE JA SELLE TÄHTSUS KARJÄÄRI PLANEERIMISEL. Isiksuseomadused: närvisüsteemi tüüp, temperament ja iseloom. Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, motivatsioon, hoiak, emotsioonid, positiivne mõtlemine. Isiksuseomadused: võimed, intelligentsus, huvid, oskused (üldoskused, erioskused). Minapilt ja enesehinnang (k.a. eneseaustus ehk eneseväärtustamine), identiteet, refleksioon, sotsiaalne küpsus.
2. ÕPPIMISVÕIMALUSTE JA TÖÖMAAILMA TUNDMINE NING SELLE TÄHTSUS KARJÄÄRI PLANEERIMISEL. Muutuv tööturg: kutsealavaldkonna olukord, arengusuunad, prognoosid, kutsestandardid, tööandjate ootused, ettevõtluse vormid, tööõiguse alused. Muutuv tööjõuturg: valdkonna tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töö-motivatsioon, töötus, tööturuteenused. Haridustee: valdkonna erialad, haridussüsteem, mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed, õpimotivatsioon, elukestev õpe.
3. PLANEERIMINE JA OTSUSTAMINE. Otsustamine ja seda mõjutavad tegurid – alternatiivid valikutes, omavastutus, aja planeerimine. Karjääriplaneerimine kui elukestev protsess: karjäär, karjääriplaneerimine, karjääriinfo allikad, infootsimine, karjääriinõustamine, muutustega toimetulek, elurollid, elulaad. Tööotsimine: kandideerimisdokumendid, tööintervjuu, tööotsimisallikad.
4. ISIKLIKU KARJÄÄRIPLAANI KOOSTAMINE. Karjääriotsuste tegemise protsess. Lühiajaline karjääriplaan. Pikaajaline karjääriplaan.

4.8 Personalijuhtimise alused

Maht õppenädalates

Maht õppenädalates 1

Õppesisu

Personalijuhtimise alused

Personalijuhtimise olemus. Nõuded personalijuhile. Dokumentatsioon personalitöös: tööleping, töökorralduse reeglid, muud dokumendid. Värbamine: otsinguprotsessi läbimõtlemine, töökuulutuse koostamine, kuulutuste levitamise võimalused, personaliotsinguteenuse kasutamine. Olemasolevate töötajate kaasamine värbamisprotsessi, värbamispreemia pakkumine. Tööintervjuu ettevalmistamine ja läbiviimine. Töötajate motiveerimise erinevad viisid. Arenguestluse ettevalmistamine ja läbiviimine. Töölepingu ja töösuhte lõpetamine.

4.9 Hügieeni- ja puhtuseõpe

Maht õppenädalates

Maht õppenädalates 1

Õppesisu

Hügieeni- ja puhtuseõpe

1. HÜGIEENIÕPE. Toiduhügieeni eeskirjad, nõuded laomajanduses ja kaubanduses. Toidukaupade keemiline koostis, mikroorganismid. Kaupade saastumine, toiduinfektsioonid, toidumürgistused. Kaupade vastuvõtmine, veovahendi kontroll, kriitiline punkt, märgistuse kontroll, kvaliteeditõend või sertifikaat. Värsked, jahutatud ja külmutatud kaubad. Töötaja isiklik hügieen, koolitus, riietus ja enesekontroll.
2. PUHTUSEÕPE. Nõuded ruumidele, puhastamise ja koristamise graafikud.

4.10 Erialane vene keel

Maht õppenädalates

Maht õppenädalates 2

Õppesisu

Erialane vene keel

1. ERIALANE TERMINOLOOGIA. Klienditeenindusalane sõnavara: kliendiga suhtlemine: pöördumine ja tervitus, teenuse pakkumine, hinnakujundus, nõuanne. Erialane sõnavara: töövahendite, ainete, materjalide nimetused, tööde kirjeldused; hooldus- ja kasutusjuhendid.
2. ERIALANE DOKUMENTATSIOON. Kirja koostamine: pöördumine, üldkasutatavad väljendid ja lühendid. Tellimuse koostamine, muutmine, tühistamine. Avalduse, CV, seletuskirja ja kinnituskirja koostamine vastavalt vormistusnõuetele.
3. SUHTLEMINE KLIENDIGA. Suhete loomine. Oma kooli ja koduvabariigi tutvustamine. Enda ja oma töökohustuste kirjeldamine, kogemusi, teadmisi, oskusi ja iseloomu kirjeldav sõnavara. Töölevõtuintervjuu sõnavara. Telefonivestlus: kasutatavad tüüpväljendid, teadete jätmine, nimede ja numbrite edastamine.

V Praktika

5.1 Praktika I

Maht õppenädalates 4

Nõuded alustamiseks Läbitud moodulid Sissejuhatus erialasse, Töö- ja keskkonnaohutus.

Eesmärk Praktika käigus harjub õppija töökeskkonnaga, omandab ja arendab praktilisi oskusi, õpib tundma ettevõtte töö korraldamist, saab iseseisva töö korraldamise ja tegemise kogemusi teenindusülesannete lahendamisel ning klientide ja töökaaslastega suhtlemisel, arendab meeskonnatöö- ja koostöövalmidust reaalses töökeskkonnas, mõistab töö turvalisuse ja ohutuse tähtsust töökohal, vastutust tehtud tööde kvaliteedi ja töötulemuste osas, arendab isiksuse omadusi ja kutseoskusi ning õpib kohanema tööelu muutustega.

Õppesisu Praktika I (esimese kursuse praktika)
1. LAOTÖÖ TOIMINGUD JA OPERATSIOONID (4 õn) - Tutvumine ettevõttega: omandivorm, missioon, visioon, põhiväärtused, organisatsioonistruktuur, juriidilise isiku nimi, allüksuse täpne nimetus, asukoht, erinevad töökohad. Ladude tüübid. Ladude planeering. Kasutatavad laotehnoloogiad. Hoiustamissüsteemid. Tegevused laos.

Õpitulemused Praktika läbimisel on õpilane võimeline:

- kirjeldama praktikaettevõtte organisatsiooni;
- analüüsima oma kutsealaseid oskusi, püstitama praktikale isiklikud eesmärgid ja oskama hinnata oma tööd;
- osalema aktiivselt töös, täitma praktikaprogrammis ettenähtud tööülesandeid ja praktiseerima vajalikke kutseoskusi;
- järgima hügieeni- ja tööohutuse nõudeid, efektiivselt suhtlema juhendajaga, tundma end meeskonnaliikmena;
- kriitiliselt hindama oma praktikakogemusi, arvestades püstitatud eesmärgid ja karjääritaotlusi, määratlema, mil määral avaldas praktikale mõju eelnevate teooriamoodulite läbimine;
- hindama oma toimetulekut probleemsituatsioonides (konfliktid, kriitika);
- andma hinnanguid oma koostöövõimele;
- hindama tööle asumise võimalusi, arvestades praktikakogemust.

Hindamine Hinnatakse:

- praktikaaruande sisukust ja aruandes esitatu vastavust püstitatud ülesandele (20%);
- aruande kaitsmist praktikat juhendava kutseõpetaja või komisjoni ees (20%);
- praktikat juhendava kutseõpetaja hinnangut praktikale (kontaktid ettevõttega nii sidepidamisvahendite või külastuse kaudu) (20%);
- ettevõttepoolse juhendaja hinnang praktika sooritamise tulemuste kohta (40%).

Mooduli hinne kujuneb kolme õppeaasta praktika hinnete kaalutud keskmisena.

5.2 Praktika II

Maht õppenädalates 8

Nõuded alustamiseks Läbitud Praktika I.

Eesmärk Praktika käigus harjub õppija töökeskkonnaga, omandab ja arendab praktilisi oskusi, õpib tundma ettevõtte töö korraldamist, saab iseseisva töö korraldamise ja tegemise kogemusi teenindusülesannete lahendamisel ning klientide ja töökaaslastega suhtlemisel, arendab meeskonnatöö- ja koostöövalmidust reaalses töökeskkonnas, mõistab töö turvalisuse ja ohutuse tähtsust töökohal, vastutust tehtud tööde kvaliteedi ja töötulemuste osas, arendab isiksuse omadusi ja kutseoskusi ning õpib kohanema tööelu muutustega.

Õppesisu

Praktika II (teise kursuse praktika)

1. LAOTÖÖ TOIMINGUD JA OPERATSIOONID (1 õn) - Tutvumine ettevõttega. Ladude tüübid. Ladude planeering. Kasutatavad laotehnoloogiad ja hoiustamissüsteemid. Kauba vastuvõtmine, hoiustamine, komplekteerimine, loovutamine, inventeerimine, töö infosüsteemis.
2. PAKENDID JA PAKKIMINE (1 õn) - Pakendite liigid, pakkematerjalid ja –seadmed. Pakendite ja taara ringlemissüsteemid.
3. INFOTEHNOLOOGIA KASUTAMINE LAOS (1 õn) – Ettevõttes kasutatavad infosüsteemid ja infotehnoloogia vahendid.
4. KLIENDITEENINDUS LOGISTIKAS (2 õn) - Ettevõtte klienditeeninduse eeskiri või põhimõtted. Kliendisuhete alustamine, loomine ja hoidmine. Teenindaja kutse-eeetika.
5. LAOTEENUSED (3 õn) – Tellimuste planeerimine, käsitlemine, edastamine, ostutellimuste käsitlemine, toodete partii- ja seerianumbrite kirjeldamine infosüsteemis, ostuarved ja pakkelehed. Tellimuste saldovahede käsitlemine, saldoerinevuste põhjuste väljaselgitamine. Toimingud aegumistähtajaga toodetega. Toodete väljastamise järjestuse rakendamine. Väljastustellimus, väljastustellimuste käsitlemine.

Õpitulemused

Ettevõttepraktika läbimisel on õpilane võimeline:

- kirjeldama praktikaettevõtte organisatsiooni;
- analüüsima oma kutsealaseid oskusi, püstitama praktikale isiklikud eesmärgid ja oskama hinnata oma tööd;
- osalema aktiivselt töös, täitma praktikaprogrammis ettenähtud tööülesandeid ja praktiseerima vajalikke kutseoskusi;
- järgima hügieeni- ja tööohutuse nõudeid, efektiivselt suhtlema juhendajaga, tundma end meeskonnaliikmena;
- kriitiliselt hindama oma praktikakogemusi, arvestades püstitatud eesmärgid ja karjääritaotlusi, määratlema, mil määral avaldas praktikale mõju eelnevate teooriamoodulite läbimine;
- hindama oma toimetulekut probleemsituatsioonides (konfliktid, kriitika);
- andma hinnanguid oma koostöövõimele;
- hindama tööle asumise võimalusi, arvestades praktikakogemust.

Hindamine

Hinnatakse:

- praktikaaruande sisukust ja aruandes esitatu vastavust püstitatud ülesandele (20%);
  - aruande kaitsmist praktikat juhendava kutseõpetaja või komisjoni ees (20%);
  - praktikat juhendava kutseõpetaja hinnangut praktikale (kontaktid ettevõttega nii sidepidamisvahendite või külastuse kaudu) (20%);
  - ettevõttepoolse juhendaja hinnang praktika sooritamise tulemuste kohta (40%).
- Mooduli hinne kujuneb kolme õppeaasta praktika hinnete kaalutud keskmisena.

5.3 Praktika III

Maht õppenädalates 8

Nõuded alustamiseks Läbitud Praktika II

Eesmärk

Praktika käigus harjub õppija töökeskkonnaga, omandab ja arendab praktilisi oskusi, õpib tundma ettevõtte töö korraldamist, saab iseseisva töö korraldamise ja tegemise kogemusi teenindusülesannete lahendamisel ning klientide ja töökaaslastega suhtlemisel, arendab meeskonnatöö- ja koostöövalmidust reaalses töökeskkonnas, mõistab töö turvalisuse ja ohutuse tähtsust töökohal, vastutust tehtud tööde kvaliteedi ja töötulemuste osas, arendab isiksuse omadusi ja kutseoskusi ning õpib kohanema tööelu muutustega.

Õppesisu

Praktika III (kolmanda kursuse praktika)

1. KLIENDITEENINDUS LOGISTIKAS (2 õn) – Tutvumine ettevõttega.

Klienditeeninduse kvaliteet ja selle jälgimine ettevõttes. Reklamatsioonide käsitlemine. Rahulolu uuringud. Müügitöö ettevõttes. Kasutatavad müügitehnikad. Kliendisuhete haldus.

2. INFOTEHNOLOOGIA KASUTAMINE LAOS (1 õn) – Automaatsed andmete edastamise süsteemid. Automaatsed tuvastamise tehnoloogiad. Laoarvestustarkvara praktiline kasutamine: toodete loomine, kliendi- ja hankijaandmete sisestamine ja korrastamine, toote andmete korrastamine, toodete vastuvõtt ja väljastamine, toodete sisemine liikumine, toodete liikumisega seotud dokumendid, põhiaruanded kasutaja tasemel. Etikettide kujundamise tarkvara: võimalused ja praktiline kasutamine. Andmekogumisseadmed.

3. LAOTEENUSED (3 õn) - Müügitellimuste käsitlemine. Saadetiste liikumise jälgimine. Siseriiklike ja rahvusvaheliste vedude tellimine. Vigade põhjuste väljaselgitamine ja analüüs, vigade ja kõrvalekallede heastamine ning hüvitamine. Inventuur – ettevalmistumise toimingud, läbiviimine, lugemistulemuste võrdlemine, saldoparandused, tulemuste vormistamine. Logistikateenuste arve, arvete koostamine osutatud teenuste eest, osutatud teenuste registreerimine infosüsteemis ja käsitsi, arvete koostamine käsitsi.

4. LOGISTIKA (2 õn) - Laovarud ja nende hoidmise ja juhtimise põhimõtted ettevõttes. Toodete rühmitamise põhimõtted ja ABC-analüüs. Sortimendi kujundamise põhimõtted. Nõudluse prognoosimine, erinevad tellimissüsteemid ja –meetodid, optimaalse laovarude määramine, tellitav kaubakogus. Riskide haldamine ettevõttes. Kvaliteedijuhtimissüsteemid. Ettevõtte logistiline konkurentsivõime ja selle arendamine. Logistikakulude arvestus ja kulude jaotamise põhimõtted. Omahinna arvutamise üldised põhimõtted.

Õpitulemused

Ettevõttepraktika läbimisel on õpilane võimeline:

- kirjeldama praktikaettevõtte organisatsiooni;
- analüüsima oma kutsealaseid oskusi, püstitama praktikale isiklikud eesmärgid ja oskama hinnata oma tööd;
- osalema aktiivselt töös, täitma praktikaprogrammis ettenähtud tööülesandeid ja praktiseerima vajalikke kutseoskusi;
- järgima hügieeni- ja tööohutuse nõudeid, efektiivselt suhtlema juhendajaga, tundma end meeskonnaliikmena;
- kriitiliselt hindama oma praktikakogemusi, arvestades püstitatud eesmäärke ja karjääritaotlusi, määratlema, mil määral avaldas praktikale mõju eelnevate teooriamoodulite läbimine;
- hindama oma toimetulekut probleemsituatsioonides (konfliktid, kriitika);
- andma hinnanguid oma koostöövõimele;
- hindama tööle asumise võimalusi, arvestades praktikakogemust.

Hindamine

Hinnatakse:

- praktikaaruande sisukust ja aruandes esitatu vastavust püstitatud ülesandele (20%);
  - aruande kaitsmist praktikat juhendava kutseõpetaja või komisjoni ees (20%);
  - praktikat juhendava kutseõpetaja hinnangut praktikale (kontaktid ettevõttega nii sidepidamisvahendite või külastuse kaudu) (20%);
  - ettevõttepoolse juhendaja hinnang praktika sooritamise tulemuste kohta (40%).
- Mooduli hinne kujuneb kolme õppeaasta praktika hinnete kaalutud keskmisena.

VI LISAD

LISA 1

Õppebaas

**Pärnumaa KHK õppelaborid B206 (laotöö toimingud, pakendamine, mõõtmine);
B310 ja B311 (infotehnoloogilised vahendid, kaalud, pakendamine); õppeklassid.**

Õppekavaga seonduva õppebaasi kirjeldus

Ruumid:

- õppeklassid – erinevate õpetus/õppemeetodite sidumiseks;
- õppeklass teooriaõppeks ja praktilisteks tegevusteks;
- kooli kohvik ja söökla, restoran müügitööks ja klienditeeninduse aluste õppeks;
- õppeklass kassatöö ja infotehnoloogia õppimiseks;
- raamatukogu iseseisva töö osakaalu suurendamiseks, õpetajate metoodiliste materjalide säilitamiseks;
- arvutiklassid;
- puhastusteeninduse õppeklass;
- laomajanduse õppeklass;
- koopiakeskus;
- konverentsikeskus.

Vahendid:

- õppeklassi sisustus, valge tahvel, pabertahvel;
- õppekirjandus ja –materjalid;
- kaubanduse müügiprogramm WinShop;
- majandustarkvara Erply.

Seadmed:

- arvuti ja dataprojektor;
- arvutid interneti ühendusega;
- kassaaparaadid;
- kaalud;
- etiketiprinterid;
- andmekogujad;
- käsikiletaja;
- pakkimislaut;
- eurodetektor;
- televiisor ja videotehnika;
- koristusseadmed (põrandahooldusmasinad, kombimasinad, aurupuhusti jne).

Lõpueksami läbiviimise juhend

1. Eksami korraldus

Kooli lõpueksam koosneb kahest etapist:

- teadmiste eksam (teooriatest);
- oskuste eksam (praktiliste probleem-situatsioonülesannete lahendamine).

2. Eesmärk

Kooli lõpueksami eesmärk on:

- hinnata õppija terviklikke teadmisi, oskusi ja hoiakuid;
- võimaldada õpilasel demonstreerida omandatud kutsealaseid teadmisi ja oskusi;
- hinnata õppija valmisolekut töötamiseks õpitud kutsealal.

3. Eksami sisu

Õppija vastab teooriatesti küsimustele (teadmiste eksam) ja lahendab praktilisi probleem-situatsioonülesandeid (oskuste eksam).

3.1. Teadmiste eksam

Teadmiste eksamina tuleb sooritada teooriatest, mille läbimine annab õiguse osaleda oskuste eksamil. Teooriatest koosneb 30 valikvastustega küsimusest, igale küsimusele on 4 vastusevarianti, millest 1 on õige.

Teooriatesti küsimused puudutavad järgmisi teemasid:

- 1) Töö- ja keskkonnaohutus
- 2) Klienditeenindus logistikas
- 3) Laotöö toimingud ja operatsioonid
- 4) Veokorralduse alused
- 5) Logistika
- 6) Laoteenused
- 7) Arvutiõpe ja asjaajamine

Konkreetsed küsimused saab õpilane teada vahetult enne eksami algust. Teadmiste eksami läbinud õpilane saab osaleda oskuste eksamil.

3.2. Oskuste eksam

Praktilise probleemsituatsiooni lahendamine: laonduse, kaubakäsitluse, logistika ja klienditeenindusalaste probleem-situatsioonülesannete lahendamine võimaldab õpilasel demonstreerida omandatud teooriateadmiste rakendamise oskust ning valmisolekut. Õppija saab lahendamiseks kolm ülesannet.

4. Kooli lõpueksami hindamisjuhend

Eksamihinde kujunemine:

- Eksami sooritamisel hinnatakse teadmiste ehk teooriaeksami ja oskuste eksami tulemusi eraldi.
- Teooriaeksami eest on võimalik saada maksimaalselt 4 punkti.
- Oskuste eksami eest on võimalik saada maksimaalselt 6 punkti.

Eksam tervikuna loetakse sooritatuks, kui õpilane vastab õigesti nii teadmiste kui ka oskuste eksamil vähemalt 50 %.

Õppekavaga seotud õpetajad

Õpetaja ees-ja perekonnanimi	Õpetatav aine	Haridustase	Kvalifikatsioon
Aime Harjakas	<ul style="list-style-type: none"> • Sissejuhatus erialasse; • Logistika alused; • Laonduse alused; • Veokorralduse alused; • Lao tehnoloogiad; • Laotöö toimingud ja operatsioonid; • Logistika; • Laoteenused; • Klienditeenindus logistikas; • Tollindus; • Ettevalmistus kutseksamiks. 	Kesk-eri	Kutseõpetaja
Aino Juurikas	<ul style="list-style-type: none"> • Töö- ja keskkonnaohutus; • Majanduse ja ettevõtluse alused; • Tööseadusandluse alused; • Raamatupidamise alused. 	Kõrgem	Kutseõpetaja
Janne Ojala	<ul style="list-style-type: none"> • Kaubanduslikud seadmed; • Infotehnoloogia kasutamine laos. 	Kõrgem	Kutseõpetaja
Külli Šorin	<ul style="list-style-type: none"> • Organisatsioonikäitumine; • Turunduse alused; • Hügieeni- ja puhtuseõpe. 	Kõrgem	Kutseõpetaja
Kaie Pärn	Kaubaõpetus	Kõrgem	Kutseõpetaja
Anu Laas	<ul style="list-style-type: none"> • Asjaajamine • Arvutiõpe 	Kõrgem	Kutseõpetaja
Maie Jesjutina	Erialane vene keel	Kõrgem	Kutseõpetaja
Ly Kukk	Soome keel	Kõrgem	Kutseõpetaja
Astrid Sinisalu	Suhtlemine	Kõrgem	Kutseõpetaja

Erna Gross	Kõnetehnika	Kõrgem	Kutseõpetaja
Ene Külaots	Keskkonnahoid ja jäätmekäitlus	Kõrgem	Kutseõpetaja
Sirje Aigro	Esmaabi	Kõrgem	Kutseõpetaja
Küllli Song	Personalijuhtimise alused	Kõrgem	Kutseõpetaja
Irina Smoleitsük	Erialane võõrkeel	Kõrgem	Kutseõpetaja

